

Kulttuuriperintökohteiden inventoinnin tarkennus Kilpisjärvi 2011

KUVAILEHTI

Julkaisija	Metsähallitus	JULKAISUAIKA	
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	HYVÄKSYMISPÄIVÄMÄÄRÄ	
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	DIAARINUMERO	4981/41/2011
SUOJELUALUETYYPPI/ SUOJELUOHJELMA			
ALUEEN NIMI	Kilpisjärvi		
NATURA 2000 -ALUEEN NIMI JA KOODI	SPA/SCI: FI1300105 Käsivarren erämaa SCI: FI1301912 Tornionjoen ja Muonionjoen vesistö SCI: FI1300102 Malla SCI: FI1300112 Saanan luonnonsuojelualue		
ALUEYKSIKKÖ	Lapin luontopalvelut		
TEKIJÄ(T)	Sami Viljanmaa, Pirjo Rautiainen		
JULKAISUN NIMI	Kulttuuriperintökohteiden inventoinnin tarkennus Kilpisjärvi 2011		
TIIVISTELMÄ	<p>Metsähallituksen Lapin luontopalvelujen tekemä Kilpisjärven kulttuuriperintökohteiden inventoinnin tarkennus 2011 on jatkoa vuoden 2010 inventoinnille. Inventoinnit ovat osa Euroopan Unionin rahoittamaa, Enontekiön kunnan ja Metsähallituksen yhteistä Kilpisjärvi 2020 – hanketta.</p> <p>Kesän 2011 inventoinnin painopistealueiden määrittelyä ohjasi Kilpisjärvelle tehty kehittämissuunnitelma. Inventointi kohdennettiin alueille, joille suunnitelmassa on hahmoteltu uusia reittejä tai rakennustoimintaa. Inventoinnin keskeisimmät alueet sijoittuivat Enontekiön luoteisosassa sijaitsevan Kilpisjärven kylän välittömään läheisyyteen sekä Tshakjärven eteläpuolelle ja Salmivaaralle. Pienialaisempia tarkastuksia tehtiin muun muassa Peerassa, Muotkatakalla ja Siilaskoskella.</p> <p>Inventoinnin aikana paikallistettiin 22 aiemmin tuntematonta kulttuuriperintökohdetta ja seitsemän aiemmin dokumentoidun kohteen tietoja täydennettiin. Aiemmin tuntemattomien kohteiden joukossa oli eniten sotahistoriallisia kohteita. Merkittävimmät dokumentoiduista sotahistoriallisista kohteista ovat majoitusalueen ja sotavankileirin jäännökset Skirhasjohkan varrella sekä Jehkas-tunturin tukikohdat.</p> <p>Sotahistoriallisten kohteiden lisäksi löydettiin lähinnä purnujen ja tulisijojen jäännöksiä. Tulisijojen jäännökset ajoittuvat todennäköisesti rautakaudelta historialliselle ajalle. Purnut löydettiin kuusi. Lisäksi löydettiin pienialainen kivikaudelle tai varhaismetallikaudelle ajoittuva asuinpaikka Mäsetjohkan varrelta.</p>		
AVAINSANAT	Esihistoria, historia, kulttuuriperintö, sotahistoria		
MUUT TIEDOT			
SARJAN NIMI JA NUMERO			
ISSN	ISBN (NIDOTTU) ISBN (PDF)		
SIVUMÄÄRÄ	192 s.	KIELI	Suomi
KUSTANTAJA	PAINOPIIKKA		
JAKAJA	Metsähallitus, luontopalvelut	HINTA	

Sisällysluettelo

1 Johdanto	5
2 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset.....	6
3 Kohdekuvaukset	12
3.1 Esihistorialliset, varhaiset historialliset kohteet sekä asuinkentät	12
3.1.1 Salmivaara 1 a ja 1 b	12
3.1.2 Másetjohka	18
3.1.3 Šilisjávri kaakko	21
3.1.4 Koltaluokta (Ruotsi),	24
3.1.5 Cáhkáljávri lounas 2	28
3.1.6 Kukkulajoki 1.....	32
3.1.7 Maantiesaari	37
3.1.8 Márijásjávrit länsi	40
3.1.9 Skirhasjohka etelä	43
3.1.10 Skirhasjohka pohjoinen.....	47
3.1.11 Tsahkaljohka etelä 3.....	52
3.1.12 Tsahkaljohka etelä 4	55
3.1.13 Skirhasjohka pohjoinen 2.....	59
3.1.14 Skirhasjohka pohjoinen 3.....	62
3.1.15 Tsahkaljohka etelä 5	65
3.1.16 Cáhkáljávri etelä 2	68
3.1.17 Kukkulajoki 3.....	71
3.2 Ajoitukseltaan epämääräiset tulisijat.....	74
3.2.1 Cáhkáljávrin nuotiopaikat.....	74
3.3 Rakennusten jäännökset.....	78
3.3.1 Cáhkáljávri koillinen 2	78
3.4 Sotahistorialliset kohteet	81
3.4.1 Iso-Jehkas 1	81
3.4.2 Iso-Jehkas 2	85
3.4.3 Korkea-Jehkas.....	90
3.4.4 Salmivaara 4.....	102
3.4.5 Ala-Kilpisjärvi koillinen	112
3.4.6 Jiehkášnjaoskkejávri	116
3.4.7 Veajetgohpi.....	122
3.4.8 Puoliväliniemi.....	126
3.4.9 Sánajohka.....	131
3.4.10. Skirhasjohkan vankileiri	137

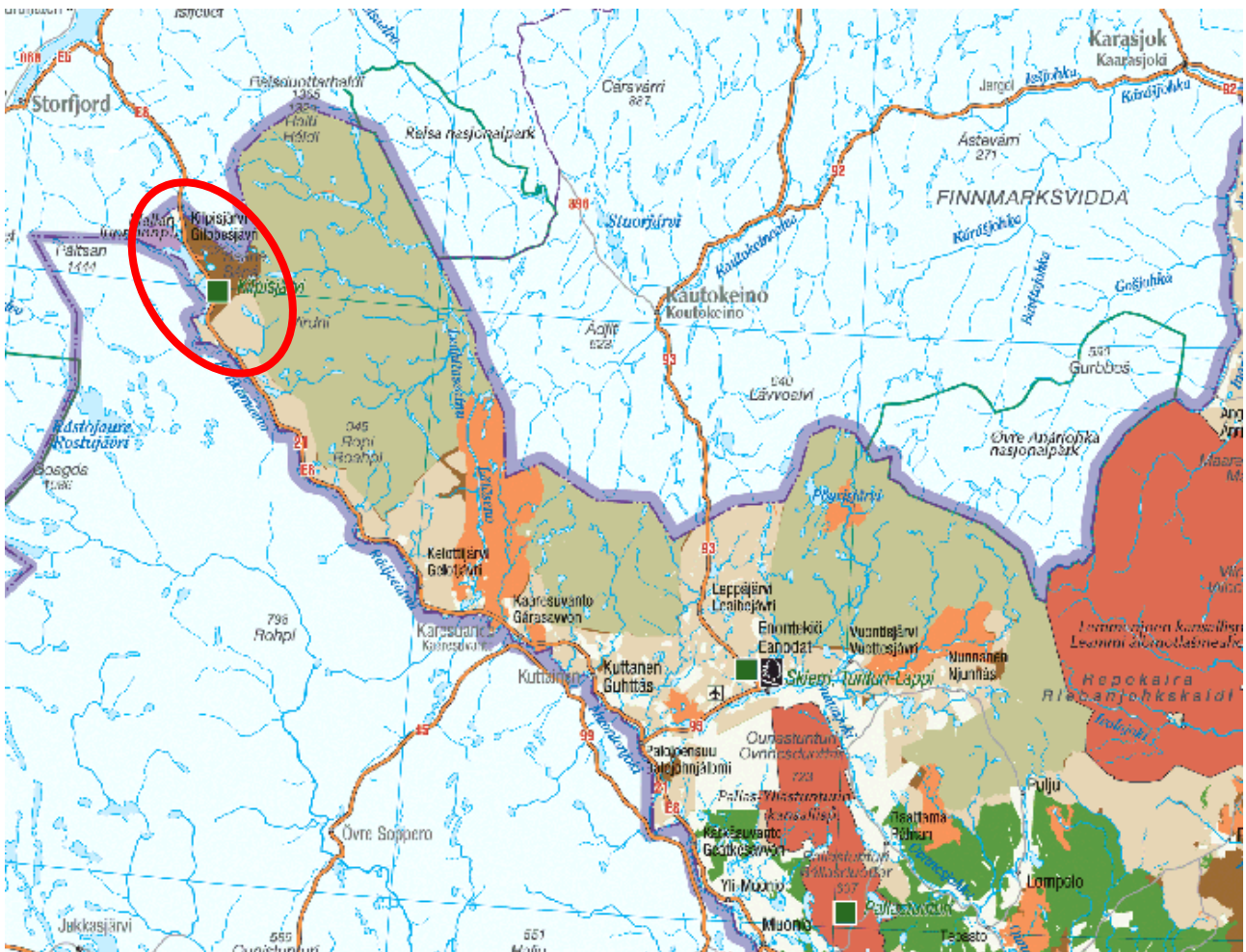
3.4.11 Skirhasjohkan majoitusalue	163
Liitekartat	183
Löytöluettelot	189

1 Johdanto

Metsähallituksen Lapin luontopalvelut teki vuonna 2010 kulttuuriperintökohteiden inventoinnin Enontekiön kunnan luoteisosassa sijaitsevalla Kilpisjärvellä ja lähialueilla. Inventointi oli osa Euroopan unionin rahoittamaa Enontekiön kunnan ja Metsähallituksen yhteistä Kilpisjärvi 2020 – hanketta. Hankkeessa tehtiin alueen kehittämissuunnitelma, ja sen perusteella kartalle hahmoteltiin uusia reittejä ja rakentamisalueita. Koska tätä karttaa ei ollut käytössä vielä kesällä 2010, päätettiin että hankkeessa säästyneitä varoja käytetään kesällä 2011 uusien reittien ja rakentamisalueiden tarkempaan inventointiin.

Inventoinnin maastotöihin käytettiin nelisen viikkoa touko- ja kesäkuussa. Inventoinnin teki FM, arkeologi Sami Viljanmaa. Metsähallituksen kulttuuriperinnön erikoissuunnittelija Pirjo Rautiainen avusti inventoinnissa kolmena päivänä sekä teki inventoinnin valmistelu- ja jälkitöitä. Inventoinnissa rajoituttiin Kilpisjärven kylän lähiympäristöön.

Inventointialueen maisema, luonto, kallio- ja maaperä sekä historia ja esihistoria on kuvailtu vuoden 2010 inventointiraportissa (Viljanmaa & Rautiainen 2010, Kulttuuriperintökohteiden inventointi 2010, Kilpisjärvi), joten niitä asioita ei toisteta enää tässä raportissa.

Kartta 1. Inventointialueen sijainti. ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/2011.

2 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Kesällä 2011 Kilpisjärvellä suoritettu kulttuuriperintökohteiden inventoinnin tarkennus poikkesi lähtökohdiltaan edellisestä inventoinnista. Vuonna 2010 seudun kulttuuriperintökohteista pyrittiin muodostamaan laaja yleiskäsitys, ja inventointi kohdennettiin ensisijaisesti esihistoriallisten kohteiden kannalta potentiaalisimmille alueille. Kesän 2011 inventoinnin painopistealueiden määrittelyä ohjasi Kilpisjärvelle tehty kehittämissuunnitelma. Inventointi kohdennettiin alueille, joille kehittämissuunnitelmassa on hahmoteltu uusia reittejä tai rakennustoimintaa. Siten inventoinnissa käytiin tarkemmin lävitse myös sellaisia alueita, jotka oli pintapuolisemmin läpikäyty jo edellisenä vuonna. Inventoinnin keskeisimmät alueet sijoittuivat Kilpisjärven kylän välittömään läheisyyteen sekä Tsahkaljärven eteläpuolelle ja Salmivaaralle. Pienialaisempia tarkastuksia tehtiin muun muassa Peerassa, Muotkataalla ja Siilaskoskella. Kaikki Kilpisjärvelle suunniteltujen uusien reittien linjaukset sekä mahdolliset reittien levähdyspaikat tarkastettiin. Myös Jehkas-tuntureille Käsivarrentieltä nousevan tieuran lähialueet käytiin läpi. Samassa yhteydessä kartoitettiin yleisluonteisesti myös Iso-Jehkasin ja Korkea-Jehkasin lakialueilla sijaitsevien toisen maailmansodan aikaisten saksalaisten tukikohtien jäännöksiä.

Inventoinnin aikana paikallistettiin yhteensä 22 aiemmin tuntematonta kulttuuriperintökohdetta ja lisäksi seitsemän aiemmin dokumentoidun kohteen tietoja täydennettiin. Aiemmin tuntemattomien kohteiden joukossa oli eniten sotahistoriallisten kohteita – niistä kahdeksan on toiseen maailmansotaan liittyviä, useat laaja-alaisia ja säilyneiltä rakenteiltaan monipuolisia. Merkittävimmät inventoinnin aikana dokumentoiduista sotahistoriallisista kohteista ovat majoitusalueen ja sotavankileirin jäännökset Skirhasjohkan varrella sekä Jehkas-tunturin tukikohdat. Myös Jehkas-tuntureille nousevaa tieuraa voidaan kokonaisuudessaan pitää kulttuuriperintökohteena, onhan kyseessä sotavankien rakentama tie, jonka merkitys alueen sotahistoriallisia kohteita yhdistävänä kulkuväylänä on ollut huomattava.

Sotahistoriallisten kohteiden lisäksi aiemmin tuntemattomat kulttuuriperintökohteet olivat lähinnä purnujen ja tulisijojen jäännöksiä. Tulisijojen jäännökset, joita löydettiin seitsemältä eri kohteelta, ajoittuvat todennäköisesti rautakaudelta historialliselle ajalle. Niiden joukossa on myös suorakaiteen muotoisia liesilatomoja, esimerkiksi Márjásjávrrin länsipuolen hyvin säilynyt kauttaaltaan kivetty latomus. Purnut, joita löydettiin kuusi, sijaitsevat yksittäin rakkakivikoissa. Purnuja on usein vaikea erottaa ampumapesäkkeistä. Lisäksi inventoinnissa löytyi pienialainen kivikaudelle tai varhaismetallikaudelle ajoittuva asuinpaikka Masetjohkan varrelta.

Ennestään tunnettuja kohteita tarkastettaessa mielenkiintoisimmat havainnot liittyivät kivikaudelle tai varhaismetallikaudelle ajoittuviin kohteisiin. Asuinpaikalta Salmivaara 1 löydettiin pieni liuskekivistä valmistettu riipus, ja Ruotsin puolella sijaitseva Koltaluoktan asuinpaikka havaittiin aiemmin todettua laajemmaksi ja löytörikkaammaksi. Rautakaudelle tai historialliseen aikaan ajoittuvista kohteista Kukkulajoki 1 ja Cáhkaljávri lounas 2 paikallistettiin lisää liesilatomojen jäännöksiä, ja Tsahkaljärven eteläpuolelta tunnettujen ajoitukseltaan epämääräisten tulisijojen joukko lisääntyi yhdellä. Sotahistoriallisten kohteiden tietoja täydennettiin myös; kohteessa Puoliväliniemi dokumentoitiin aiemmin tuntematon teltanpohja ja kaksi kaivantoa, kohteessa Ala-Kilpisjärvi koillinen puolestaan yksittäinen ampumapesäke.

Suoritetun inventoinnin aikana saatiin käytyä varsin kattavasti läpi alueet, joille seudun kehittämissuunnitelmassa on hahmoteltu uusia reittejä tai rakennustoimintaa. Inventoinnissa paikallistetuista kulttuuriperintökohteista useimmat olivat pienialaisia, eikä niillä ole juurikaan vaikutusta kehittämissuunnitelmassa esitettyjen reittien tai muiden maankäyttösuunnitelmien toteutumiseen, mikäli niiden säilyminen suunnitelmien toteuttamisvaiheessa riittävässä määrin turvataan. Merkittävimpinä kesän 2011 inventoinnin aikana dokumentoituina kohteina voidaan

pitää Jehkas-tuntureille nousevan tieuran läheisyydessä sijaitsevia sotahistoriallisia jäännöksiä. Kyseisten jäännösten muodostaman laaja-alaisen kulttuuriperintökokonaisuuden säilyttämiseen ja hoitamiseen tulee kiinnittää alueen maankäytössä erityistä huomiota. Alueella sijaitsee runsaasti erityyppisiä, visuaalisesti vaikuttavia ja hyvin säilyneitä sotahistoriallisia jäännöksiä maisemallisesti poikkeuksellisessa ympäristössä, tunturikoivikossa sijaitsevista majoitusalueen jäännöksistä Skirhasjohkan vankileirin kautta Jehkas-tunturien lakialueilla sijaitseviin tukikohtiin. Kyseiset jäännökset tarjoavat monipuoliset ja runsaat mahdollisuudet seudun sotahistorian esittelyyn sekä sotahistoriaan liittyvien matkailupalveluiden kehittämiseen.

Metsähallituksen Lapin luontopalveluiden tekemien inventointien jälkeen alueelta tunnetaan 52 muinaisjäännöskohdetta, joissa on kymmeniä yksittäisiä rakenteita. Niiden lisäksi inventoinneissa on kartoitettu 52 sotahistoriallista kohdetta, joissa on satoja erillisiä rakenteita korsujen jäännöksistä hautoihin. Inventoinneissa on käyty läpi myös alueen muita kulttuuriperintökohteita muistomerkeistä myöhäsiinkin historiallisen asutuksen jäännöksiin. Metsähallituksen luontopalveluiden lisäksi Lapin sotahistoriallinen seura on kartoittanut Mallan luonnonpuiston toiseen maailmansotaan liittyviä rakenteita. Niistä on kerrottu vuoden 2010 inventointiraportissa.

Taulukko 1. Vuosien 2008, 2010 ja 2011 inventoinneissa dokumentoidut kohteet. II = Muinaisjäännösluokka II, RKY2010 = Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, Ei määritelty = kohteen muinaisjäännösstatusta ei ole määritelty. Lihavoinnilla on merkitty vuonna 2011 löydetty kohteet. **Vuoden 2011 kohteista Pirjo Rautiainen on dokumentoinut kohteen Čáhkáljávri etelä 2, Sami Viljanmaa muut.**

Kohdenimi	Alakohte	Ajoitus	Tarkenne	X	Y	Z	Suojelu
Haukijärvi	Asuinpaikka	Ajoitus epäselvä		7660431	3258941	526	II
Čáhkáljávriin nuotiopaikat	Asuinpaikka	Ajoitus epäselvä		7671902	3257978	580	Ei määritelty
Skirhasjohka etelä	Asuinpaikka	Ajoitus epäselvä		7676722	3253106	605	II
Skirhasjohka pohjoinen	Asuinpaikka	Ajoitus epäselvä		7677887	3252558	550	II
Tsahkaljohka etelä 3	Asuinpaikka	Ajoitus epäselvä		7671180	3256271	500	II
Guohkkemasjávri	Asuinpaikka	Esihistoriallinen		7677485	3243588	490	II
Šilisjávri kaakko	Asuinpaikka	Esihistoriallinen		7677308	3251819	565	II
Golggotjávri koillinen	Asuinpaikka	Historiallinen		7663090	3259665	575	II
Nilpan kenttä	Asuinpaikka	Historiallinen		7676977	3253943	630	II
Čáhkáljávri koillinen	Asuinpaikka	Historiallinen		7672793	3257613	565	II
Čáhkáljohka etelä 2	Asuinpaikka	Historiallinen		7671258	3256197	499	II
Áillahasjávri	Asuinpaikka	Historiallinen		7665482	3263219	670	Ei määritelty
Beaivašjuovva	Asuinpaikka	Historiallinen		7666095	3262445	710	Ei määritelty
Bossojohka	Asuinpaikka	Historiallinen		7681724	3250842	515	Ei määritelty
Gáhkkojávrrás	Asuinpaikka	Historiallinen		7675793	3251699	476	Ei määritelty
Leävdšearri	Asuinpaikka	Historiallinen		7659005	3258317	516	Ei määritelty
Salmivaara 2	Asuinpaikka	Historiallinen		7669020	3254805	480	Ei määritelty
Čáhkáljávri pohjoinen	Asuinpaikka	Historiallinen		7673030	3256644	560	Ei määritelty

Maantiesaari	Asuinpaikka	Historiallinen		7670689	3253822	475	II
Tsahkaljohka etelä 4	Asuinpaikka	Historiallinen		7671331	3256001	495	II
Ahkioniemi	Asuinpaikka	Kivikautinen/varhaismetallikautinen		7676137	3252311	475	II
Deamadanvarri	Asuinpaikka	Kivikautinen/varhaismetallikautinen		7678205	3265694	805	II
Golgotvuopmi	Asuinpaikka	Kivikautinen/varhaismetallikautinen		7665322	3257311	474	II
Juovvagielas 2	Asuinpaikka	Kivikautinen/varhaismetallikautinen		7664730	3257114	475	II
Juovvagielas 3	Asuinpaikka	Kivikautinen/varhaismetallikautinen		7664823	3257145	475	II
Salmivaara 1 a	Asuinpaikka	Kivikautinen/varhaismetallikautinen		7668930	3254500	480	II
Salmivaara 1 b	Asuinpaikka	Kivikautinen/varhaismetallikautinen		7669005	3254330	480	II
Saunaniemi	Asuinpaikka	Kivikautinen/varhaismetallikautinen		7675813	3252451	476	II
Siilaskoski 1	Asuinpaikka	Kivikautinen/varhaismetallikautinen		7676546	3252151	476	II
Čáhkáljávri lounas	Asuinpaikka	Kivikautinen/varhaismetallikautinen		7671545	3257125	580	II
Tsahkaljohka etelä 1	Asuinpaikka	Kivikautinen/varhaismetallikautinen		7671300	3256275	502	II
Másetjohka	Asuinpaikka	Kivikautinen/varhaismetallikautinen		7673074	3258159	580	II
Áíllahasspátnju	Asuinpaikka	Moniperiodinen		7666425	3260521	620	II
Golgotjávri lounas	Asuinpaikka	Moniperiodinen		7663217	3259243	578	II
Laassajoki	Asuinpaikka	Moniperiodinen		7664107	3256636	473	II
Muotkkáluokta 1	Asuinpaikka	Moniperiodinen		7665990	3256218	490	II
Šilisjávri länsi	Asuinpaikka	Moniperiodinen		7679138	3250647	492	II
Tsahkaljärvi itä	Asuinpaikka	Moniperiodinen		7672057	3258250	570	II
Báhtejorbmi	Asuinpaikka	Rautakautinen		7656816	3560327	460	II
Golddaluokta pohjoinen	Asuinpaikka	Rautakautinen		7676429	3245608	478	II
Kukkulajoki 1	Asuinpaikka	Rautakautinen		7671265	3257034	570	II
Bearajávri länsi	Asuinpaikka	Rautakautinen		7656720	3261360	505	II
Čáhkáljávri etelä	Asuinpaikka	Rautakautinen		7671520	3257675	595	II
Čáhkáljávri lounas 2	Asuinpaikka	Rautakautinen		7671740	3257100	580	
Márjjásjávrrit länsi	Asuinpaikka	Rautakautinen		7671070	3259925	630	II
Juovvagielas 1	Asuinpaikka	Varhaismetallikautinen		7664357	3256870	477	II
Koltaluokta	Asuinpaikka	Varhaismetallikautinen		7676009	3245401	475	II
Tsahkaljohka	Asuinpaikka	Varhaismetallikautinen		7671684	3255864	500	II
Muotkkáluokta itä	Hautapaikka	Toinen maailmansota	Sotavankien joukkohauta?	7662046	3256221	490	Ei määritelty
Skoarrajávri koillinen	Kivi- ja maarakenne	Ajoitus epäselvä	Purnu/potero	7682347	3251809	530	Ei määritelty
Skirhasjohka pohjoinen 2	Kivi- ja maarakenne	Ajoitus epäselvä	Purnu	7677397	3253332	600	II
Skirhasjohka pohjoinen 3	Kivi- ja maarakenne	Ajoitus epäselvä	Purnu	7677485	3256115	585	II

Skirhasjohka pohjoinen 3	Kivi- ja maarakenne	Ajoitus epäselvä	Purnu	7671357	3256151	505	II
Cáhkáljávri etelä 2	Kivi- ja maarakenne	Ajoitus epäselvä	Purnu	7671769	3257976	586	II
Kukkulajoki 3	Kivi- ja maarakenne	Ajoitus epäselvä	Purnu/ampumapesä ke	7670337	3256517	525	II
Šilisvuopmi 3	Kivi- ja maarakenne	Historiallinen	Kulkukeinon merkkiröykkiö	7681336	3251434	505	Ei määritelty
Cáhkáljávri koillinen 2	Kivi- ja maarakenne	Historiallinen	Kiukaan raunio	7672909	3257325	561	II
Kuonjarvari	Raaka-aineen hankintapaikka	Kivikautinen/varhaismetallikautinen	Kvarstiittilouhos	7680251	3267598	980	II
Tšahkaljoen luusua	Raaka-aineen hankintapaikka	Kivikautinen/varhaismetallikautinen	Kvarsiitin varastopaikka	7671937	3256680	561	II
Siilaskoski 2	Työ- ja valmistuspaikka	Ajoitus epäselvä	Pyyntikuoppia	7677125	3251877	490	II
Šilisvuopmi 1	Työ- ja valmistuspaikka	Ajoitus epäselvä	Pyyntikuoppia	7679610	3251525	503	II
Šilisvuopmi 2	Työ- ja valmistuspaikka	Ajoitus epäselvä	Pyyntikuoppia	7680620	3251475	515	II
Skoarrájávri	Työ- ja valmistuspaikka	Ajoitus epäselvä	Pyyntikuoppia	7682375	3251670	525	II
Ahdaskurun museosilta	Liikennekohde	Historiallinen	Silta	7678918	3251808	507	RKY2010
Kalottireitin avauksen muistokivi	Muistomerkki	Historiallinen		7677772	3243206	490	Ei määritelty
Kilpisjärven kylän pohjaveden käyttöön siirtymisen muistomerkki	Muistomerkki	Historiallinen		7669679	3256567	484	Ei määritelty
Kilpisjärven pamauksen muistomerkki	Muistomerkki	Historiallinen		7675827	3252654	487	Ei määritelty
Kolmen valtakunnan rajapyykki	Muistomerkki	Historiallinen		7677780	3243160	488	Ei määritelty
Lapin sodan viimeisten tykinlaukausten muistomerkki	Muistomerkki	Historiallinen		7661170	3257048	560	Ei määritelty
Vuoden 1945 tapahtumien muistomerkki	Muistomerkki	Historiallinen		7675882	3252618	490	Ei määritelty
Kiekula 1	Puolustusvarustus	Ensimmäinen maailmansota	Sotatarvikevaraston paikka	7676135	3252320	478	Ei määritelty
Áillahasjohka suu	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Rakennusten jäännöksiä	7666110	3257529	480	Ei määritelty
Ailakkalahdenlantot	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Kuoppia ja kaivantoja	7668599	3257504	555	Ei määritelty
Ala-Kilpisjärvi koillinen	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Ampumapesäkkeitä	7669888	3256506	500	Ei määritelty
Jeägeloaivi	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Piikkilankakeriä	7674907	3260392	605	Ei määritelty
Kiekula 2	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Tukikohta	7675980	3252450	476	Ei määritelty

Kilpisjärvi koillinen	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Rakennuksen perustoja	7675217	3252969	495	Ei määritelty
Kukkulajoki 2	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Parakin pohja	7670257	3256497	507	Ei määritelty
Möhkkeväri	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Korsujen jäännöksiä	7656714	3261354	525	Ei määritelty
Mukkavuopio koillinen	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Teltan paikka	7658541	3258951	470	Ei määritelty
Muotkkáluokta 2	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	It-asema	7662082	3255362	480	Ei määritelty
Pikku-Jehkas luode	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Ampumapesäke	7682505	3251822	545	Ei määritelty
Pikku-Malla koillinen	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Kivillä tukittu onkalo	7677842	3250957	542	Ei määritelty
Puoliväliniemi	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Tukikohta	7674550	3253340	480	Ei määritelty
Saana 1	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Ampumapesäkkeitä	7676595	3253310	610	Ei määritelty
Saana 2	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Tukikohta	7675850	3255020	760	Ei määritelty
Sánajávri 1	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Tukikohta	7676020	3255450	725	Ei määritelty
Sánajávri 2	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Tukikohta	767070	3255060	765	Ei määritelty
Šilisjávri itä	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Teltanpaikka	7679293	3251731	503	Ei määritelty
Siilaskoski 3	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Tukikohta	7676865	3251990	485	Ei määritelty
Skirhasjohka	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Junkersin putoamispaikka	7677006	3252975	590	Ei määritelty
Iso-Jehkas 1	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Tukikohta	7676544	3257231	935	Ei määritelty
Iso-Jehkas 2	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Tukikohta	7676000	3257308	950	Ei määritelty
Korkea-Jehkas	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Tukikohta	7679445	3254802	950	Ei määritelty
Salmivaara 4	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Tukikohta	7670513	3255177	540	Ei määritelty
Jiehkkašnjoaskk ejávri	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Teltanpaikkoja, suojavalleja	7678072	3255782	810	Ei määritelty
Veajetgohpi	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Tukikohta	7678640	3255695	810	Ei määritelty
Sánajohka	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Tukikohta	7672441	3255309	510	Ei määritelty
Skirhasjohka vankileiri	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Vankileiri	7676795	3253226	600	Ei määritelty
Skirhasjohka majoitusalue	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Majoitusalue	7677975	3252500	535	Ei määritelty
Saana 3	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Tukikohta	7674825	3254582	967	Ei määritelty
Saana 4	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Tähystyssuoja	7674570	3255312	1015	Ei määritelty
Saana länsi	Puolustusvarustus	Toinen maailmansota	Teltanpaikka	7675082	3253255	510	Ei määritelty

Salmivaara 3	Puolustusvarus tus	Toinen maailmasota	Tähystyssuoja	7670432	3255017	565	Ei määritelty
Sánajohka itä	Puolustusvarus tus	Toinen maailmasota	Räjätyskuoppa	7672370	3255888	530	Ei määritelty

Yhteenvedokartat kaikista kohteista ovat liitteenä.

3 Kohdekuvaukset

3.1 Esihistorialliset, varhaiset historialliset kohteet sekä asuinkentät

3.1.1 Salmivaara 1 a ja 1 b

Salmivaara 1 a ja 1 b, Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka		MH-tunnus: 73285, 73287	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikka	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Kivikautinen / varhaismetallikautinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	10.6.2011
Koordinaattiselitys:	Kohteiden keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:		Löydöt:	KM 37494:1-4, KM 38875
Salmivaara 1 a	X 7669005, 3254330, Z 477 m mpy		
Salmivaara 1b	X 7668930, 3254500, Z 475 m mpy		
Taustatiedot			
<p>Asuinpaikat löysi Pirjo Rautiainen kesäkuussa 2008. Kohteilla käytiin uudestaan vuonna 2011 samassa yhteydessä, kun tarkastettiin Salmivaaran vierellä sijaitseva Maantiesaaari, jonne on suunniteltu taukopaikkaa moottorikelkkailijoiden käyttöä varten. Samalla venematalla rantauduttiin pikaisesti muutamiin otollisiin näköisiin paikkoihin Ruotsin puolelle, mutta vain edellisenä kesänä löydetyn Koltaluoktan varhaismetallikautisen asuinpaikan yhteydestä tavattiin merkkejä esihistoriallisesta toiminnasta.</p>			
Ympäristön kuvaus			
<p>Salmivaara on Kilpisjärven ja Ala-Kilpisjärven toisistaan erottava laaja ja korkea niemi, jonka rannat ovat paikoin jyrkähköt ja enimmäkseen hyvin kiviset. Kilpisjärven taajama on levittäytynyt niemen tyvelle ja sen pohjoisosiin, mutta pääosa niemen alueesta on rakentamatonta. Suomen ja Ruotsin rajalinja kulkee Salmivaaran vieressä Kilpisjärven ja Ala-Kilpisjärven välisessä salmessa, joka on kapeimmillaan noin 130 metrin levyinen.</p>			
Kohteen kuvaus			
<p>Salmivaaran eteläisimmässä kärjessä on kaksi pientä niemekettä, jotka ovat vähäkivisempiä kuin muut Salmivaaran rannat. Läntisemmällä niemekkeellä (Salmivaara 1 a) on noin 40 x 15 m laajuinen ja noin neljä metriä järven pinnan yläpuolelle kohoava kumpare. Kumpareen järvenpuoleisella laidalla maaperää on paljastunut todennäköisesti jäiden hankauksen vuoksi.</p> <p>Pirjo Rautiainen on vuonna 2008 löytänyt aivan kyseisen niemekkeen rannasta kaksi kvartsiittiesinettä ja yhden kvartsiittiesineen katkelman. Niemekkeellä olevalle kumpareelle on samassa yhteydessä kaivettu lapiolla neljä koepistoa, joista ei kuitenkaan ole tavattu mitään esihistorialliseen toimintaan viittaavia merkkejä. Puusto niemekkeellä koostuu muutamista tunturikoivuista, ja aluskasvillisuuden muodostavat variksen- ja riekonmarjat sekä puolukka. Maaperä niemekkeellä on hiekkamoreenia. Kumpareen</p>			

pohjoispuolella on alavampi soistunut alue.

Niemekkeen aluetta tarkastettaessa löydettiin yksittäinen kvartsiitti-iskos kumpareen järvenpuoleiselta laidalta, sortuvan rantatörmän yläosasta. Muita esihistorialliseen toimintaan liittyviä löytöjä tai ilmiöitä ei havaittu. Iskosta ei poimittu talteen. Ilmeisesti paikalla on pienialaisen ja ilmeisesti varsin niukkalöytöisen leiripaikan jäännös.

Salmivaaran etelärannan niemekkeistä itäisempi (Salmivaara 1 b) on läntisempää niemekettä kapeampi, laajuudeltaan noin 30 x 10 m. Lakialueeltaan niemeke nousee noin neljä metriä järven pintaa korkeammalle. Niemekkeen kärjessä on noin 5 x 3 m laajuinen melko pahoin kulunut ja liki tyystin kasvion alue, jossa maaperä on monin paikoin paljastunut.

Kasvittomaksi kuluneesta maanpinnasta Rautiainen on havainnut viitisentoista kvartsiitti-iskosta reilun neliömetrin alalta, kohdasta, jonka vieressä on muutamia muodoltaan ja kooltaan istuimiksi sopivia kiviä. Lisäksi Rautiainen on todennut iskosten vieressä halkaisijaltaan noin 15 cm laajuisen punaiseksi palaneen hiekan alueen sekä muutamia palaneita kiviä, jotka voivat olla yhtä hyvin peräisin paikalla leiriytyneiden retkeilijöiden nuotioista kuin esihistoriallisesta tulisijasta. Niemekkeelle on kaivettu viisi koepistoa todetun löytökeskittymän pohjoispuolelle, mutta lisää esihistorialliseen toimintaan viittaavia ilmiöitä ei tuolloin tavattu. Puusto niemekkeellä muodostuu muutamista tunturikoivuista, ja aluskasvillisuutta hallitsee variksenmarja. Maaperä on hiekkamoreenia, paikoin pienialaisesti myös liki kivetöntä hiekkaa. Niemen kärjessä on todettu myös muutamia ilmeisimmin ketun kaivamia koloja.

Salmivaara 1 b:tä nyt tarkastettaessa löydettiin rikkoutuneesta maanpinnasta, niemekkeen laen sortuvalta lounaisreunalta, noin metrin korkeudella järven pinnasta ja noin kolmen metrin etäisyydellä niemekkeen kärjestä pieni, soikeahko ja pitkänomainen liuskeenkappale. Kappaleen toiseen päähän on uurrettu lovet, ilmeisesti langan tai nyörin sitomista varten. Esine löytyi kohdasta X 7668924 / Y 3254500, ja se on liuskoittunut pitkittäisesti kahteen osaan liuskekappaleen lohkosuunnan mukaisesti. Mahdollisesti kyseessä on pieni riipus, mutta poissuljettavissa ei ole myöskään mahdollisuus, että esinettä olisi käytetty kalastuksessa siimanpainona tai pilkinkaltaisena kalanhoukuttimena. Esineen luona oli muutamia palaneita kiviä, ja löytöpaikalta noin 1,5 m pohjoiseen on runsaslukuinen keskittymä mustia kvartsiitti-iskoksia, ilmeisesti Rautiaisen havaitsemat. Kyseisten iskosten levintä vaikuttaa sellaiselta, että ne voivat hyvinkin olla yhden ainoan kivityöstötuokion aikana iskettyjä. Liuske-esine otettiin paikalta talteen, mutta iskoksia ei kerätty.

Maanpinta kohteessa Salmivaara 1 b on paljaaksi kulunutta noin kymmenen neliömetrin alueella. Selvimmän iskoskeskittymän lisäksi rikkoutuneessa maanpinnassa näkyi lukuisia yksittäisiä iskoksia, joiden joukossa sekä mustia, raidallisia että vaaleanharmaita kvartsiittikappaleita. Löydöt vaikuttavat muodostavan hyvin ohuen, ehkä vain noin viiden senttimetrin paksuisen maanpinnan myötäisen kulttuurikerroksen, jonka yläosa ulottuu osittain jopa pintaturpeen sekaan. Sekä veneilijät että moottorikelkkailijat käyttävät paikkaa lyhytaikaiseen leiriytymiseen, jonka takia maanpinnan kuluminen on voimakasta, ja kohde on siten jatkuvan tuhoutumisuhan alainen. Koska kyseessä vaikuttaa olevan melko pienialainen ja vain ohuen kulttuurikerroksen omaava kohde, tulisi se pyrkiä pikimmiten tutkimaan pois kulumisen tieltä kaivauksin.

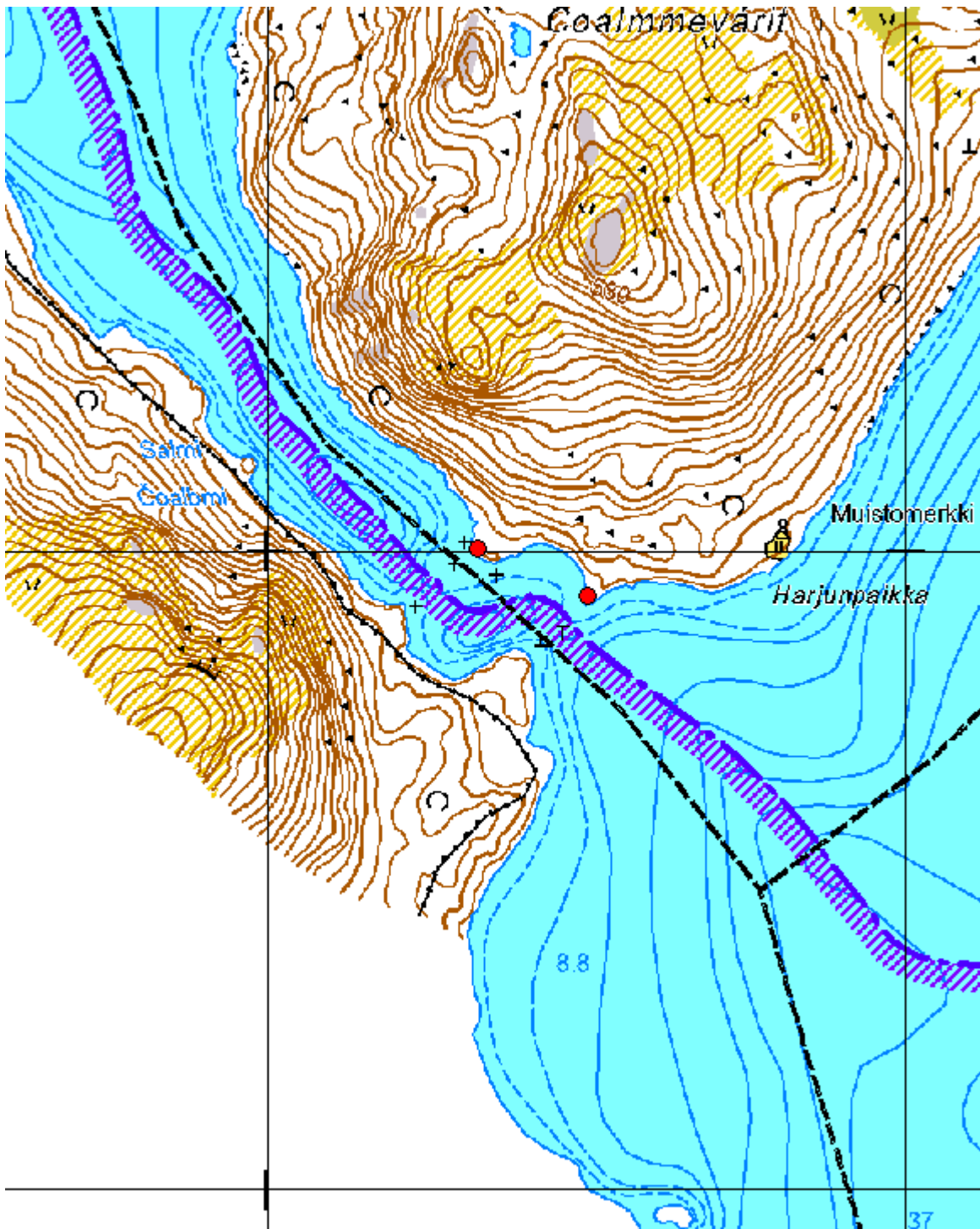
Kohteen rajaus

Kohteiden rajaukset ovat vuonna 2008 tehtyjen rajausten mukaiset. Rajaukset on tehty kohteiden topografian ja löytöjen perusteella. Salmivaara 1 a:ssa löytöpaikat rajoittuvat aivan niemen kärkeen, mutta asuinpaikaksi sopivaa on ollut koko niemen kärjen soistumaton kivennäismaa-alue. Kohteessa Salmivaara 1 b rajaus on tehty löytöjen levinneisyyden ohella myös asuttavaksi sopivan alueen perusteella.

Viranomais-

Kunto: Kohtalainen

rekisterinro:	1000013465
Arvotus:	Mj-luokka II

Kartta 2. Salmivaara 1 a ja 1 b, kivikautinen / varhaismetallikautinen asuinpaikka
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kuva 1. Salmivaara 1 b. Liuskeriipus löytöpaikallaan.

Kuva 2. Salmivaara 1 b. Antti Ohenoja tarkastelee rikkoutunutta maanpintaa liuskeriipuksen löytöpaikalla. Kuvattu lännestä.

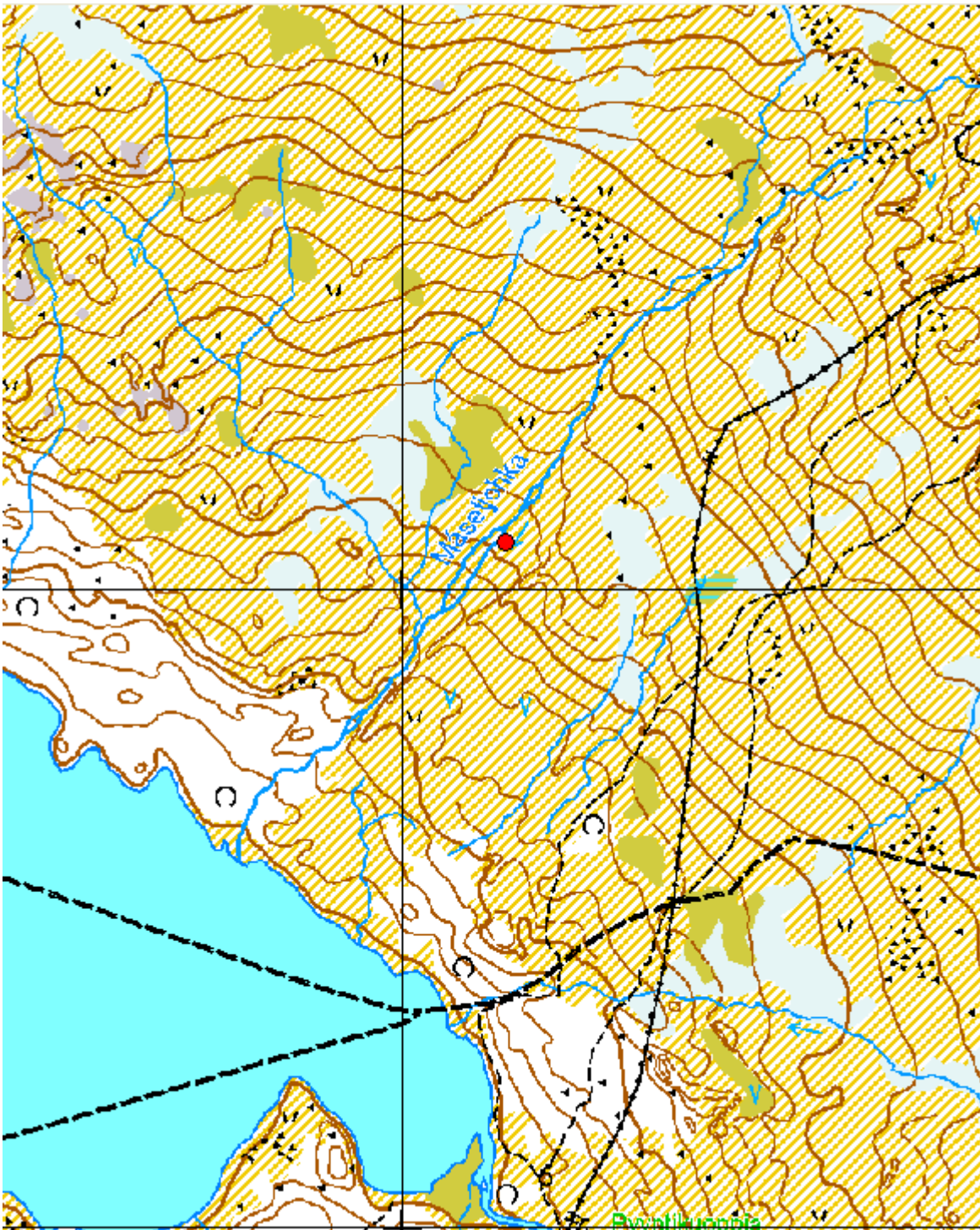
Kuva 3. Salmivaara 1 b. Antti Ohenoja liuskeriipuksen löytöpaikalla. Taustalla Ala-Kilpisjärveä ja Ruotsin tuntureita. Kuvattu luoteesta.

Kuva 4. Salmivaara 1 b. Antti Ohenoja kvartsiitti-iskoskeskittymän äärellä. Samalla kivellä lienee istunut iskokset muinoin paikalla iskenyt henkilö. Taustalla Ala-Kilpisjärveä ja Ruotsin tuntureita. Kuvattu luoteesta.

3.1.2 Mäsetjohka

Mäsetjohka, Kivikautinen / varhaismetallikautinen asuinpaikka		MH-tunnus: 137603	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikka	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Kivikautinen / varhaismetallikautinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	8.6.2011
Koordinaattiselitys:	Havaittujen löytöjen kohdalta	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7673074, Y 3258159, Z 600 m mpy	Löydöt:	KM 38876
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee puuttomalla tunturipaljakalla, Mäsetjohkan kaakkoispuoleisella pienellä moreenikumpareella, noin 0,5 km Tsahkaljärvestä koilliseen, kohdassa, jossa Mäsetjohka virtaa kaksuomaisena. Aluskasvillisuus paikalla on vähäistä, koostuen lähinnä variksenmarjasta ja jäkälistä. Kohteen lähiympäristössä kasvaa myös muutamia pieniä katajia sekä yksittäisiä heinäkasveja.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Mäsetjohkan rantatörmästä noin kahdeksan metriä kaakkoon sijaitsevan, lakialueeltaan noin kaksi metriä Mäsetjohkan pintaa ylemmäs kohoavan, halkaisijaltaan noin kymmenenmetrisen moreenikumpareen lounaisrinteellä havaittiin paljaalla maanpinnalla kolme kvartsi-iskosta. Paikalle kaivettiin kaksi koekuoppaa, kooltaan noin 0,5 x 0,5 m. Toinen kaivettiin iskosten löytökohdalle ja toinen noin metrin etäisyydelle ylemmäs kumpareen rinteeseen. Ylempi koekuoppa oli löydötön, mutta maaperän on jossakin vaiheessa häiriintynyt paikalla mahdollisesti eroosion vuoksi, koska huuhtoutumiskerrosta ei ollut. Iskosten löytökohdalle kaivetusta kuopasta löytyi neljä iskosta lisää. Löydöt sijoittuivat pintamaan muodostaneen, noin viiden senttimetrin paksuisen, ruskean hiekkansekaisen turvekerroksen alta todetun ehjän huuhtoutumiskerroksen pinnalle. Huuhtoutumiskerroksen yhteydestä löytyi myös palaneiden kivien kappaleita sekä hiiliä. Muita merkkejä esihistoriallisesta toiminnasta paikalta ei havaittu. Sekä maanpinnalta löydetty että koekuopan iskokset kerättiin talteen.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Maastonmuotojen sekä kohdetta tarkastettaessa tehtyjen havaintojen perusteella kohde rajautunee kokonaisuudessaan edellä kuvaillulle kumpareelle, halkaisijaltaan enintään noin kymmenmetriselle alueelle. Kumpareen lakiosasta maanpinta on kuitenkin jossain määrin erodoitunut, mikä on voinut tuhota kulttuurikerroksen, ja säilynyt asuinpaikka-alue on ehkä vain muutamien neliömetrien laajuinen.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Ilmeisesti paikalla on kivikaudella tai varhaismetallikaudella sijainnut melko lyhytaikainen ja suppea-alainen asuinpaikka. Kenties paikalla on vain leiriydytty kertaalleen tai muutamia kertoja. Löydetty iskokset vaikuttavat kuitenkin materiaalinsa perusteella olevan peräisin useammasta kuin yhdestä raaka-ainekappaleesta. Laajemmilla tutkimuksilla kohteen alueelta olisi tuskin löydettävissä kovin laajaa löytöaineistoa. Asuinpaikan merkitys seudun esihistorian kokonaiskuvaan lienee varsin vähäinen.</p>			
Arvotus:	Esitys mj-luokka II	Kunto:	Huono

Kartta 3. Mäsetjohka, kivikautinen / varhaismetallikautinen asuinpaikka
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

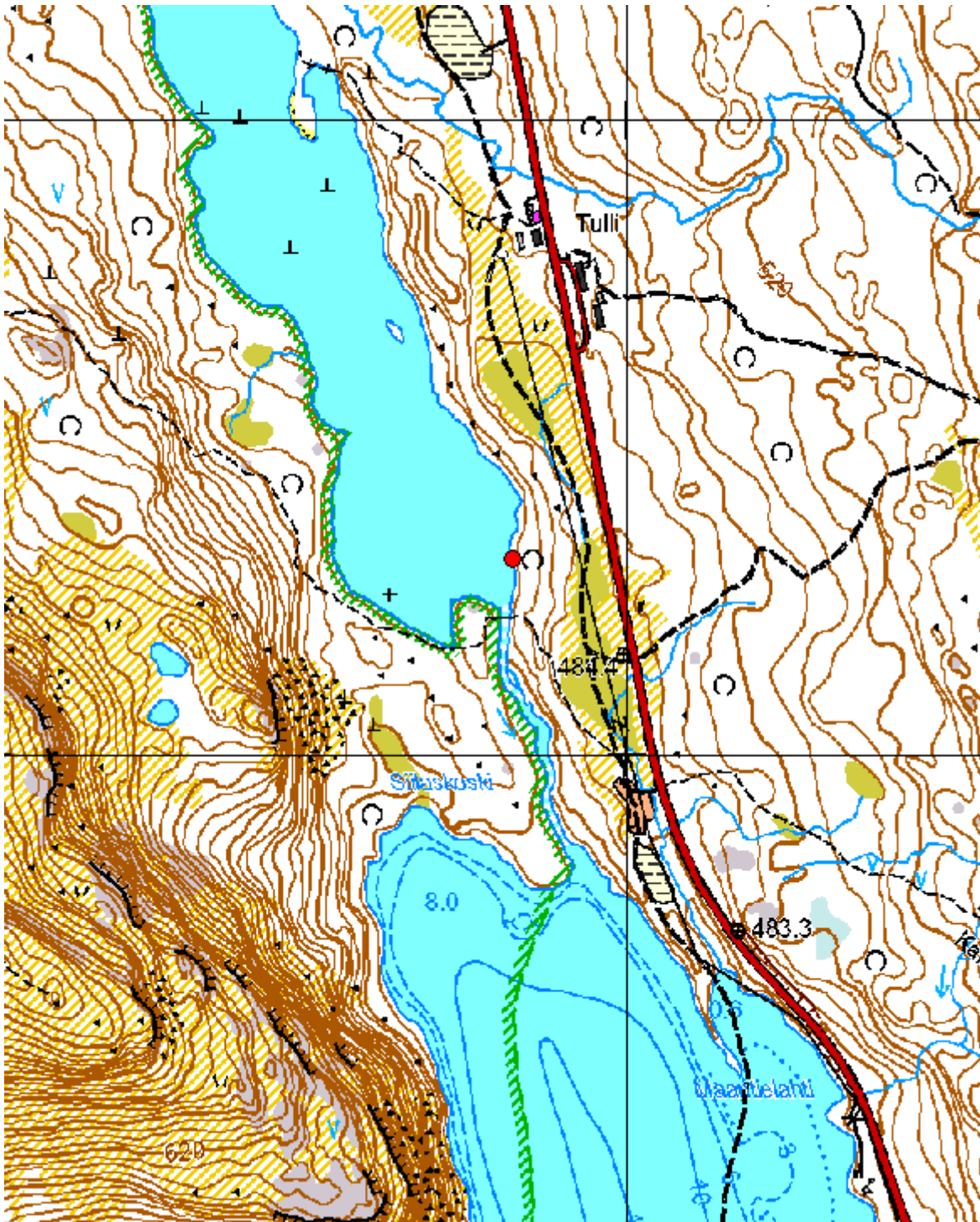
Kuva 5. Másetjohka. Kivikautinen / varhaismetallikautinen asuinpaikka moreenikumpareella. Taustalla Másetjohka. Kuvattu etelästä.

Kuva 6. Másetjohka. Kivikautinen / varhaismetallikautinen asuinpaikka moreenikumpareella. Taustalla Másetjohka laskeen Cáhkáljávriin. Lapiro on pystyssä löydöllisen koekuopan kohdalla. Kuvattu pohjoisesta.

3.1.3 Šilisjávri kaakko

Šilisjávri kaakko, Esihistoriallinen asuinpaikka		MH-tunnus: 137604	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikka	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Esihistoriallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	10.6.2010
Koordinaattiselitys:	Kivetytyn tulisijan keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7677308, Y 3251819, Z 485 m mpy	Löydöt:	-
Ympäristön kuvaus			
<p>Kohde sijaitsee Šilisjávrin kaakkoisrannalla, Siilaskosken niskalta noin 60 metriä pohjoiseen. Paikka on tunturikoivikkoa kasvava melko tasainen hiekkapohjainen rantaterassi, jonka aluskasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, katajat, variksenmarja, puolukka, heinäkasvit sekä sammaleet ja jäkälät.</p>			
Kohteen kuvaus			
<p>Noin kolmen metrin etäisyydellä Šilisjávrin rannasta, hiekkaisen rantaterassin reunalla, kohdassa, jossa maanpinta oli rikkoutunut, havaittiin muutamia palaneita kiviä. Pintamaata kivien luota kaivettiin ohuesti kaivauslastalla, ja palaneita kiviä todettiin olevan paikalla tiheästi halkaisijaltaan noin 70 cm kokoisella alueella noin kahden senttimetrin syvyydeltä alkaen. Palaneiden kivien keskittymästä noin viisi metriä koilliseen havaittiin rantaterassilla kulkevalla polulla lisäksi kvartsikappale, jonka halkaisija oli noin neljä senttimetriä, ja joka vaikutti mahdollisesti työstetyltä. Lähialuetta havainnointiin tarkoin ja koekuoppia kaivettiin lapiolla rantaterassille lukuisia, mutta muita merkkejä esihistoriallisesta aktiviteetista ei tavattu, vaikka maanpinta oli monin paikoin retkeilyn vaikutuksesta rikkoutunut, havainnointimahdollisuudet hyvät, ja alue sekä maaperältään että sijainniltaan melko laajalti esihistorialliseksi asuinpaikaksi sopivaa. Noin kaksikymmentä metriä palaneiden kivien keskittymästä kaakkoon on moderni nuotiopaikka.</p>			
Kohteen rajaus			
<p>Kohde vaikuttaa havaittujen ilmiöiden ja löytöjen sekä suoritettujen koekuopituksen perusteella rajautuvan melko pistemäisesti, halkaisijaltaan enintään noin kymmenmetriselle alueelle.</p>			
Tulkinta			
<p>Kyseessä lienee lyhytaikainen esihistoriallinen leiripaikka. Palaneiden kivien keskittymä on todennäköisesti kivetytyn tulisijan jäännös. Alueen nykyinen käyttö ei merkittävästi uhkaa kohteen säilymistä. Mikäli Siilaskosken niskalle suunniteltu retkeilijöiden käyttöön tuleva taukopaikka rakennetaan ja maaston kuluminen lisääntyy, olisi ainakin tulisijan jäännös syytä pyrkiä tutkimaan kaivauksilla.</p>			
Arvotus:	Esitys mj-luokka II	Kunto:	Kohtalainen

Kartta 4. Šilisjávri kaakko, esihistoriallinen asuinpaikka
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kuva 7. Šilisjávri kaakko. Esihistoriallinen asuinpaikka. Kuva-alan keskeltä tavattiin palaneita kiviä, ilmeisesti kivetyn tulisijan jäännös. Taustalla retkeilyreitillä silta Siilaskosken niskalla. Kuvattu pohjoisesta.

Kuva 8. Šilisjávri kaakko. Esihistoriallinen asuinpaikka. Kuva-alan keskeltä tavattiin palaneita kiviä, ilmeisesti kivetyn tulisijan jäännös. Taustalla Šilisjávri, järven takana Norjan tuntureita. Kuvattu kaakosta.

3.1.4 Koltaluokta (Ruotsi),

Koltaluokta (Ruotsi), Varhaismetallikautinen asuinpaikka		
Kohdetyyppi:	Asuinpaikka	Haltija: Ruotsin valtio
Ajoitus:	Varhaismetallikautinen	Ylläpitäjä: -
Rakentamisvuosi:	-	Kunta: Kiiruna
Lukumäärä:	1	Tarkastus: 10.6.2011
Koordinaattiselitys:	Kvartsiitti-iskoskeskittymä asuinpaikan keskivaiheilla	Geometria tuotettu: Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7676045, Y 3245403, Z 475 m mpy	Löydöt: Ei otettu talteen
Taustatiedot		
<p>Kohde löytyi vuonna 2010 Metsähallituksen Kuohkimajärven autio- ja varaustuville suuntautuneen huoltokäynnin yhteydessä. Mukana kohteen löytymishetkellä oli suunnittelija Antti Ohenoja Lapin luontopalveluista. Kohteen tarkastus vuonna 2011 tapahtui samanlaisella käynnillä.</p>		
Ympäristön kuvaus		
<p>Kohde sijaitsee Koltaluoktan perukassa lähellä Kilpisjärven rantaa, laajalla varsin avoimella alueella, jolla kasvaa lähinnä katajia, vaivaiskoivuja ja variksenmarjaa. Maaperältään alue on hiekkaista. Kohteen halki kulkee mönkijäuria venelaiturin luota sekä ruotsalaiselle autiotuvalle että kolmen valtakunnan rajapyykille päin. Maanpinta paikalla on monessa kohdassa laajalti rikkoutunut.</p>		
Kohteen kuvaus		
<p>Kohde on laaja varhaismetallikautinen asuinpaikka, joka sijaitsee Koltaluoktan perukassa, venelaituria ympäröivällä ranta-alueella. Asuinpaikalta tavatut merkit esihistoriallisesta aktiviteetista ovat lähinnä kvartsiitti-iskoksia. Ainoa kohteesta tavattu esinelöytö on vuonna 2010 löydetty tasakantaisen nuolenkärjen kantakatelma.</p>		
Asuinpaikalta todetut löydöt etelästä pohjoiseen:		
<p>$x = 7676006 / y = 3245402$ Mönkijäuralla kahteen osaan murtunut tasakantaisen nuolenkärjen kantakatelma, valmistettu tummanharmaasta kvartsiitista, otettu talteen vuonna 2010. Eteläisin Koltaluoktan asuinpaikalta tavattu esihistorialliseen aktiviteettiin liittyvä löytö.</p>		
<p>$x = 7676009 / y = 3245401$ Mönkijäuralla kymmeniä tummanharmaita kvartsiitti-iskoksia noin neliömetrin alueella, noin viidentoista metrin etäisyydellä Kilpisjärven rannasta, noin 0,4 m korkuisen maakiven itäpuolella</p>		
<p>$x = 7676025 / y = 3245406$ Poroaidan portin kohdalla mönkijäuralla halkaisijaltaan noin viisimetrisellä alueella useita kymmeniä kvartsiitti-iskoksia, mustaa ja raidallista kvartsiittia. Tästä pohjoiseen, laiturille vievälle mönkijäuralle saakka, on yksittäisiä vastaavanlaisia iskoksia, joukossa kuitenkin myös vaaleanharmaata kvartsiittia.</p>		
<p>$x = 7676041 / y = 3245394$ Läntisimmät Koltaluoktan asuinpaikalta löydetty kvartsiitti-iskokset rikkoutuneessa maanpinnassa.</p>		

x = 7676045 / y = 3245403

Mönkijäurien risteyksessä, hieman edellisiä keskittymiä ylempänä, on kymmeniä kvartsiitti-iskoksia, sekä mustaa, raidallista että vaaleanharmaata, halkaisijaltaan noin viisimetrisellä alueella.

x = 7676065 / y = 3245410

Halkaisijaltaan noin kaksimetrisen siirtolohkareen pohjoispuolella, noin 1,5 metrin etäisyydellä kivistä, on rikkoutuneessa maanpinnassa ainakin sata kvartsiitti-iskosta alle neliömetrin laajuisella alueella. Iskokset ovat harmaita ja/tai raidallisia. Myös näistä noin neljä metriä länteen on muutamia iskoksia, ja keskittymästä laiturille päin on useita yksittäisiä iskoksia maanpinnan rikkoutuneissa kohdissa.

x = 7676079 / y = 3245405

Pohjoisin ja ylimmä sijoittunut Koltaluoktan asuinpaikalta löydetty kvartsiitti-iskos.

Kohteen rajaus

Löytöjen levinneisyyden perusteella Koltaluoktan asuinpaikka on laaja-alainen ja pesäkkeinen. Asuinpaikka-alue on rannan suuntainen ja itäreunaltaan rantaan rajoittuva, ainakin 20 metriä leveä ja 70 metriä pitkä. Todennäköisesti kaikkia asuinpaikan löytökeskittymiä ei vielä ole paikallistettu.

Tulkinta

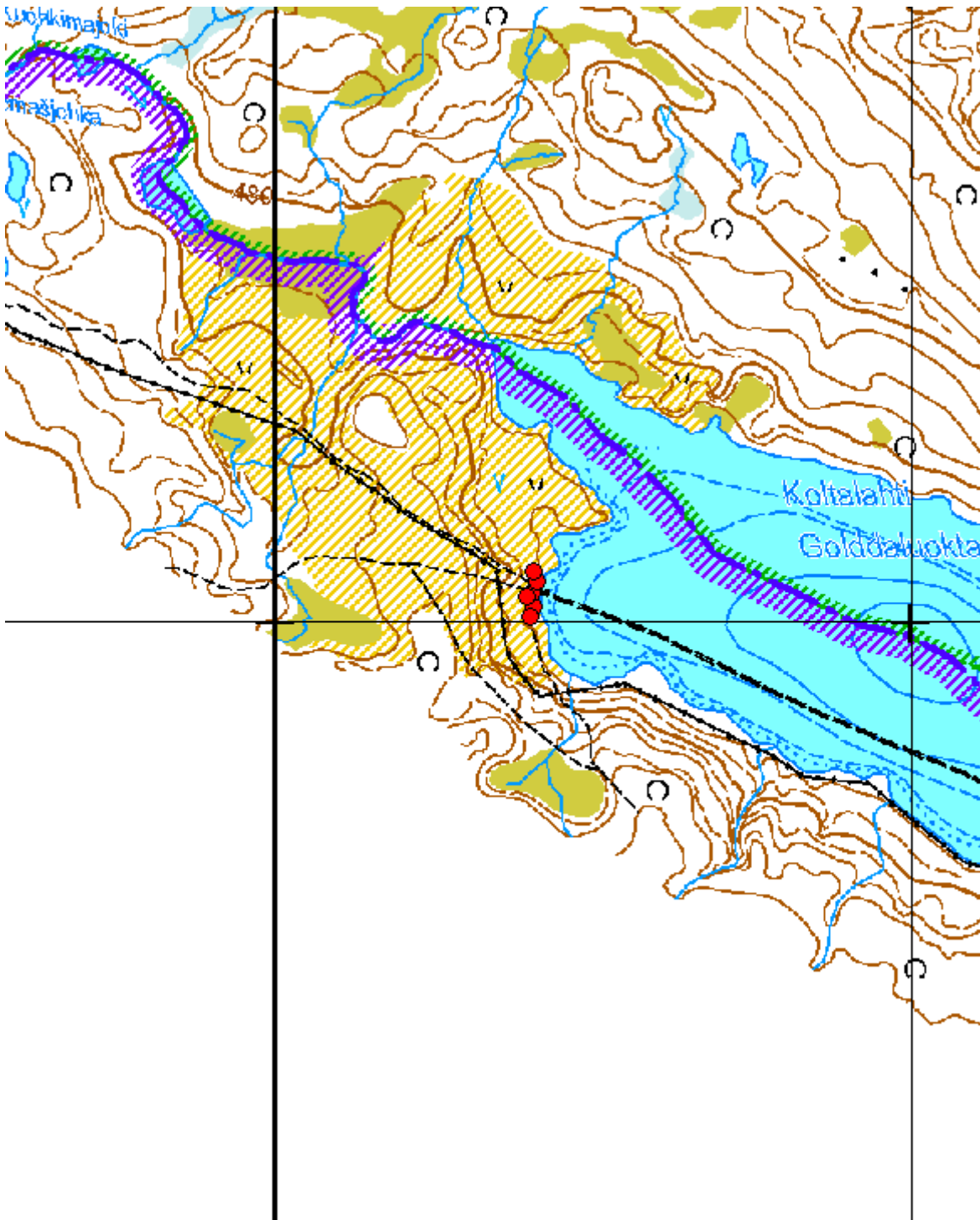
Vuonna 2010 todettiin tuolloin havaitun pienialaisen löytökeskittymän lähiympäristön sopivan maastonpiirteidensä perusteella hyvin suuremmaksikin pesäkkeiseksi asuinpaikaksi. Tämä oletus varmistui kohteen tarkastuksen yhteydessä, kun asuinpaikalta havaittiin lisää löytöjä useina keskittyminä, jotka yhdessä kattavat laajan alueen. Kohde on ilmeisesti ollut kauan ja säännöllisesti käytetty, ja se on selvästi laaja-alaisin ja runsaslöytöisin Kilpisjärven alueelta toistaiseksi tunnetuista varhaismetallikautisista asuinpaikoista. Matkailutoimintaan liittyvä aktiviteetti kuitenkin kuluttaa asuinpaikka-aluetta jatkuvasti, ja merkittävät osat kohteesta ovat välittömän tuhoutumisuhan alaisina. Asuinpaikan maaperän kulumisen estämiseksi paikalla olisikin syytä tehdä laajoja muinaisjäännöksen hoitotoimia, esimerkiksi polkujen muuttaminen lankuilla katetuiksi kulkureiteiksi kohteen keskeisissä osissa olisi suositeltavaa.

Arvotus:

Ei määritelty

Kunto:

Kohtalainen

Kartta 5. Koltaluokta, varhaismetallikautinen asuinpaikka
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kuva 9. Koltaluokta, varhaismetallikautinen asuinpaikka. Asuinpaikan pohjoisosaa. Kvartsiitti-iskoksia oikealla olevan kiven pohjoispuolella. Taustalla Antti Ohenoja veneessä laiturin vieressä. Kuvattu luoteesta.

Kuva 10. Koltaluokta, varhaismetallikautinen asuinpaikka. Asuinpaikka- aluetta suurin osa kuva-alasta etualalta poroaidan taakse saakka. Vasemmalla Antti Ohenoja veneessä laiturin vieressä. Kuvattu pohjoisesta.

3.1.5 Cáhkáljávri lounas 2

Cáhkáljávri lounas 2, Liesilatomuksia		MH-tunnus: 127402	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikka	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Rautakautinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	2	Tarkastus:	3.6.2011
Koordinaattiselitys:	Liesilatomuksen 2 keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7671718, Y 3257076 Z 580 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
<p>Asuinpaikka löytyi vuoden 2010 inventoinnin yhteydessä. Tällöin kohdasta X 7671740 / Y 3257100 paikallistettiin kauttaaltaan kivetty itä-länsisuuntainen suorakaiteen muotoinen liesilatamus (1), joka on mitoiltaan noin 140 x 95 cm. Latomuksen reunaosien kivet ovat pitkänomaisia, noin 30 cm pituisia ja noin 15 cm levyisiä, muilta osin latamus koostuu halkaisijaltaan noin 15–25 cm kokoisista kivistä. Latomuksen kivien yläpinnat nousevat enimmillään noin 5 cm ympäröivää maanpintaa korkeammalle. Toinen liesilatamus (2) löytyi kohdetta tarkastettaessa vuonna 2011.</p>			
Ympäristön kuvaus			
<p>Kohde sijaitsee Tsahkäljärven ja sen lounaispuoleisen lammen välisellä moreeniharjanteella, jonka koillispuolella on karttaan vesikuoppana merkitty pieni lampare. Kohteen ympäristössä kasvaa harvaa tunturikoivikkoa. Aluskasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, puolukka, katajat sekä kangaskarhunsammal ja jäkälät.</p>			
Kohteen kuvaus			
<p>Aiemmin tunnetusta latomuksesta noin 35 metriä lounaaseen, loivasti itään viettävällä moreeniharjanteen rinteellä, havaittiin kahden toisiaan sivuavan kivikehän muodostama pitkänomainen, noin 220 cm mittainen, itä-länsisuuntainen liesilatamus. Läntisempi kivikehä on pyöreä, halkaisijaltaan noin 70 cm. Itäisempi kehä on soikea, kooltaan noin 150 x 110 cm. Kivien koko vaihtelee välillä 15–30 cm. Kivikehien yhtymäkohdassa ja latomuksen itäpäässä ovat muita kookkaammat, halkaisijaltaan noin 40 cm kokoiset kivet. Kasvillisuus latomuksen kohdalla ei juuri poikkea lähiympäristön kasvillisuudesta; ainoa poikkeus on heinäkasvien esiintyminen, kuten myös aiemmin tunnetun latomuksen yhteydessä. Kivien yläpinnat ovat noin 10 cm ympäröivää maanpintaa korkeammalla. Läntisemmän kivikehän keskelle tehdystä lapionpistosta paljastui noin kolmen senttimetrin paksuisen pintaturpeen alta noen- ja hiilensekainen noin kahden senttimetrin paksuinen tumma maakerros, jonka alla oli huuhtoutumiskerros.</p>			
Kohteen rajaus			
<p>Kohde rajautuu kahdeksi pistemäiseksi pesäkkeeksi liesilatamusten välittömään läheisyyteen. Todennäköisesti paikalla tapahtunut toiminta on pääosin rajautunut muutaman metrin säteelle latomuksista.</p>			
Tulkinta			
<p>Kohteesta tavatut liesilatamukset ovat keskenään erityyppisiä, ja ne voivat hyvinkin olla peräisin eri aikakausilta. Ilmeisesti paikkaa on hyödynnetty lyhytaikaisena asuinpaikkana useita kertoja, kenties pitkänkin ajanjakson aikana. Kovin laajamittaista toiminta paikalla on kuitenkin tuskin ollut.</p>			

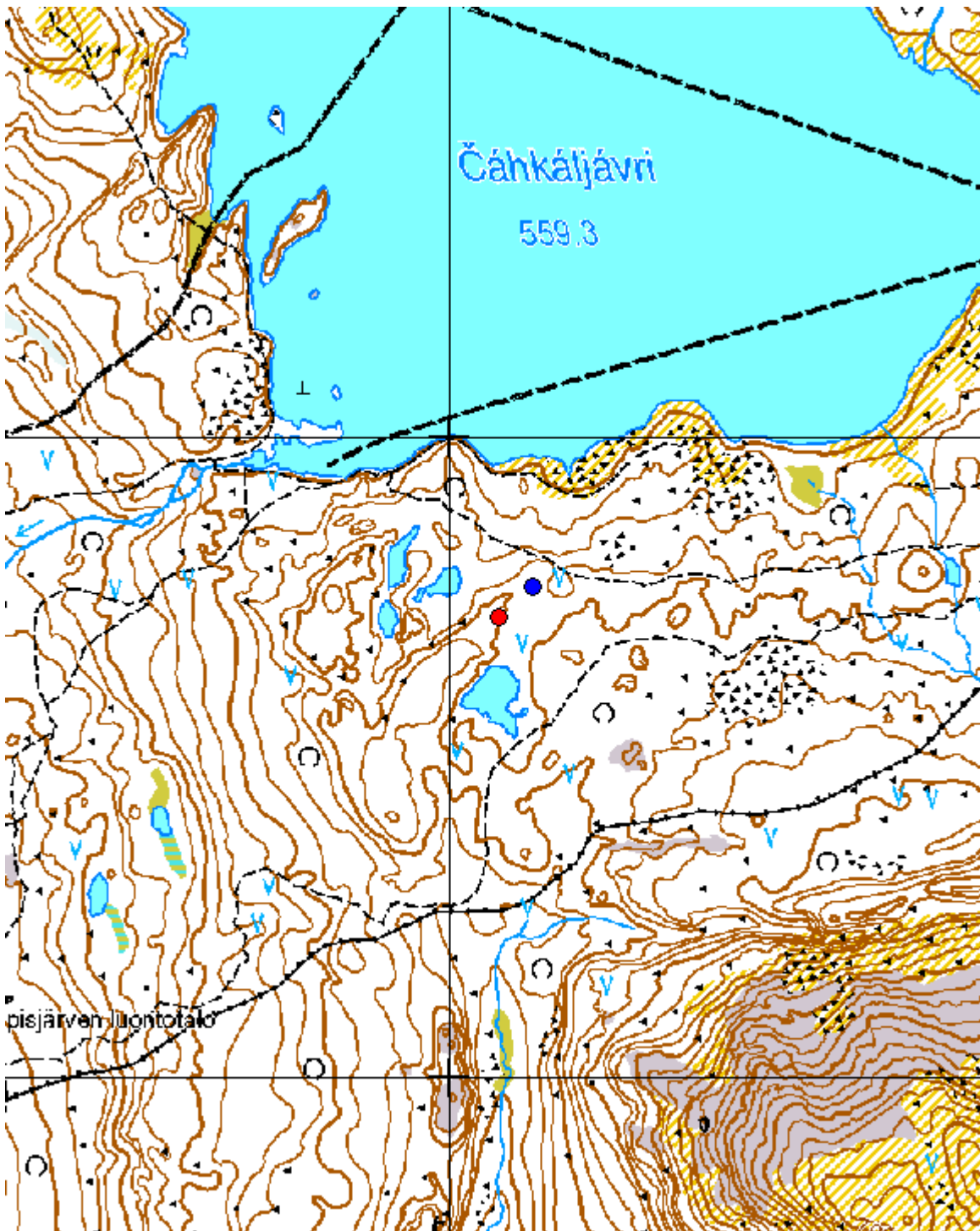
**Viranomais-
rekisterinro:**

1000018095

Kunto: Hyvä

Arvotus:

Mj-luokka II

Kartta 6. Čáhkálgávri lounas 2, liesilatomuksia (sininen löydetty 2010, punainen 2011)
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kuva 11. Cáhkáljávri lounas 2. Liesilatamus 2. Taustalla Cáhkaljávriin lounaisosaa ja taaempänä Saana. Kuvattu kaakosta.

Kuva 12. Cáhkáljávri lounas 2. Liesilatamus 2. Kuvattu etelästä.

3.1.6 Kukulajoki 1

Kukulajoki 1, Suorakaiteen muotoisia liesilatemuksia		MH-tunnus: 127322	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikka	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Rautakautinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	6	Tarkastus:	2.6.2011
Koordinaattiselitys:	Latomuksen 6 keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7671261, Y 3257042, Z 565 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
<p>Kohteen löysi Sami Viljanmaa vuonna 2010 suoritetun inventoinnin yhteydessä. Tuolloin paikallistettiin viisi liesilatemuksia. Kohdetta tarkastettaessa vuonna 2011 löytyi lisäksi vielä kuudes latomus.</p>			
Ympäristön kuvaus			
<p>Kohde sijaitsee Ailakkavaaran luoteispäästä alkunsa saavan Kukulajoen luoteispuolella, tunturi-koivikossa, tasaisella tuulensuojaisella kentällä, jota reunustavat kolmelta suunnalta moreeniharjanteet, ja joka on viitisen metriä Kukulajoen pintaa ylempänä. Kohteesta noin neljänkymmenen metrin päässä on Kukulajoen varrella pieni lampi, joka on kohdetta lähimpänä sijaitseva vesistö. Kohteen alueelta on komea näkymä pohjoiseen Saanan huipulle. Aluskasvillisuuden paikalla muodostavat variksenmarja, puolukka, mustikka, yksittäiset katajat sekä heinäkasvit ja sammalet.</p>			
Kohteen kuvaus			
<p>Kohde koostuu kuudesta suorakaiteenmuotoisesta liesilatemuksesta, joista viisi aiemmin tunnettua sijaitsevat itä-länsisuuntaisena rivinä, ja kuudes noin kolme metriä kaakkoon aiemmin tunnetuista toiseksi itäisimmän luota. Rivissä olevat latomukset ovat noin metrin levyisiä ja pisimmillään noin kahden metrin mittaisia, pohjoisluode-eteläkaakkosuuntaisia, ja ne kohoavat noin 5–10 cm ympäröivää maanpintaa korkeammalle. Läntisimmät neljä latomusta ovat noin 30 m matkalla noin kymmenen metrin välein, viides rivissä oleva latomus on näistä noin 30 m itäkoilliseen. Joen rantaan latomuksien luota on vajaa sata metriä, lähimpänä rantaa on latomuksista itäisin. Osa latomuksista on kivetty vain reunaosiltaan, useimmat kuitenkin kauttaaltaan. Kookkaimmat kivet sijoittuvat latomuksien päihin ja reunoille. Rivissä olevista latomuksista kahden itäisimmän ympärillä on kehämäisesti sijoittuneita, halkaisijaltaan noin 30 cm kokoisia kiviä vajaan parin metrin etäisyydellä latomuksista. Vuonna 2011 paikallistettu latomus on aiemmin tunnettuja latomuksia hieman pienikokoisempi ja sen suunta poikkeaa muista latomuksista. Latomuksien pohjoispuolinen alue on muutamien kymmenien metrien leveydeltä melko tasaista ja kohtalaisen vähäkivistä, ja alueen poikki kulkee mönkijäura. Joen ja latomuksien välissä on poroita, ja porot ovat kuluttaneet alueen aluskasvillisuutta voimakkaasti. Viitisenkymmentä metriä latomusten kaakkoispuolella maasto alkaa voimakkaasti laskea kohti Kukulajokea.</p>			
Liesilatomuksien sijainti- ja kokotiedot			
Liesilatomus 1:			
Pituus 1,8 m, leveys 1,0 m, kivien \varnothing 15–30 cm, kauttaaltaan kivetty.			
Kookkaimmat kivet latomuksen päissä, pohjoispäässä noin 50 cm mittainen pitkänomainen kivi.			
Latomuksen lähiympäristössä ei maanpinnalle näkyviä kiviä ole lainkaan.			
x = 7671 265 / y = 3257 015			

Liesilatomus 2:

Pituus 1,8 m, leveys 1,0 m, kivien ø 15–30 cm, vain reunaosiltaan kivetty.
Latomuksen lähiympäristössä ei maanpinnalle näkyviä kiviä ole lainkaan.
Rivissä olevista latomuksista heikoimmin erottuva, osittain koivupuskan peittämä.
 $x = 7671\ 264 / y = 3257\ 025$

Liesilatomus 3:

pituus 1,8 m, leveys 1,0 m, kivien ø 10–30 cm, kauttaaltaan kivetty.
kookkaimmat kivet latomuksen pohjoispäässä, suurin noin 60 cm mittainen pitkänomainen kivi.
Latomuksen ympärillä on reilun metrin levyinen ympäröivää maastoa vähäkivisemmältä vaikuttava alue.
 $x = 7671\ 265 / y = 3257\ 034$

Liesilatomus 4:

Pituus 1,8 m, leveys 1,0 m, kivien ø 10–25 cm, kauttaaltaan kivetty.
Kookkaimmat kivet latomuksen pohjoispäässä, suurin noin 45 cm mittainen pitkänomainen kivi.
Latomuksen ympärillä on harvan kehämäisesti muutamia halkaisijaltaan noin 30 cm kokoisia kiviä.
 $x = 7671\ 265 / y = 3257\ 041$

Liesilatomus 5:

Pituus 2,0 m, leveys 1,0 m, kivien ø 10–30 cm, vain reunaosiltaan kivetty.
Kookkaimmat kivet latomuksen päissä, suurimmat noin 45 cm mittaisia pitkänomaisia kiviä.
Latomuksen ympärillä on harvan kehämäisesti muutamia halkaisijaltaan noin 30 cm kokoisia kiviä.
 $x = 7671\ 277 / y = 3257\ 068$

Liesilatomus 6:

Pituus 1,0 m, leveys 0,6 m, kivien ø 15–30 cm, vain reunaosiltaan kivetty.
Muiden latomuksien suuntautumisesta poiketen koillis-lounais-suuntainen. Latomuksen keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin viiden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alta noin kahden senttimetrin paksuinen hiilikerros. Hiilikerroksen alla oli häiriintymättömältä vaikuttava huuhtoutumiskerros.
 $x = 7671261 / y = 3257042$

Kohteen rajaus

Kohteen keskeinen alue sijoittuu liesilatomuksien välittömään lähiympäristöön. Kohteen topografian perusteella asuinpaikan aktiviteettialueen voidaan kuitenkin katsoa kattavan kokonaisuudessaan kentän, jonka kaakkoislaidalla latomukset ovat. Alue on soikeahkon pitkänomainen, alueen halkaisija itä-länsi-suunnassa on noin kahdeksankymmentä metriä ja pohjois-eteläsuunnassa noin kuusikymmentä metriä.

Tulkinta

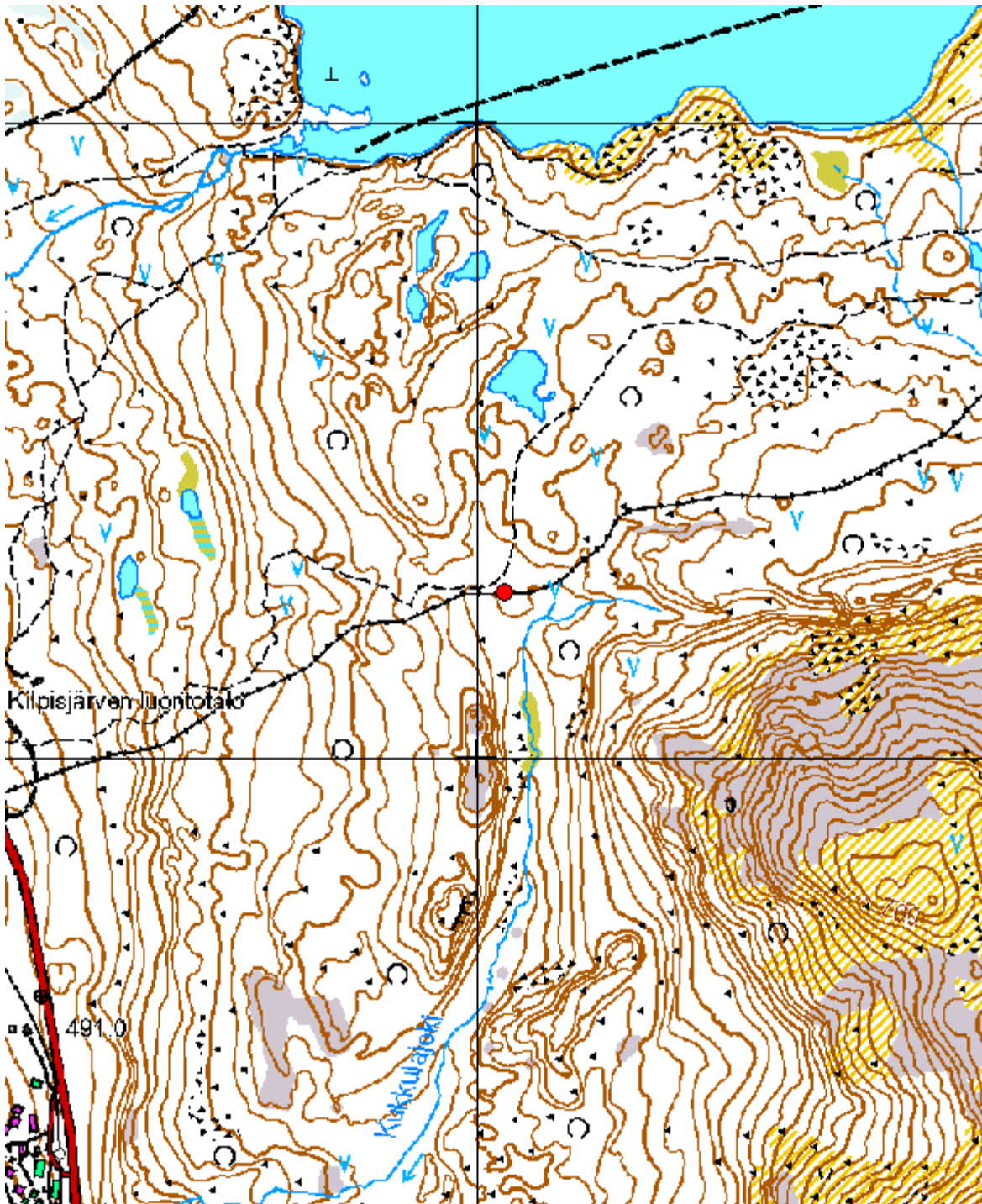
Paikalla on sijainnut todennäköisesti myöhäisrautakaudella useita kotakuntia kattanut kylä, mahdollisesti kyseessä on alueen rautakautisen väestön vuotuiskiertoon liittynyt talvikylän paikka. Useimmat kohteen liesilatomuksista lienevät olleet käytössä samanaikaisesti, mihin viittaa niiden suunnitelmalliselta vaikuttava keskinäinen sijoittuminen. Kylän paikka on selvästi huolella valittu; moreeniharjanteet suojaavat asuinkenttää kolmelta suunnalta, ja joki on tarjonnut asukkaille sulan juomaveden läpi talven. Joidenkin latomuksien ympärillä havaitut kehämäisesti sijoittuneet kivet lienevät toimineet paikalla sijainneiden kotamaisten asumusten seinärakenteiden tukikivinä tai kotalouteiden alareunojen painoina. Kyseisten kivien sijainnin perustella voidaan arvioida asumuksien lattia-alojen laajuutta. Latomuksen 3 läheisyydessä lattia-alaa ilmentäneen latomusta ympäröivä vähäkivisempi vyöhyke.

**Viranomais-
rekisterinro:**

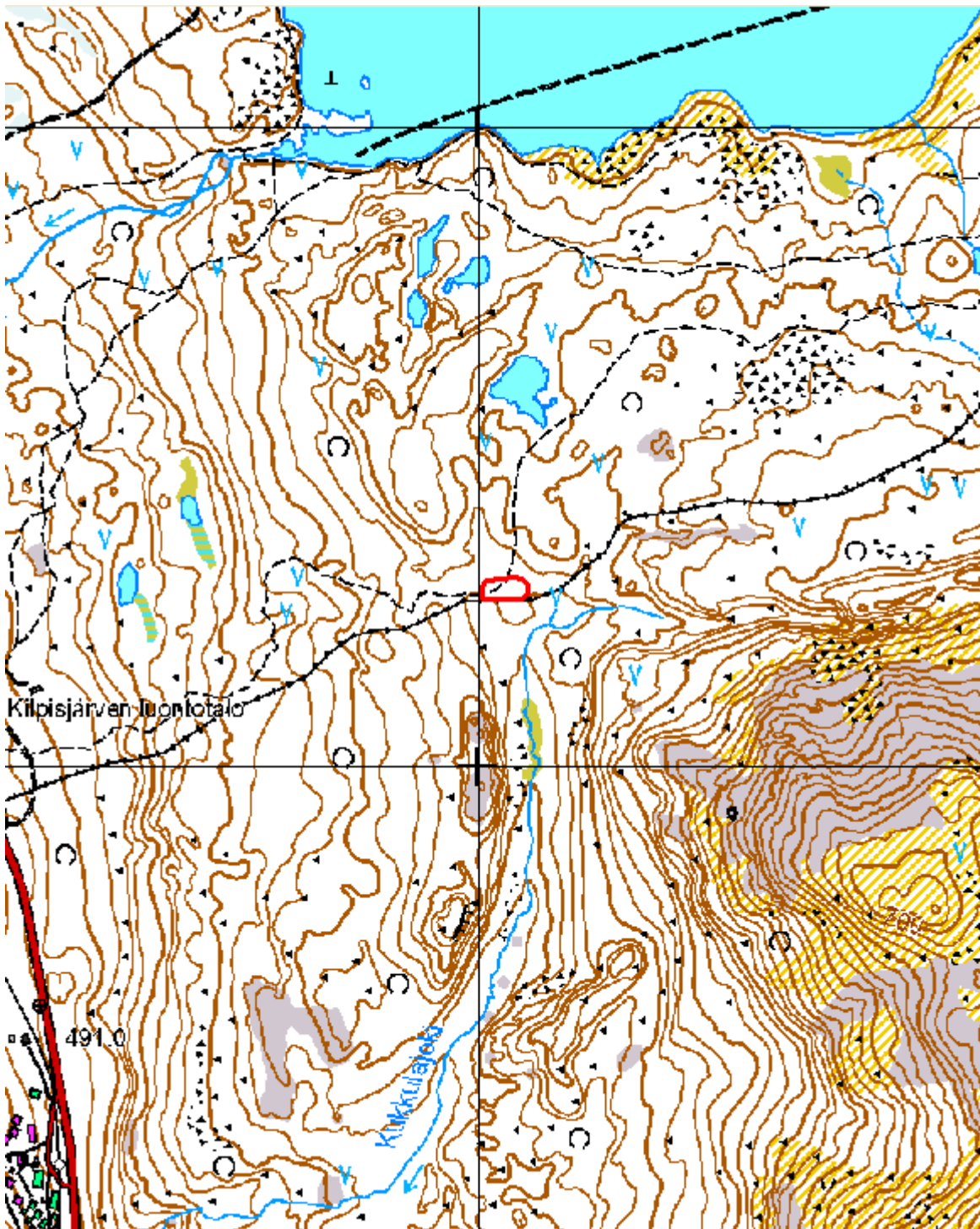
1000018074

Kunto: Hyvä**Arvotus:**

Mj-luokka II

Kartta 7. Kukkulajoki 1, 2011 löydetty suorakaiteen muotoinen liesilatamus
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kartta 8. Kukkulajoki 1, suorakaiteen muotoisia liesilatemuksia
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

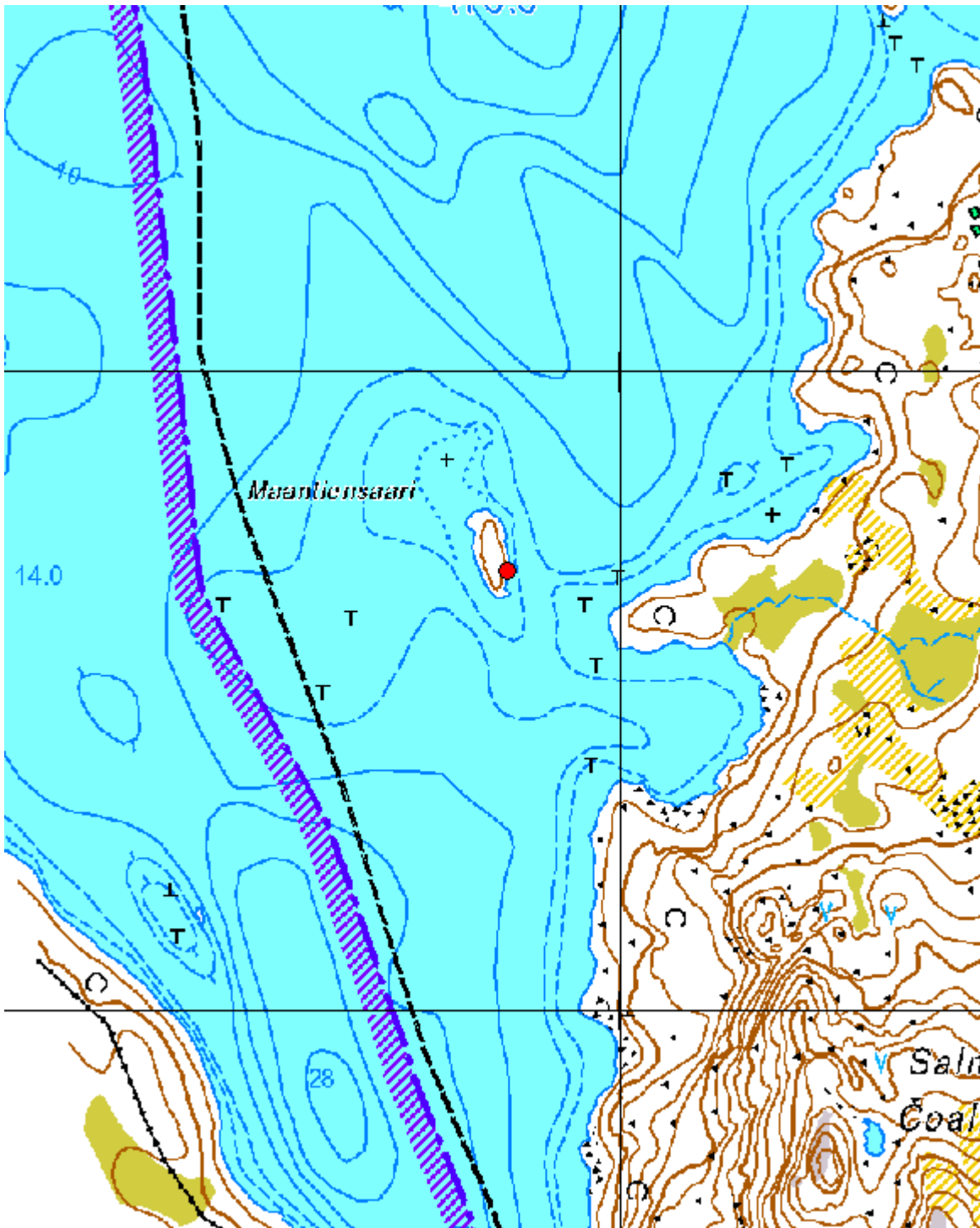
Kuva 13. Kukkulajoki 1. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus 6.
Vain reunoiltaan kivetty. Kuvattu lännestä.

Kuva 14. Kukkulajoki 1. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus 6.
Lapionpiston kohta keskellä. Kuvattu miltei päältä, luoteesta.

3.1.7 Maantiesaari

Maantiesaari, Suorakaiteen muotoinen liesilatamus		MH-tunnus: 137607	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	10.6.2011
Koordinaattiselitys:	Liesilatomuksen keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7670689, Y 3253822, Z 475 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
Maantiesaaressa on kulkenut ainakin 1900-luvun alussa talvitie Norjaan markkinoille. (Antti Ohenoja, suullinen tiedonanto 10.6.2011)			
Ympäristön kuvaus			
Maantiesaaari sijaitsee Kilpisjärvessä Salmivaaran luoteispuolella, lähellä Suomen ja Ruotsin välistä rajaa. Saari on soikeahko, pohjois-eteläsuuntainen, kooltaan noin 140 x 60 m. Puusto saarella on tunturi-koivikkoa ja maaperä hiekkamoreeni.			
Kohteen kuvaus			
Maantiesaaressa itärannan läheisyydessä, noin viiden metrin päässä rannasta, on suorakaiteen muotoisen tulisijan jäännös, joka on vain reunoiltaan kivetty, itä-länsisuuntainen ja kooltaan noin 1,0 x 1,0 m. Tulisijan kaakkoiskulmasta lähtee noin 1,5 m mittainen kivirivi kohti länttä, ilmeisimmin osoittaen paikalla mahdollisesti sijainneen kodan oviaukon suuntaan. Kiveyksen kivien halkaisija vaihtelee 20–30 cm välillä. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin ohuen pintaturpeen alla selvä hiilikerros. Tulisija on umpeenkasvanut, mutta kivien yläpinnat ovat kuitenkin noin viisi senttimetriä koholla ympäröivästä maanpinnasta. Aluskasvillisuuden paikalla muodostavat variksenmarja, mustikka, puolukka, seinäsammal ja jäkälät. Saaresta löydettiin useita muitakin tulisijoja, jotka kuitenkin vaikuttivat varsin moderneilta. Muutamat kyseisistä tulisijoista ovat pyöreähköjä ja reunoiltaan kivettyjä, mutta useimmat täysin kiveämättömiä nuotiopaikkoja, joissa hiiltyneiden puiden jäännöksiä on yhä näkösällä.			
Kohteen rajaus			
Liesilatomuksen läheisyydessä tapahtunut toiminta rajoittuneeksi pistemäisesti halkaisijaltaan noin kymmenmetriselle alueelle. Saareen liittyvän, Norjaan markkinoille kulkemista koskevan perimätiedon vuoksi saarta voidaan kuitenkin kokonaisuudessaan käsitellä muinaisjäännöksenä, mikä ei kuitenkaan estä sitä, että saareen rakennettaisiin taukopaikka nykyajan matkailijoiden käyttöä varten.			
Tulkinta			
Saaresta paikallistettu liesilatamus on todennäköisimmin historialliseen aikaan ajoittuvan lyhytaikaisen leiripaikan jäännös. Historiallisena aikana Norjaan markkinoille saaren kautta kulkenut väki lienee pitänyt saarta taukopaikkanaan.			
Arvotus:	Esitys mj-luokka II	Kunto:	Hyvä

Kartta 9. Maantiesaari, suorakaiteen muotoinen liesilatamus
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

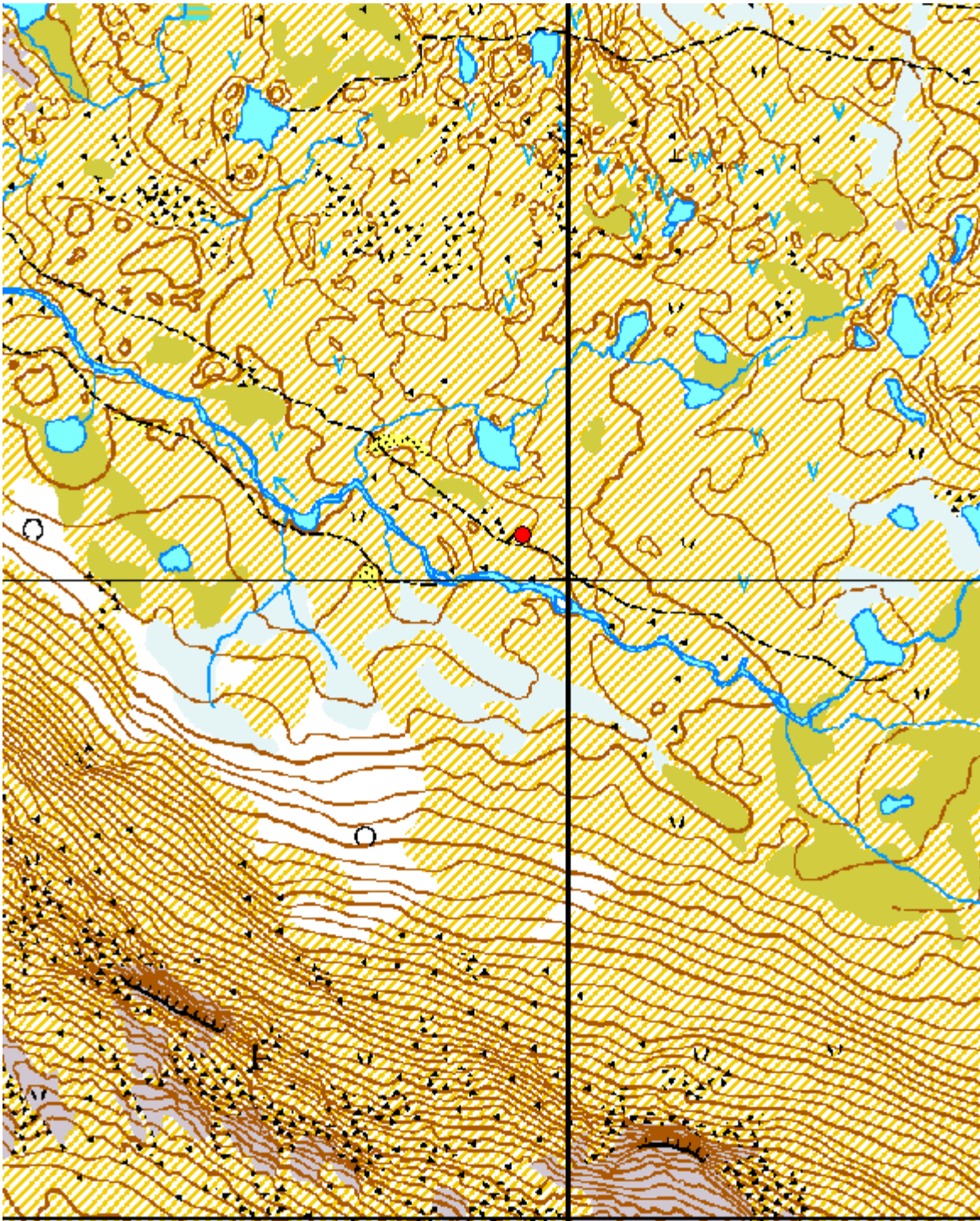
Kuva 15. Maantiesaari. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus etualalla. Taustalla Antti Ohenoja ja Salmivaara. Kuvattu luoteesta.

Kuva 16. Maantiesaari. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Kivien yläpintoja pilkottaa aluskasvillisuuden seasta. Kuvattu luoteesta.

3.1.8 Márjjásjávrrit länsi

Márjjásjávrrit länsi, Suorakaiteen muotoinen liesilatamus		MH-tunnus: 137609	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Rautakautinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	3.6.2011
Koordinaattiselitys:	Liesilatomuksen keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7671070, Y 3259925, Z 630 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
Kohde sijaitsee puuttomalla tunturipaljakalla Márjjásjávrriteilta kohti Cáhkáljávria laskevan joen laaksossa, joen pohjoispuolella, pienellä soratasanteella, noin 40 m etäisyydellä joesta.			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
Kohde on itä-länsisuuntainen suorakaiteen muotoinen liesilatamus, lähes neliömäinen, kooltaan noin 0,9 x 1,0 m. Latomus on kauttaaltaan kivetty ja kauniisti jäkälöitynyt. Latomus on kasattu miehenostannaisista kivistä, joiden halkaisija on 15–30 cm. Kivien yläpinnat ovat koholla ympäröivästä maanpinnasta noin viisi senttimetriä. Latomuksen kaakkoispuolella noin 0,3 m päässä on lisäksi yksi kivi ja itäpuolella noin metrin päässä kaksi kiveä, jotka vaikuttavat harkitusti paikoilleen asetuilta. Itäpuolen kivet ilmeisesti osoittavat paikalla olleen asumuksen oviaukon suunnan. Muita kiviä soratasanteella ei ole. Muutamia latomuksen kiviä kohotettiin paikoiltaan, ja niiden alla oli hiiltä. Aluskasvillisuuden latomuksen kohdalla ja sen välittömässä läheisyydessä muodostavat variksenmarja, puolukka, vaivaiskoivut, jäkälät sekä yksittäiset heinäkasvit.			
<i>Kohteen rajaus</i>			
Koska latomuksen lisäksi muita merkkejä esihistoriallisesta toiminnasta ei paikalta tavattu, voidaan kohteen todeta rajautuvan pistemäisesti latomuksen välittömään lähiympäristöön, halkaisijaltaan noin kymmenmetriselle soratasanteelle.			
<i>Tulkinta</i>			
Todennäköisesti liesilatamus on yksittäisen esihistoriallisen kotasijan jäännös. Latomus on rakenteeltaan hyvin säilynyt ja myös visuaalisesti edustava.			
Arvotus:	Esitys mj-luokka II	Kunto:	Hyvä

Kartta 10. Märjäsjärvi länsi, suorakaiteen muotoinen liesilatamus
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

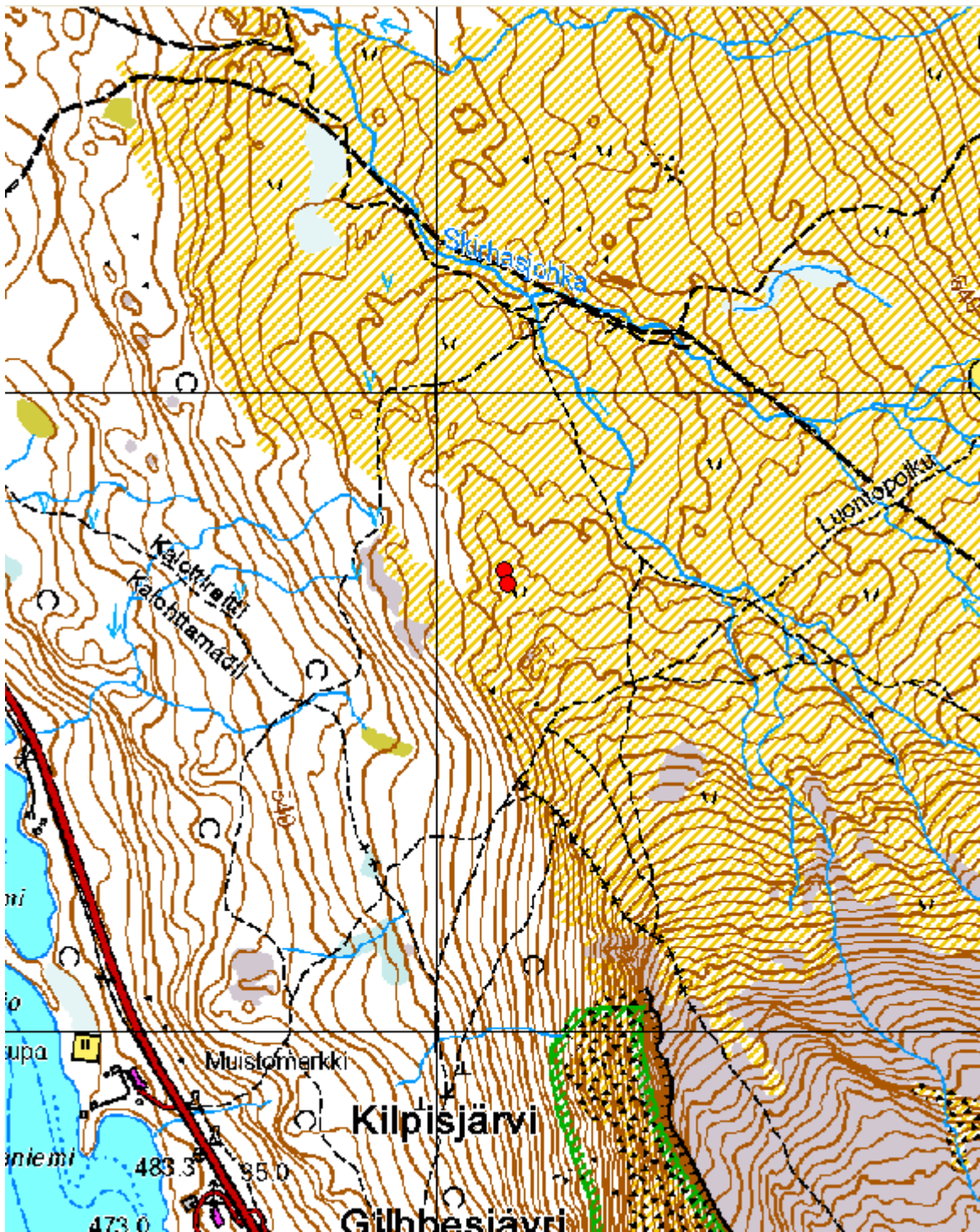
Kuva 17. Márijäsjávrrit länsi. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Etualalla oviaukon suuntaa osoittava kivipari. Kuvattu idästä.

Kuva 18. Márijäsjávrrit länsi. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Latamus kauttaaltaan kivetty ja kauniisti jäkälöitynyt. Kuvattu idästä.

3.1.9 Skirhasjohka etelä

Skirhasjohka etelä, Kivettyjä tulisijoja		MH-tunnus: 137609	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	2	Tarkastus:	22.6.2011
Koordinaattiselitys:	Pohjoisemman tulisijan keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7676722, Y 3253106, Z 605 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
Kohde sijaitsee avoimella tunturipaljakalla, juuri puurajan yläpuolella, karulla moreeniharjanteella Saanan luoteispuolella, Skirhasjohkasta noin 450 m etelään.			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
Kohteen muodostavat kaksi kivettyä tulisijaa, jotka sijaitsevat lähekkäin luode-kaakkoisuuntaisen moreeniharjanteen laella, harjanteella kulkevan polun varrella. Alue on juuri puurajan yläpuolella. Aluskasvillisuutta paikalla hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja sekä jäkälät ja sammaleet.			
Pohjoisempi tulisija (1) on reunoiltaan kivetty, itä-länsisuuntainen, suorakaiteen muotoinen liesilatamus, kooltaan noin 80 x 65 cm. Latomuksen kivien halkaisija vaihtelee välillä 15–25 cm. Päädyissä ovat muita kiviä kookkaammat, noin 40 cm mittaiset, muodoltaan pitkänomaiset kivet. Latomus on umpeenkasvanut ja kivet hyvin jäkälöityneet. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kolmen senttimetrin paksuisen pintaturpeen alta noin yhden senttimetrin paksuinen hiilikerros, jonka alla oli häiriintymättömältä vaikuttava huuhtoutumiskerros.			
Eteläisempi tulisija (2) sijaitsee edellisestä noin 25 metriä kaakkoon, kohdassa X 7676702 / Y 3253112. Tulisija on kehämäinen, pyöristetyn suorakaiteen muotoinen, koillis-lounaissuuntainen, vain reunoiltaan kivetty ja kooltaan noin 80 x 60 cm. Latomuksen kivien halkaisija vaihtelee välillä 20–30 cm, ja latomuksen molemmilla pidemmällä sivuilla kehäkiveyksessä ovat noin 20 cm levyiset aukot. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kahden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alta noin yhden senttimetrin paksuinen hiilikerros, jonka alla oli häiriintymättömältä vaikuttava huuhtoutumiskerros. Tulisijasta muutaman metrin päässä länsilounaan suunnalla on pienehkö kivikasa, joka on selvästi varsin moderni, ja johon myös tulisijan kiveyksen aukoista puuttuvilta vaikuttavat kivet ovat voineet päätyä.			
<i>Kohteen rajaus</i>			
Kohde rajautuu paikalta tavattujen kivettyjen tulisijojen välittömään lähiympäristöön, muutaman metrin säteelle tulisijoista, kahdeksi pistemäiseksi pesäkkeeksi.			
<i>Tulkinta</i>			
Kohteesta tavatut tulisijat ovat ilmeisesti jäännöksiä melko lyhytaikaisista leiripaikoista, mihin viittaa erityisesti se, että vettä ei aivan kohteen läheisyydestä ole ollut saatavilla. Yleisolemuksensa perusteella ne vaikuttavat selvästi lähialueen sotahistoriallisia jäännöksiä iäkkäämmiltä.			
Arvotus:	Esitys Mj-luokka II	Kunto:	Pohjoisempi latomus: hyvä Eteläisempi latomus: kohtalainen

Kartta 11. Skirhasjohka etelä, kivettyjä tulisijoja
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kuva 19. Skirhasjohka etelä. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus (tulisija 1). Taustalla Saanalle nousevat portaat. Kuvattu luoteesta.

Kuva 20. Skirhasjohka etelä. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus (tulisija 1). Kuvattu miltei tulisijan päältä, etelästä.

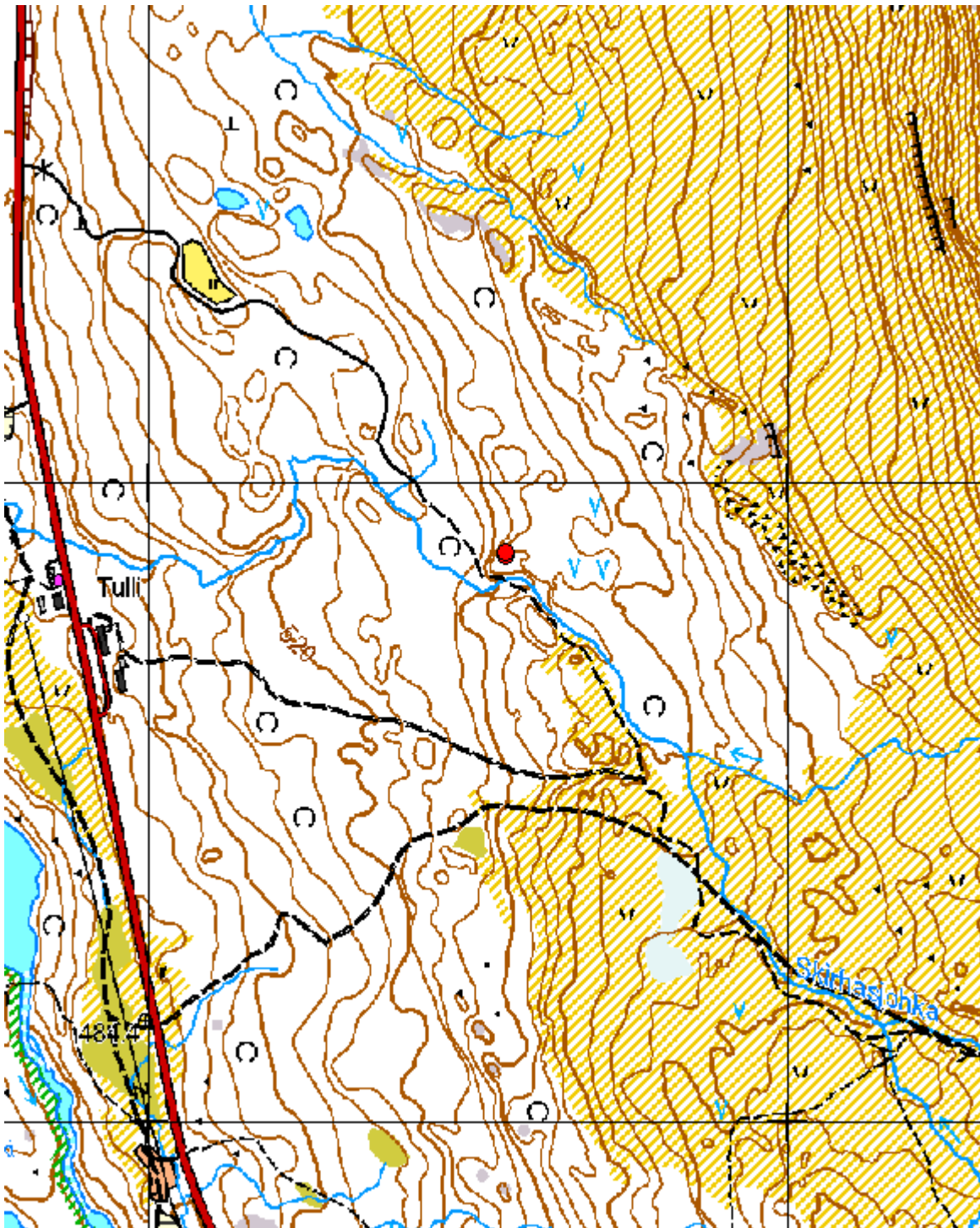
Kuva 21. Skirhasjohka etelä. Kivetty kehämäinen tulisija (tulisija 2).
Taustalla Kilpisjärvi ja Ruotsin tuntureita. Kuvattu koillisesta.

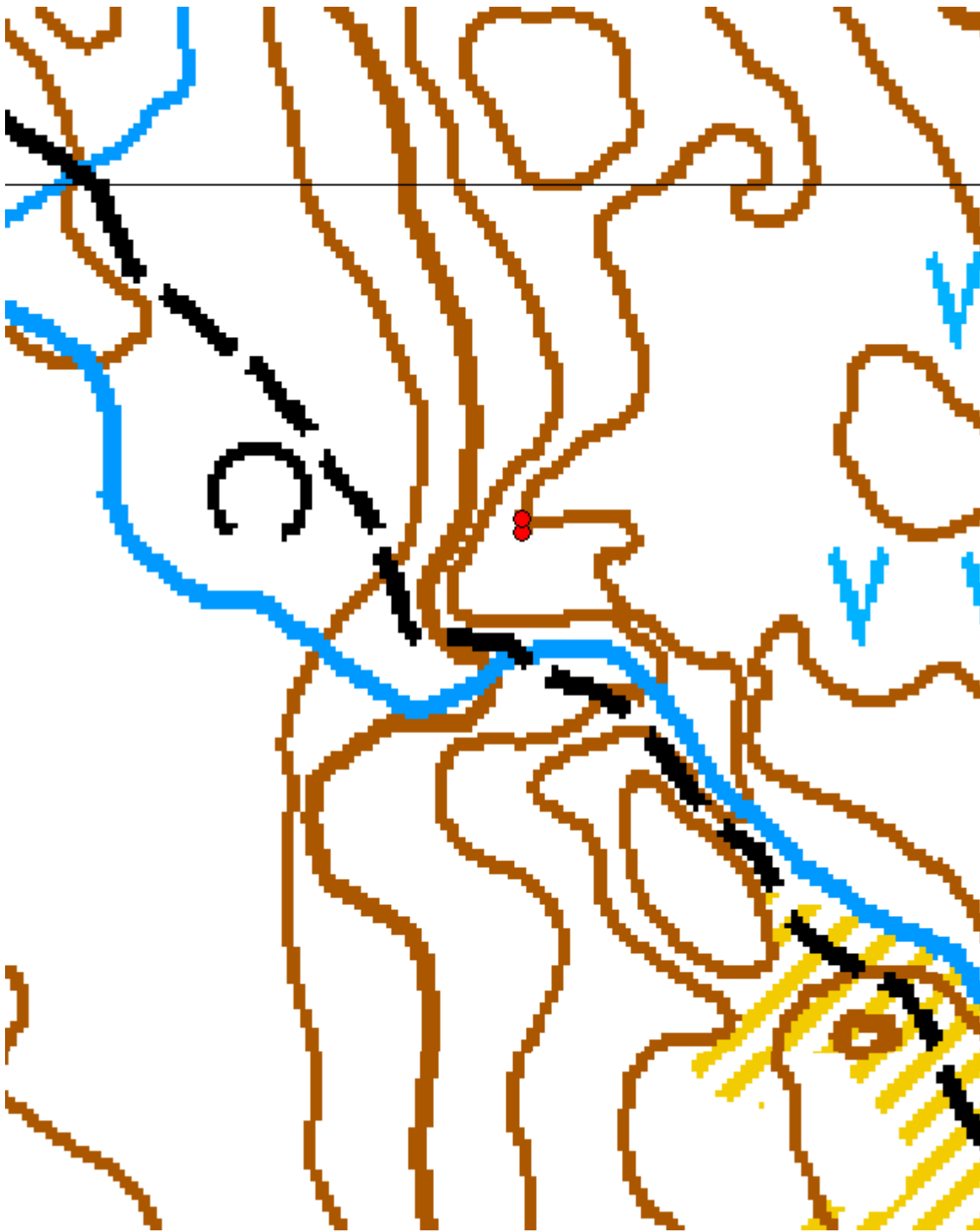
Kuva 22. Skirhasjohka etelä. Kivetty kehämäinen tulisija (tulisija 2).
Kuvattu miltei tulisijan päältä, kaakosta.

3.1.10 Skirhasjohka pohjoinen

Skirhasjohka pohjoinen, Suorakaiteen muotoisia liesilatomuksia		MH-tunnus: 137613	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	2	Tarkastus:	22.6.2011
Koordinaattiselitys:	Eteläisemmän latomuksen keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7677887, Y 3252558, Z 550 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Skirhasjohkan pohjoispuolella kohoavalla, jyrkkärinteisellä, karulla moreeniharjanteella, noin 50 metriä joen ylittävästä sillasta pohjoiseen, aivan puurajalla, missä aluskasvillisuutta hallitsevat variksenmarja, riekonmarja puolukka, jäkälät sekä yksittäiset heinäkasvit.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde koostuu kahdesta suorakaiteen muotoisesta liesilatomuksesta. Latomuksista eteläisempi (1) on luode-kaakko-suuntainen, kooltaan noin 110 x 90 cm, ja se on ladottu kivistä, joiden halkaisija vaihtelee välillä 15–30 cm. Useimpien kivien halkaisija on noin 20 cm. Latomus on lähes kauttaaltaan kivetty, ainoastaan latomuksen keskivaiheilla on pienialainen kiveämätön alue, kooltaan noin 20 x 30 cm. Latomus on umpeenkasvanut, mutta kivien yläpinnat kohoavat noin viisi senttimetriä ympäröivää maanpintaa korkeammalle, ja kivet ovat kauniisti jäkälöityneet.</p> <p>Pohjoisempi liesilatomus (2) sijaitsee eteläisemmästä latomuksesta noin kolme metriä pohjoiskoilliseen, kohdassa X 7677891 / Y 3252558. Latomus on täysin maanpinnan myötäinen, ja se sijaitsee kohdassa, josta aluskasvillisuus on eroosion vaikutuksesta kulunut kokonaan pois. Tämäkin latomus on luode-kaakko-suuntainen, mutta eteläisempää latomusta huomattavasti pienempi, kooltaan vain 40 x 70 cm. Latomus on kauttaaltaan kivetty pienehköillä kivillä, joiden halkaisija vaihtelee välillä 10–15 cm.</p> <p>Latomuksista eteläisempää voidaan pitää hyvin säilyneenä ja visuaalisesti edustavana. Pohjoisempi latomus on kohteena selvästi vaatimattomampi; ilman eroosion vaikutusta latomus olisi tuskin ollut edes havaittavissa. Latomuksen paljastaessaan eroosio lienee kuitenkin kuluttanut kulttuurikerroksen latomuksen ympäriltä ja kiveyksen väleistä jokseenkin kokonaan.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kohde rajautuu pistemäisesti liesilatomusten välittömään lähiympäristöön moreeniharjanteen loiva-piirteisen, avoimen laen reunalle, halkaisijaltaan noin kymmenmetriselle alueelle.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Paikalta tavatut suorakaiteen muotoiset liesilatomukset lienevät jäännöksiä melko lyhytaikaisista leiri-paikoista. Pitkäkestoiseen asumiseen paikka ei vaikuta kovinkaan sovelialta. Latomusten iän määrittäminen on vaikeaa, mutta epäilemättä niiden voidaan todeta olevan yli sadan vuoden ikäisiä.</p>			
Arvotus:	Esitys mj-luokka II	Kunto:	Latomus 1: Hyvä Latomus 2: Huono

Kartta 12. Skirhasjohka pohjoinen, suorakaiteen muotoisia liesilatomuksia
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kartta 13. Skirhasjohka pohjoinen, suorakaiteen muotoisia liesilatomuksia
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kuva 23. Skirhasjohka pohjoinen. Liesilatomukset. Eteläisempi etualalla, pohjoisempi maapaljastumassa taustalla. Kuvattu lounaasta.

Kuva 24. Skirhasjohka pohjoinen. Liesilatomukset. Pohjoisempi latomus lapion vieressä, eteläisempi taaempana. Kuvattu pohjoiskoillisesta.

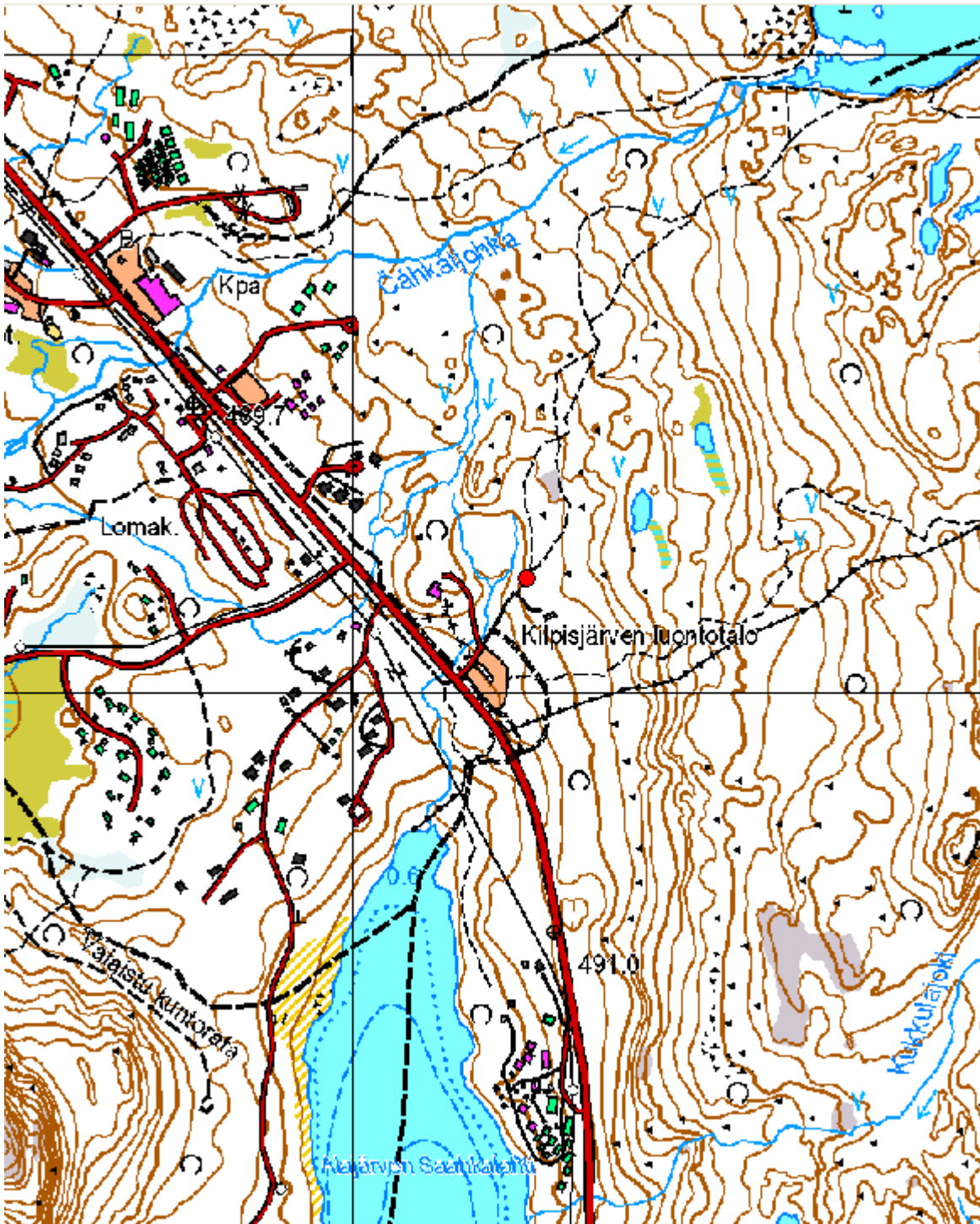
Kuva 25. Skirhasjohka pohjoinen. Eteläisempi liesilatamus (1).
Umpeenkasvanut, kivet kauniisti jäkälöityneet. Kuvattu kaakosta.

Kuva 26. Skirhasjohka pohjoinen. Pohjoisempi liesilatamus (1).
Erosio on tuhonnut kulttuurikerroksen tyystin. Kuvattu kaakosta.

3.1.11 Tsahkaljohka etelä 3

Tsahkaljohka etelä 3, Kehämäinen kivetty pyöreä tulisija		MH-tunnus: 137615	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikka	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	30.5.2011
Koordinaattiselitys:	Liesilatomuksen keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7671180, Y 3256271, Z 500 m mpy	Löydöt:	KM 38878
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee tunturikoivikossa, hiekkapohjaisella tasaisella kankaalla, Tsahkaljohkan eteläpuolella olevan pienemmän puron kaakkoispuolella, aivan kankaalla kulkevan tieuran länsireunassa. Tieura on osittain vaurioittanut kohdetta. Aluskasvillisuuden paikalla muodostavat variksenmarja, puolukka, seinäsammal, kangaskarhunsammal sekä heinäkasvit, lisäksi kohteen lähiympäristössä kasvaa katajia.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on pyöreä, vain reunoiltaan kivetty tulisija, jonka halkaisija on noin 0,8 m. Tulisijaan käytettyjen kivien halkaisija on 15-25 cm. Kivien yläpinnat kohoavat noin viisi senttimetriä tulisijaa ympäröivää maanpintaa korkeammalle. Tulisijan itäreunalta kivet puuttuvat, mikä lienee tulisijan vieressä kulkevan tieuran aiheuttama vaurio. Tulisijan lounaisreunalla on yksi kivikehän ulkopuolelle sijoittuva kivi, joka ehkä on aiemmin ollut osa tulisijaa, mutta on siirtynyt pois alkuperäiseltä paikaltaan.</p> <p>Tulisijan keskelle kaivettu lapionpisto paljasti noin viiden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alta noin kahden senttimetrin paksuisen hiilikerroksen, jonka yläosassa on palaneiden luiden kappaleita. Palaneita luita kerättiin lapiopistosta talteen muutamia. Hiilikerroksen alla oli häiriintymättömältä vaikuttava huuhtoutumiskerros.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kohde rajautuu pistemäisesti tulisijan välittömään läheisyyteen. Lähiympäristöä tarkastettaessa ei havaittu muita merkkejä esihistoriallisesta toiminnasta, vaikka havainnointimahdollisuudet olivat hyvät.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Paikalla on sijainnut pienialainen ja mahdollisesti varsin lyhykestoinen asuinpaikka, luultavimmin kotasija, jonka ajoitus on epäselvä. Ilmeisesti kyseessä kuitenkin on muinaismuistolain piiriin lukeutuva kohde. Kohteesta todetun tulisijan rakenteet ovat osittain tuhoutuneet kohteen vieressä kulkevan tieuran käytöstä johtuen ja toistaiseksi säilyneiltä osiltaan tulijahan voidaan katsoa olevan jatkuvan tuhoutumisuhan alaisena.</p>			
Arvotus:	Esitys mj-luokka II	Kunto:	Kohtalainen

Kartta 4. Tsahkalijohka etelä 3, kehämäinen kivetty pyöreä tulisija
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

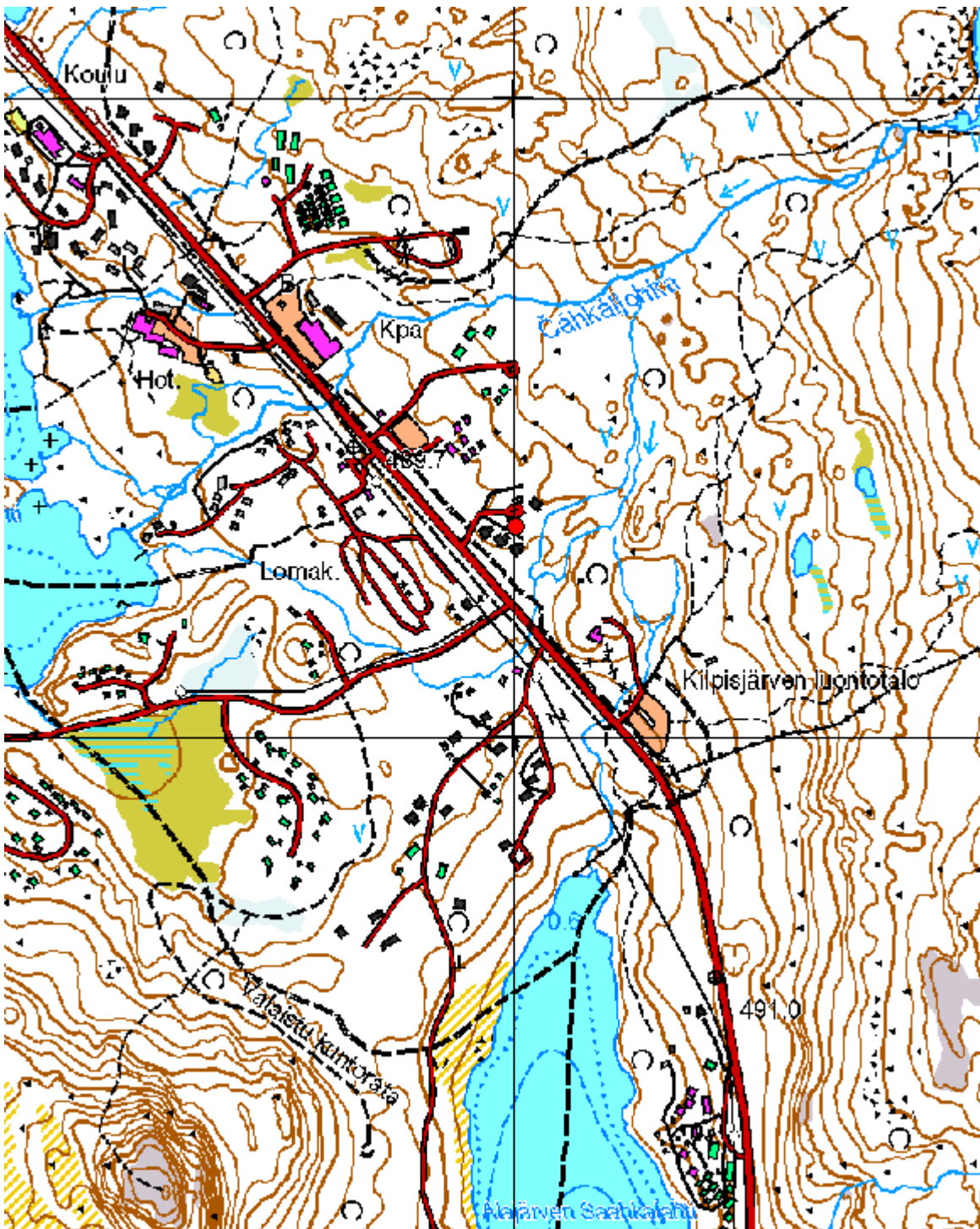
Kuva 27. Tsahkaljohka etelä 3. Kivetty kehämäinen tulisija, aivan tieuran länsireunassa, ilmeisesti osin tien vaurioittama. Kuvattu etelälounaasta.

Kuva 28. Tsahkaljohka etelä 3. Kehämäinen kivetty tulisija. Jäkälätön kivi liikkunut pois alkuperäiseltä paikaltaan. Kuvattu tulisijan päältä, etelästä.

3.1.12 Tsahkaljohka etelä 4

Tsahkaljohka etelä 4, Suorakaiteen muotoinen liesilatamus			
Kohdetyyppi:	Asuinpaikka	Haltija:	
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	30.5.2011
Koordinaattiselitys:	Liesilatomuksen keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7671331, Y 3256001, Z 495 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
Kohde sijaitsee hiekkapohjaisella kankaalla Tsahkaljohkan haarojen välissä, uudehkon omakotitalon pihapiirissä. Puusto paikalla on tunturikoivikkoa.			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
Paikalla sijaitsee suorakaiteen muotoinen liesilatamus, joka on pohjoiskoillis-etelälounassuuntainen ja kooltaan noin 0,7 x 0,9 m. Latomus on vain reunoiltaan kivetty, ja se on kasattu kivistä, joiden halkaisija on noin 20-30 cm. Latomuksen pohjoispäässä on pitkänomainen noin 50 cm mittainen kivi. Kivien yläpinnat kohoavat noin 10 cm latomusta ympäröivän maanpinnan tasosta. Tulisijan keskelle kaivetusta lapionpistosta todettiin pintaturpeen alta hiilensekaista maata, mutta ei huuhtoutumiskerrosta.			
Liesilatomuksen kohdalla ja sen välittömässä lähiympäristössä aluskasvillisuuden muodostavat lähinnä variksenmarja, puolukka, seinäsammal, kangaskarhunsammal, poronjäkälä, nahkajäkälät ja heinäkasvit. Latomuksen ympärillä on myös hahmotettavissa halkaisijaltaan noin viisimetrisen tasanne, jonka reunoilla, erityisesti lounaisreunalla, on muutamia kiviä. Samassa pihapiirissä on lisäksi silmiinpistävä soikeahko painanne, ulkoiselta olemukseltaan asumuspainanteen kaltainen. Painanteeseen kaivetusta lapionpistosta ei kuitenkaan tavattu merkkejä esihistoriallisesta toiminnasta.			
Edellä kuvatusta latomuksesta noin 60 m kaakkoon, Tsahkaljohkan eteläisen haaran pohjoispuolella, heinikkoisella ranta-alueella, on myös toinen tulisija, pyöreähkö, kehämäinen, vain reunoiltaan kivetty ja halkaisijaltaan noin 0,8 m. Tulisijaan käytettyjen kivien halkaisija on noin 20 cm. Kyseinen tulisija vaikuttaa yleisolemuksensa perusteella varsin modernilta, eikä sitä tule pitää kulttuuriperintökohteena.			
<i>Kohteen rajaus</i>			
Kohteen tarkastuksen yhteydessä tehtyjen havaintojen perusteella kohde rajautuu pistemäisesti liesilatamukseen sekä sen yhteydestä todetun tasanteen välittömään lähiympäristöön, halkaisijaltaan noin kymmenmetriselle alueelle.			
<i>Tulkinta</i>			
Tasanteella liesilatomuksen yhteydessä on todennäköisesti sijainnut kotamainen asumus, joka ajoittunee historialliselle ajalle, mutta lukeutuu kuitenkin muinaismuistolain piiriin. Toinen lähialueelta tavattu tulisijan jäännös on moderni ja lähistöllä sijaitseva painanne todennäköisesti luonnonmuodostuma.			
Arvotus:	Esitys mj-luokka II	Kunto:	Hyvä

Kartta 15. Tsahkalijohka etelä 4, suorakaiteen muotoinen liesilatamus
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kuva 29. Tsahkaljohka etelä 4. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Latomus sijaitsee omakotitalon piha-alueella. Kuvattu etelälounaasta.

Kuva 30. Tsahkaljohka etelä 4. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus lähempää kuvattuna. Kuvattu miltei latomuksen päältä, etelälounaasta.

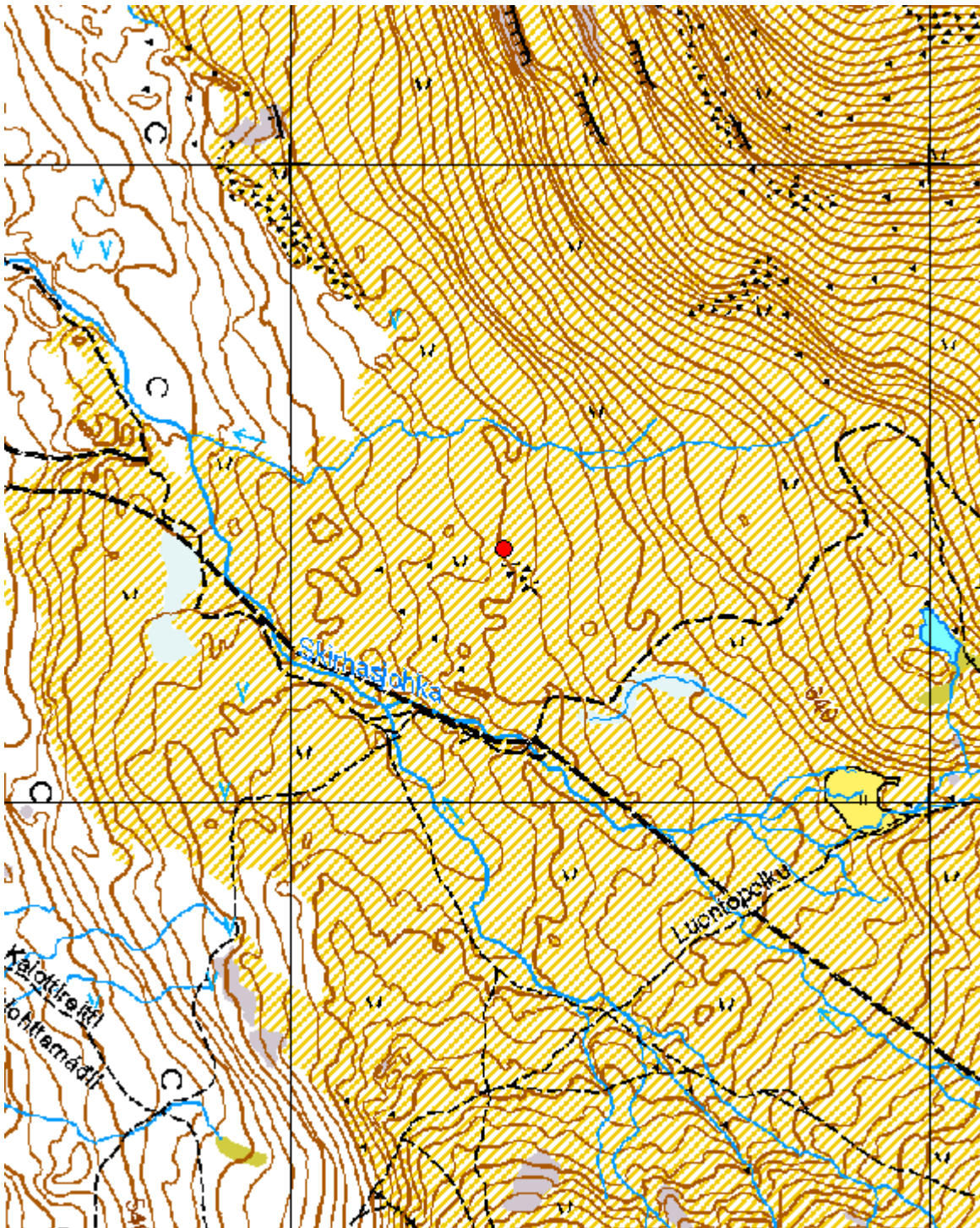
Kuva 31. Tsahkaljohka etelä 4. Kivetty kehämäinen tulisija Cáhkaljohkan eteläisen haaran pohjoispuoleisella ranta-alueella. Kuvattu pohjoisesta.

Kuva 32. Tsahkaljohka etelä 4. Kivetty kehämäinen tulisija lähempää kuvattuna. Kuvattu miltei tulisijan päältä, pohjoisesta.

3.1.13 Skirhasjohka pohjoinen 2

Skirhasjohka pohjoinen 2, Purnu		MH-tunnus: 137618	
Kohdetyyppi:	Kivirakenteet, purnut	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	29.5.2011
Koordinaattiselitys:	Purnun keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7677397, Y 3253332, Z 600 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Skirhasjohkan laakson pohjoispuolella, kivikkoisella harjanteella, avoimella tunturipaljakalla. Aivan kohteen lähellä kasvaa kuitenkin muutamia yksittäisiä tunturikoivuja, ja kohteesta noin kaksikymmentä metriä pohjoiseen on harjanteen suojassa heinäkasveja ja katajaa kasvava lähiympäristöään reheväkasvuisempi suojaisa notkelma.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on yksittäinen, ympäristöstään selvästi erottuvan harjanteen rinteeseen kivirakkaan kaivettu purnu, kuoppamainen ja muodoltaan pyöreä, halkaisijaltaan noin 2,0 m ja syvyydeltään noin 0,7 m. Valli purnun vierellä on erotettavissa lähinnä alarinteeseen puolella. Purnun lähiympäristön aluskasvillisuutta hallitsevat variksenmarja, jäkälät ja vaivaiskoivut.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kohde on luonteeltaan pistemäinen. Kohteen lähiympäristössä ei ole muita kivirakkoja, jotka olisivat soveltuneet purnujen rakentamiseen.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Esitys mj-luokka II	Kohteen suojelu:	Ei määritelty

Kartta 16. Skirhasjohka pohjoinen 2, punnu
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

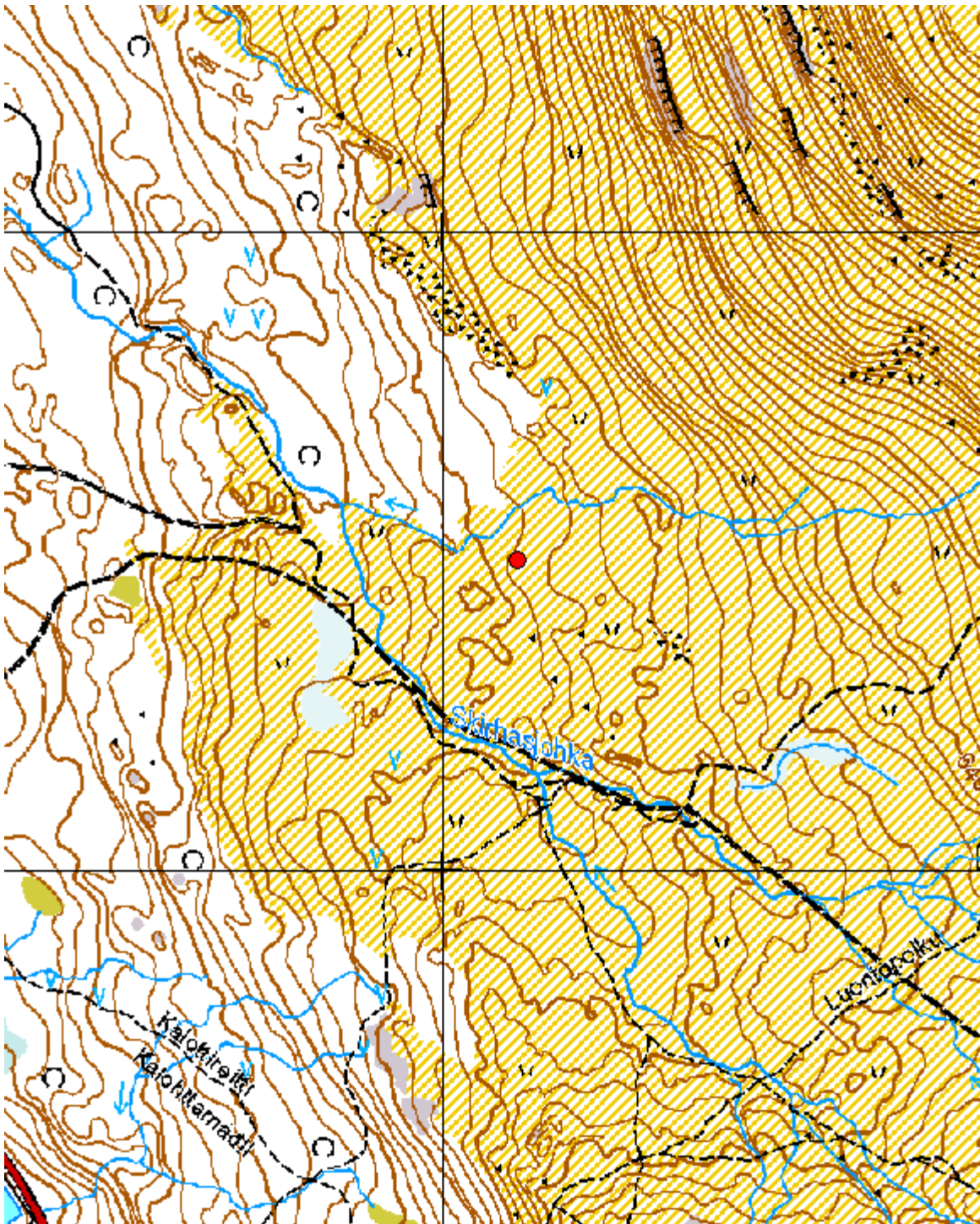
Kuva 33. Skirhasjohka pohjoinen 2. Rakkakivikkoon, ympäristöstään selvästi erottuvalle moreeniharjanteelle kaivettu yksittäinen purnu. Kuvattu kaakosta.

Kuva 34. Skirhasjohka pohjoinen 2. Rakkakivikkoon moreeniharjanteelle kaivettu yksittäinen purnu.

3.1.14 Skirhasjohka pohjoinen 3

Skirhasjohka pohjoinen 3, Purnu		MH-tunnus: 134170	
Kohdetyyppi:	Kivirakenteet, purnut	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	28.6.2011
Koordinaattiselitys:	Purnun keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7677485, Y 3256115, Z 585 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
Alue on puutonta tunturikangasta ja maaperä on louhikkoista moreenia.			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
Korkea Jehkasin lounaisessa alarinteessä. lähellä Skirhasjohkaan laskevaa puroa on yksittäinen purnu tai potero. Todennäköisimmin kyseessä on purnu, koska rakennelma on niin pieni, että ihmisen olisi ollut vaikea mahtua siinä olemaan. Lisäksi kivillä kasvaa paljon hidaskasvuisia rupijäkälää joka puolella. On epätodennäköistä, että ne olisivat ehtineet kasvaa niin peittäviksi jos kohde olisi toisen maailmansodan aikainen potero.			
Purnu on ulkohalkaisijaltaan noin 2.2 m ja sisämitoiltaan noin 1 x 0.6 m ja syvyydeltään 50 cm. Se on koottu pienen kumpareen itäreunassa olevaan kivikkoon.			
<i>Kohteen rajaus</i>			
Pistemäinen kohde.			
Arvotus:	Esitys mj-luokka II	Kunto:	Hyvä

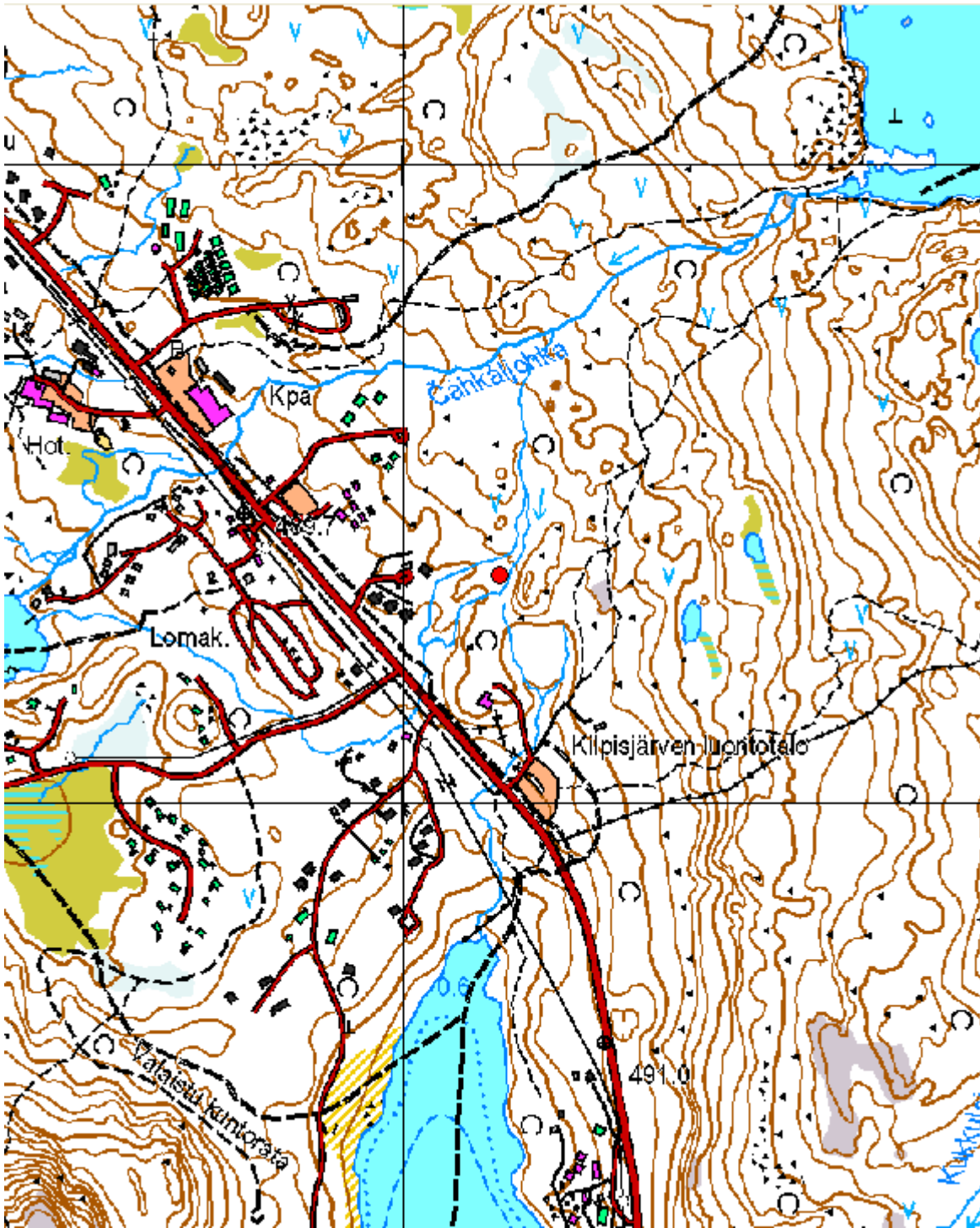
Kartta 17. Skirhasjohka pohjoinen 3, punnu
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kuva 35. Skirhasjohka pohjoinen 3. Purnu.
Kuvattu kaakosta.

3.1.15 Tsahkaljohka etelä 5

Tsahkaljohka etelä 5, Purnu		MH-tunnus: 137619
Kohdetyyppi:	Kivirakenteet, purnut	Haltija: Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä: Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta: ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	1	Tarkastus: 30.5.2011
Koordinaattiselitys:	Purnun keskeltä	Geometria tuotettu: Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7671357, Y 3256151, Z 505 m mpy	Löydöt: -
<i>Ympäristön kuvaus</i>		
Kohde sijaitsee tunturikoivikossa, saarekkeella, joka jää Tsahkaljohkan keskimmäisen haaran kahden uoman välille, noin kaksisataa metriä Käsivarrentieltä koilliseen.		
<i>Kohteen kuvaus</i>		
Kohde on kivikkoiseen maahan kaivettu, koillis-lounaissauntainen, pitkänomainen kuoppa, joka sijaitsee moreeniharjanteen reunalla, noin kymmenen metriä harjanteen muodostaman saarekkeen eteläpuolella virtaavan uoman pohjoisrannasta pohjoiseen. Kuoppa on kooltaan noin 2 x 6 m ja syvimmillään noin 0,8 m syvyinen. Kuopan keskivaiheilla on muutama miehennostannainen kivi, jotka jakavat kuopan pohjan kahteen jokseenkin yhtä suureen osastoon. Kuopan ja sen lähiympäristön aluskasvillisuutta hallitsevat variksenmarja, puolukka, katajat, lieko- ja heinäkasvit sekä sammalet.		
<i>Kohteen rajaus</i>		
Kohde rajautuu pistemäisesti kivikkoiseen maahan kaivetun kuopan välittömään lähiympäristöön.		
<i>Tulkinta</i>		
Ilmeisesti kyseessä on kookas purnu. Toisaalta on myös mahdollista, että kuopan ovat kaivaneet toisen maailmansodan aikana alueella toimineet saksalaisjoukot. Kuoppa kuitenkin vaikuttaa olemukseltaan varsin iäkkäältä, ja koska se myös sijaitsee selvästi erillään lähimmistä varmasti puolustusvarustuksiin liittyvistä kaivannoista, on epätodennäköistä, että se olisi kaivettu sotatoimiin liittyen.		
Arvotus:	Esitys mj-luokka II	Kunto: Hyvä

Kartta 18. Tsahkalijohka etelä 5, purnu
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kuva 36. Tsahkaljohka etelä 5. Kivikkoisen moreeniharjanteen reunalle kaivettu pitkänomainen kookas purnu. Kuvattu etelästä.

3.1.16 Cáhkáljávri etelä 2

Cáhkáljávri etelä 2, Purnu		MH-tunnus: 134169	
Kohdetyyppi:	Kivirakenteet, purnut	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	28.6.2011
Koordinaattiselitys:	Purnun keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7671769, Y 3257976 Z 586 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Alue on Ailakkavaaran pohjoista alarinnettä. Ympäristö on siellä täällä harvassa kasvavia tunturikoivuja lukuun ottamatta lähes puutonta. Maaperä on hyvin kivistä.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Tsahkäljärven itäosasta kolmisensataa metriä etelään on Ailakkavaaran pohjoisen alarinteen kivikossa yksittäinen purnu. Kivikon kiviä on kasattu purnun seinämiksi. Purnun sisäosan mitat ovat 1.6 x 0.9 m ja se on noin 55 cm syvä. Ulko-osan mitat ovat 3.5 x 2.5 m. Purnun eteläpuolella, noin 40 m päässä kulkee poroaita.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Pistemäinen kohde.</p>			
Arvotus:	Esitys mj-luokka II	Kunto:	Hyvä

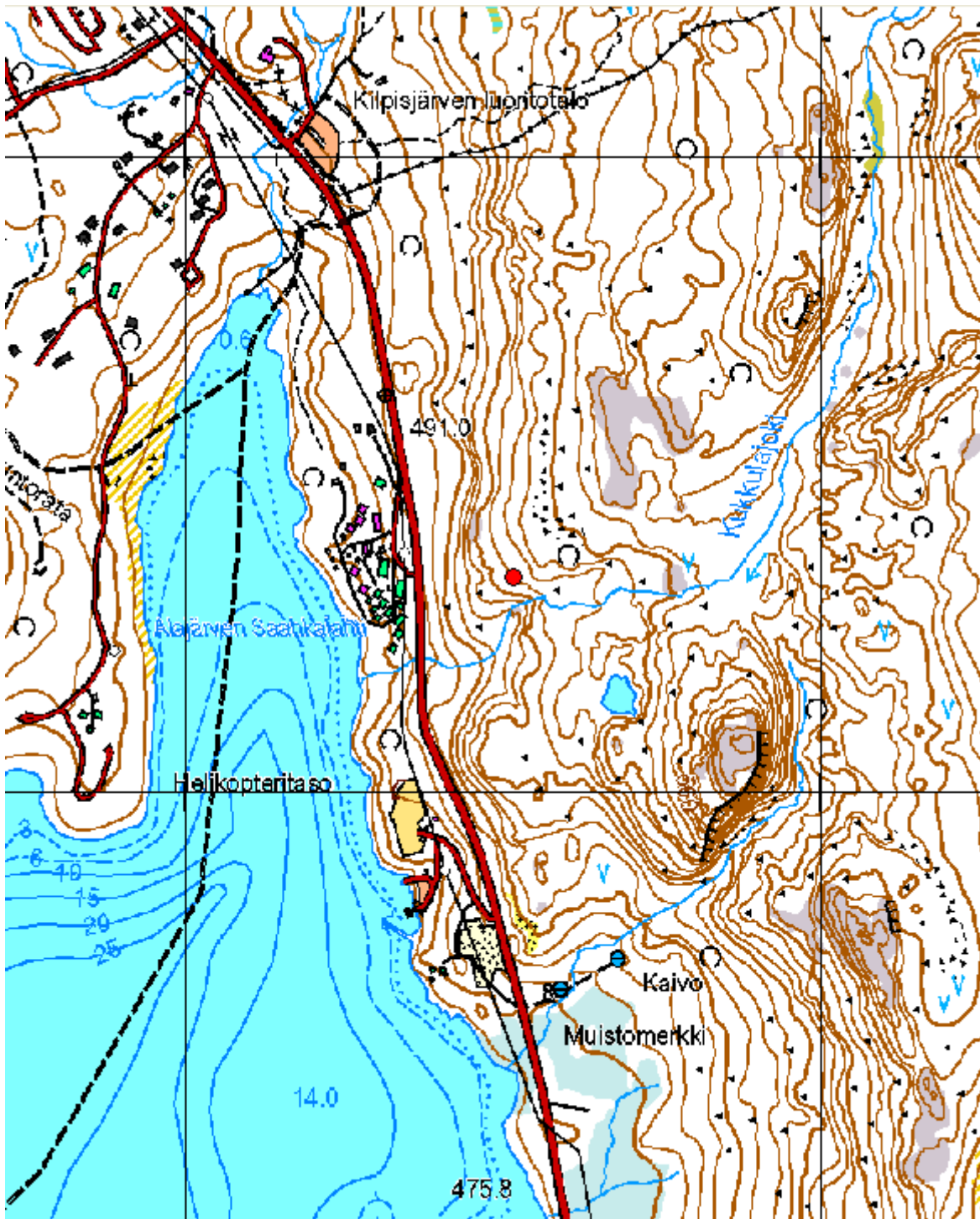
Kartta 19. Cáhkájávri etelä 2, punnu
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kuva 37. Cáhkáljávri etelä 2. Purnu
Kuvattu etelästä.

3.1.17 Kukkulajoki 3

Kukkulajoki 3 Purnu tai ampumapesäke		MH-tunnus: 137620	
Kohdetyyppi:	Kivirakenteet; purnu tai ampumapesäke	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	11.6.2011
Koordinaattiselitys:	Kivirakenteen keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7670337, Y 3256517 Z 525 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
Kohde sijaitsee Kukkulajoen pohjoispuoleisella harjanteella, Käsivarrentien itäpuolella, tunturikoivikon ympäröimässä rakkakivikossa.			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
Kohde on harjanteen rinteiden yläosan loivasti kohti lounasta viettävään rakkakivikkoon kaivettu luodekaakko-suuntainen soikea kuoppa, laajuudeltaan noin 2,0 x 3,0 m ja syvyydeltään noin 0,6 m. Kivet kuopasta on vieritetty kuopan reunoille, ja varsinkin kuopan länsilaidalla kivet muodostavat vallimaisen rakenteen. Useimmat kivistä ovat miehennostannaisia, halkaisijaltaan noin 20–40 cm, muutamat kookkaampiakin. Kivet ovat hyvin jäkälöityneet ja kuopan pohjalla kasvaa sammalta ja heinäkasveja. Paikalta avautuu näkymä kivirakan yli lounaaseen, Käsivarrentien ja Ala-Kilpisjärven suuntaan.			
<i>Kohteen rajaus</i>			
Kohde on luonteeltaan pistemäinen ja rajautuu rakkaan kaivetun kuopan rakenteisiin, halkaisijaltaan noin viiden metrin laajuiselle alueelle.			
<i>Tulkinta</i>			
Kyseessä voi olla joko kookas purnu tai toisen maailmansodan aikainen ampumapesäke. Mikäli kyseessä on ampumapesäke, olisi pesäkkeen ampumasuunta kohti lounasta, Käsivarrentielle päin. Ampuma-ala tielle ei kuitenkaan ole kovin laaja, ja ampumapesäkkeelle luontevampi sijoituspaikka olisi ollut kivirakan lounaislaidassa, jyrkemmän rinteiden partaalla. Pelkästään kohteen sijainnin perusteella kyseisen rakkakivikkoon kaivetun kuopan käyttötarkoitus ei kuitenkaan ole määritettävissä. Kohdetta tulee käsitellä muinaisjäännöksenä, koska aukottomasti ei voida osoittaa sen liittyvän toisen maailmansodan aikaiseen aktiviteettiin, vaan se voi olla huomattavasti vanhempikin.			
Arvotus:	Esitys mj-luokka II	Kunto:	Hyvä

Kartta 20. Kukkulajoki 3, purnu tai ampumapesäke
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kuva 38. Kukkulajoki 3. Kivirakkaan kaivettu kookas kuoppamainen purnu tai ampumapesäke. Taustalla Ala-Kilpisjärveä. Kuvattu koillisesta.

Kuva 39. Kukkulajoki 3. Kivirakkaan kaivettu kookas kuoppamainen purnu tai ampumapesäke. Pohjalla kasvaa heiniä. Kuvattu luoteesta.

3.2 Ajoitukseltaan epämääräiset tulisijat

3.2.1 Cáhkáljávrin nuotiopaikat

Cáhkáljávrin nuotiopaikat		MH-tunnus: 127647, 137624	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	5	Tarkastus:	8.6.2011
Koordinaattiselitys:	Nuotiopaikan 5 keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7671816, Y 3258153, Z 572 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
<p>Vuonna 2010 suoritetussa inventoinnissa paikallistettiin Tsahkaljärven eteläpuolelta neljän kivetyn tulisijan jäännökset. Kyseiset neljä tulisijaa muodostavat alueellisesti suppean ryhmän, jossa on edustettuina erilaisia tulisijatyyppisiä. Yhteistä kyseisille tulisijoille on, että ne koostuvat halkaisijaltaan noin 15–25 cm kokoisista kivistä ja ovat umpeenkasvaneita, mutta vaikuttavat kuitenkin yleisolemukseltaan kohtalaisen nuorilta, lähinnä muutamien kymmenien vuosien ikäisiltä. Tulisijojen keskiosiin lapiolla kaivetuista koepistoista tavattiin ohuehkon pintaturpeen alta hiiliä.</p>			
Ympäristön kuvaus			
<p>Kohde sijaitsee Tsahkaljärven itäpään eteläpuolella, järveä kohti viettävällä loivalla rinteellä, pääosin avoimella alueella, jonka aluskasvillisuutta hallitsevat heinät. Kohteen länsiosassa kasvaa harvakseltaan tunturikoivuja.</p>			
Kohteen kuvaus			
<p>Tsahkaljärven eteläpuolista aluetta tarkastettaessa todettiin aiemmin tunnettujen neljän tulisijan jäännöksen lisäksi viides tulisija (5), jonka voidaan sijaintinsa ja yleisolemuksensa perusteella katsoa lukeutuvan samaan ryhmään. Kyseinen tulisija sijaitsee aiemmin tunnettuja tulisijoja idempänä, Tsahkaljärven eteläpuolitse kulkevan poroaidan kaakkoispuolella, noin 200 m etelään Tsahkaljärven kaakosta laskevan joen suistosta.</p>			
Tulisijojen tarkempi kuvaus sekä koko- ja sijaintitiedot			
Tulisija 1			
Koordinaatit: $x = 7671\ 902$ / $y = 3257\ 978$			
Tulisija on pitkänomainen, jokseenkin suorakaiteen muotoinen, kooltaan noin 1,2 x 0,8 m, kaakko-luodesuuntainen ja vain reunaosiltaan kivetty. Tulisijan kaakkoissivu on kiveämätön.			
Tulisija 2			
Koordinaatit: $x = 7671\ 891$ / $y = 3257\ 982$			
Tulisija on lähes neliömäinen, kooltaan noin 0,7 x 0,6 m, kaakko-luodesuuntainen ja vain reunaosiltaan kivetty. Tulisijan läheisyydessä on ruostuneita säilyketölkkejä ja pullonsirpaleita.			

Tulisija 3

Koordinaatit: $x = 7671\ 878 / y = 3257\ 948$

Tulisija on pyöreä, halkaisijaltaan noin 0,7 m, jokseenkin maanmyötäinen ja vain reunaosiltaan kivetty.

Tulisija 4

Koordinaatit: $x = 7671\ 878 / y = 3257\ 877$

Tulisija on pyöreähkö, halkaisijaltaan noin 0,8 m, vain reunaosiltaan kivetty, koillissivultaan avoin.

Tulisija 5

Koordinaatit: $x = 7671816 / y = 3258153$

Tulisija on matalan U:n muotoinen, koillissivultaan avoin, mutta muuten kehämäisesti kivetty, mitoiltaan noin 0,9 x 0,7 m. Tulisijan levein kohta on avoimen koillissivun kohdalla.

Kohteen rajaus

Kohde rajautuu pistemäisiksi pesäkkeiksi, siten että kukin pesäke kattaa yhden tulisijan välittömän lähiympäristön. Tulisijat eivät vaikuta muodostavan yhtenäistä asuinkenttäkokonaisuutta.

Tulkinta

Tsahkaljärven rantojen lähetyvillä ja muuallakin Kilpisjärven kylän läheisyydessä monilukuisina tavattavat reunaosiltaan kivettyt tulisijat ovat määrittelyltään ongelmallinen ryhmä. Niiden joukkoon voi mahdollisesti lukeutua satojenkin vuosien ikäisiä kohteita, mutta suurin osa kyseisistä tulisijoista lienee peräisin toisen maailmansodan ajalta tai sitä seuranneilta vuosikymmeniltä. Kohteet ovat maastossa selvästi tunnistettavissa, ja niitä voidaan käyttää nuotiopaikkoina satunnaisesti edelleen. Kiinteiksi muinaisjännöksiksi kyseisiä kohteita ei mielestäni voida määritellä, ennemminkin kohteita voidaan luonnehtia ajoitukseltaan epämääräisiksi eränkävynnin ja retkeilyn synnyttämiksi ilmiöiksi.

Arvotus:

Ei suojeluarvoa

Kunto: Hyvä

Kartta 21. Cáhkáljávrin nuotiopaikat, kivettyjä tulisijoja (siniset löytyneet 2010, punainen 2011)
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

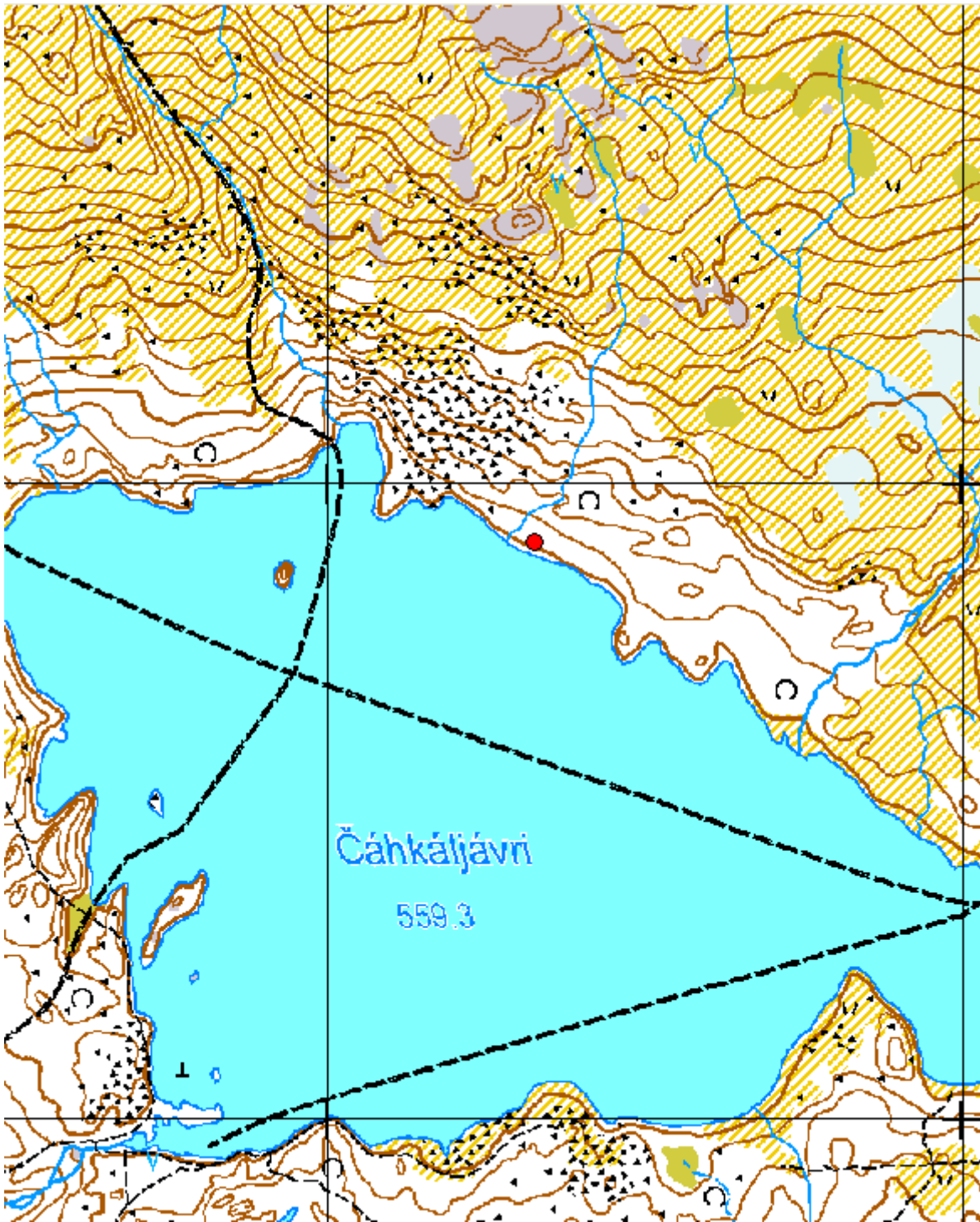

Kuva 40. Cáhkáljávrin nuotiopaikat. Tulisija 5. Kuvattu lounaasta.

3.3 Rakennusten jäännökset

3.3.1 Cáhkáljávri koillinen 2

Cáhkáljávri koillinen 2, Kiukaan raunio		MH-tunnus: 137625	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	8.6.2011
Koordinaattiselitys:	Kiukaan raunion keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7672909, Y 3257325, Z 561 m mpy	Löydöt:	KM 38877
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee melko avoimella, tunturikoivikon ympäröimällä heinikkosella tasanteella, noin 20 metrin etäisyydellä Tsahkäljärven rannasta, noin kaksi metriä järven pintaa korkeammalla. Noin 300 metriä kohteesta itäkaakkoon sijaitsee kohde Cáhkáljávri koillinen, liesilatamus. Aluskasvillisuuden tasanteella muodostavat heinäkasvit, puolukka, variksenmarja, kangaskarhunsammal sekä tasanteen järvenpuoleisella reunalla kasvavat katajapensaat.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on neliönmuotoinen, länsiluode-itäkaakkosuuntainen, noin 1,2 x 1,2 m kokoinen kiukaan raunio, joka sijaitsee järven rannan suuntaisella, noin 5 x 13 m laajuisella tasanteella. Tasanne jatkuu raunion luota etelään ja pohjoiseen noin kahden metrin leveydeltä, itään se on noin neljä metriä ja länteen noin kahdeksan metriä. Kiukaan raunio kohoaa noin 0,3 m ympäröivää maanpintaa korkeammalle, ja siinä on ainakin kaksi kivistä. Kivien halkaisija vaihtelee välillä 15–30 cm. Kiukaan rauniota ympäröivä tasanne vaikuttaa olevan moreenipohjainen, mutta lähiympäristönsä verrattuna melko vähä kivinen. Ilmeisesti tasanteella on sijainnut jonkinlainen rakennus, jonka muoto tai koko eivät kuitenkaan maanpintaan kajoamatta enää ole määritettävissä.</p> <p>Muutamia kiviä kiukaan keskiosasta oli liikuteltu melko vastikään pois alkuperäisiltä paikoiltaan, ja kyseisiä kiviä kohotettaessa löytyi niiden alta moderneja roskia. Sitä vastoin käännettäessä kookasta kiveä raunion pohjoisreunalla, löydettiin sen alta tuhkan sekaista maata, jonka joukossa oli runsaasti palanutta luuta, joka ilmeisesti liittyy kiukaan alkuperäiseen käyttöjaksoon. Palanutta luuta kerättiin jonkin verran talteen kohteen mahdollista ajoittamista varten. Talteen kerätyt luut vaikuttavat olevan peräisin keskikokoisesta tai suuresta nisäkkästä.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kohteen lähiympäristön maastonmuotojen perusteella kohde rajoittunee edellä kuvailulle järven rannan suuntaiselle tasanteelle, jolla kiukaan raunio sijaitsee, noin 5 x 13 m laajuiselle alueelle.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kyseessä on historialliseen aikaan ajoittuva kohde, jonka tarkempi ajoitus kuitenkin jää epäselväksi. Paikalla vaikuttaa sijainneen jonkinlainen asumus, mahdollisesti kalasaunan kaltainen, ja sen käyttö lienee päättynyt vähintään satakunta vuotta sitten.</p>			
Arvotus:	Esitys mj-luokka II	Kunto:	Kohtalainen

Kartta 22. Čáhkálgávri koillinen 2, historiallisen ajan kiukaan raunio
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kuva 41. Cáhkáljávri koillinen 2. Kiukaan raunio. Kuvattu paikalla olevan heinikkoisen tasanteen länsipäästä, länsiluoteesta.

Kuva 42. Cáhkáljávri koillinen 2. Kiukaan raunio. Pällimmäisiä kiviä liikuteltu, niiden alla on moderneja roskia. Kuvattu pohjoiskoillisesta.

3.4 Sotahistorialliset kohteet

3.4.1 Iso-Jehkas 1

Iso-Jehkas 1, Tukikohta		MH-tunnus: 137626	
Kohdetyyppi:	Puolustusvarustukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Toinen maailmansota	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamivuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	20.6.2011
Koordinaattiselitys:	Korsun jäännöksen numero 3 keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7676544, Y 3257231, Z 935 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
<p>Lapin sodan päätyttyä 1. divisioonan esikunnassa 1.5.1945 laaditusta saksalaisten perääntyessään osittain hävittämiä talviasemia kuvaavasta piirroksesta ja majoitusrakennelmista tehdystä luettelosta käy ilmi, että Iso-Jehkas-tunturin lakialueella on sijainnut useita korsuja, teltanpaikkoja sekä niihin liittyviä lähipuolustusasemia (alueet B1, B2, B3 ja B5). Vaikka Iso-Jehkas ei varsinaisesti kuulunut kesällä 2011 suoritetun inventoinnin ensisijaisiin kohdealueisiin, tunturilla käytiin tekemässä pikainen yleiskatselmus jäännösten säilymisasteesta ja merkittävydestä sekä tallennettiin keskeisimpien jäännösten sijaintitiedot. Tukikohta Iso-Jehkas 1 löytyi paikalta, joka edellä mainitussa piirroksessa on merkitty alueeksi B3, ja jolla majoitusrakennelmista tehdyn luettelon mukaan on sijainnut sekä korsuja että teltanpaikkoja.</p>			
Ympäristön kuvaus			
<p>Kohde sijaitsee Iso-Jehkasin avoimella lakialueella, puuttomalla kivikkoisella tunturipaljakalla, tunturin eteläisimmän laen pohjoispuolella olevan lammen etelä- ja kaakkoispuolilla. Kohteesta noin puoli kilometriä etelään sijaitsevat tukikohdan Iso-Jehkas 2 jäännökset.</p>			
Kohteen kuvaus			
<p>Kohde on toisen maailmansodan aikainen saksalainen tukikohta, joka muodostuu kallioon louhittujen hirsirakenteisten korsujen räjäytetyistä ja / tai poltetuista jäännöksistä sekä lukuisista vähäisemmistä rakenteista, jotka ovat liittyneet tukikohdan toimintaan. Korsut ovat olleet rakenteeltaan ja kooltaan alueelle tavanomaisia, sisätila useimmissa ilmeisesti kooltaan noin 6 x 4 m. Alueella on myös runsaasti sotahistoriallista esineistöä. Tukikohtaa ei ennätetty tarkastuksen aikana yksityiskohtaisesti kartoittaa ja dokumentoida, vain korsujen jäännösten sijaintitiedot kirjattiin.</p>			
Kohteesta Iso-Jehkas 1 tavattujen sotahistoriallisten jäännösten sijaintitiedot			
Korsun jäännös 1			
Koordinaatit: X 7676622 / Y 3257317			
Korsun jäännös 2			
Koordinaatit: X 7676565 / Y 3257316			
Korsun jäännös 3			
Koordinaatit: X 7676544 / Y 3257231			

Korsun jäännös 4

Koordinaatit: X 7676513 / Y 3257235

Korsun jäännös 5

Koordinaatit: X 7676519 / Y 3257262

Korsun jäännös 6

Koordinaatit: X 7676521 / Y 3257336

Korsun jäännös 7

Koordinaatit: X 7676493 / Y 3257171

Korsun jäännös 8

Koordinaatit: X 7676503 / Y 3257145

Kohteen rajaus

Kohteen keskeiset osat rajautuvat korsujen jäännösten rajaamalle alueelle, noin 150 x 200 m laajuiselle alalle lammen etelä- ja kaakkoispuolille.

Tulkinta

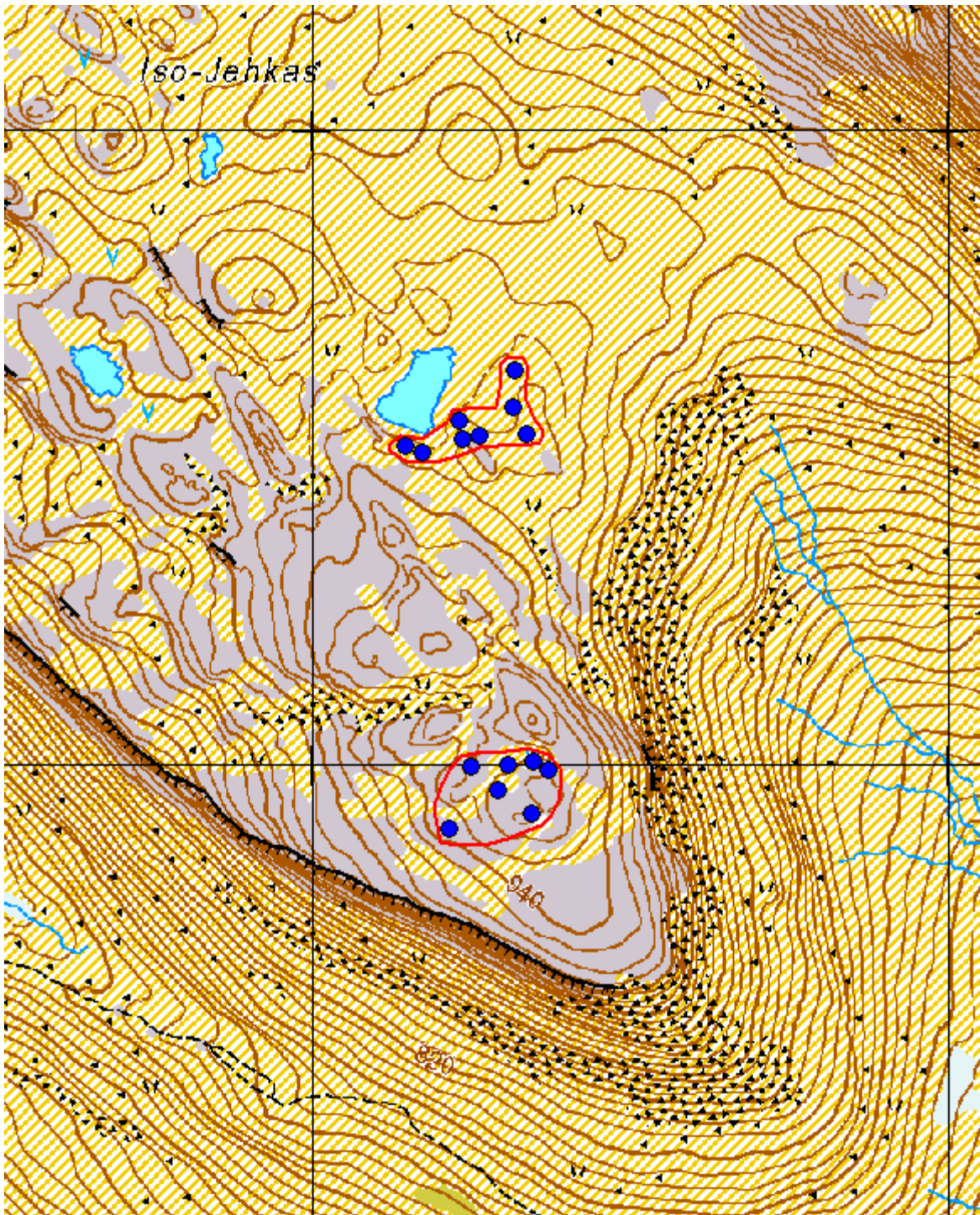
Iso-Jehkasin tukikohtakokonaisuudet ovat Kilpisjärven seudun toisen maailmansodan aikaisista saksalaisista tukikohdista ilmeisesti parhaiten säilyneitä, mitä on edesauttanut niiden melko syrjäinen sijainti. Ne näyttävät säilyneen sodan päättymisen jälkeen lähes koskemattomina. Kohde Iso-Jehkas 1 on myös visuaalisesti edustava tukikohtakokonaisuus, joka yhdessä läheisen tukikohta Iso-Jehkas 2:n kanssa sopisi erittäin hyvin alueen sotahistorian esittelyyn. Iso-Jehkasilla sijaitsevien rakenteiden kattava kartoitus sekä alueella olevan runsaan sotahistoriallisen esineistön dokumentointi lähitulevaisuudessa olisi suositeltavaa. Pienialaisia sotahistoriallisia kohteita on Iso-Jehkasilta toistaiseksi kartoitettujen kohteiden lisäksi alueelta paikallistettavissa ilmeisesti lisääkin.

Arvotus:

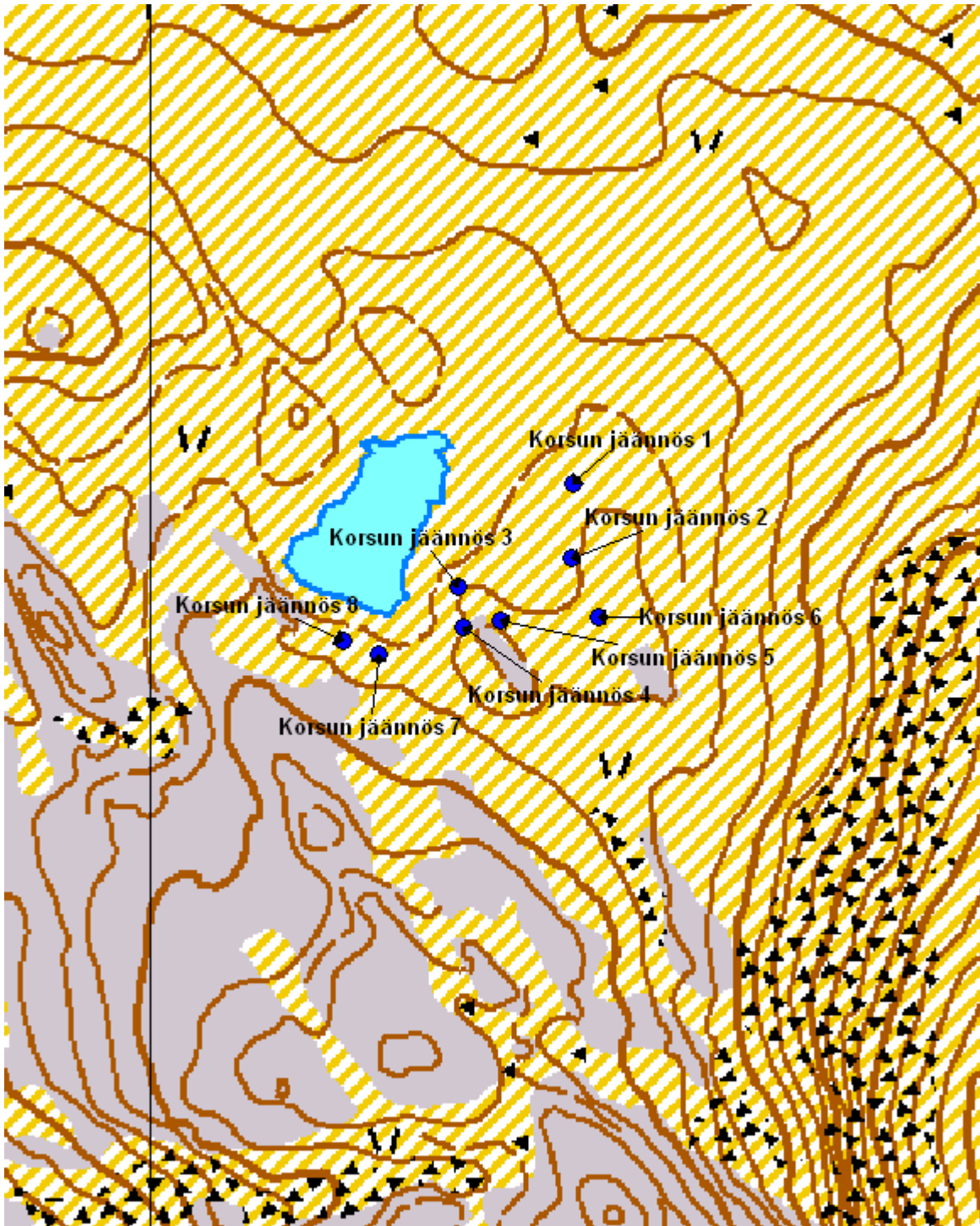
Ei määritelty

Kunto:

Hyvä

Kartta 23. Iso-Jehkas 1 (pohjoisempi keskittymä) ja Iso-Jehkas 2 (eteläisempi keskittymä), tukikohtia
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kartta 24. Iso-Jehkas 1, tukikohta
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

3.4.2 Iso-Jehkas 2

Iso-Jehkas 2, Tukikohta		MH-tunnus: 137627	
Kohdetyyppi:	Puolustusvarustukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Toinen maailmansota	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamivuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	20.6.2011
Koordinaattiselitys:	Korsun jäännöksen numero 3 keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7676000, Y 3257308, Z 950 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
<p>Lapin sodan päätyttyä 1. divisioonan esikunnassa 1.5.1945 laaditusta saksalaisten perääntyessään osittain hävittämiä talviasemia kuvaavasta piirroksesta ja majoitusrakennelmista tehdystä luettelosta käy ilmi, että Iso-Jehkas-tunturin lakialueella on sijainnut useita korsuja, teltanpaikkoja sekä niihin liittyviä lähipuolustusasemia (alueet B1, B2, B3 ja B5). Vaikka Iso-Jehkas ei varsinaisesti kuulunut kesällä 2011 suoritetun inventoinnin ensisijaisiin kohdealueisiin, tunturilla käytiin tekemässä pikainen yleiskatselmus jäännösten säilymisasteesta ja merkittävydestä sekä tallennettiin keskeisimpien jäännösten sijaintitiedot. Tukikohta Iso-Jehkas 2 löytyi kohdalta, joka edellä mainitussa piirroksessa on merkitty alueeksi B5, ja jolla majoitusrakennelmista tehdyn luettelon mukaan on sijainnut sekä korsuja että teltanpaikkoja.</p>			
Ympäristön kuvaus			
<p>Kohde sijaitsee Iso-Jehkasin eteläisimmällä laella, puuttomalla kivikkoisella tunturipaljakalla. Kohteesta noin puoli kilometriä pohjoiseen sijaitsevat tukikohdan Iso-Jehkas 1 jäännökset.</p>			
Kohteen kuvaus			
<p>Kohde on toisen maailmansodan aikainen saksalainen tukikohta, joka muodostuu kallioon louhittujen hirsirakenteisten korsujen räjäytetyistä ja / tai poltetuista jäännöksistä, tähystyssuojista sekä lukuisista vähäisemmistä rakenteista, jotka ovat liittyneet tukikohdan toimintaan. Korsut ovat olleet rakenteeltaan ja kooltaan alueelle tavanomaisia, sisätila useimmissa ilmeisesti kooltaan noin 6 x 4 m. Alueella on myös runsaasti sotahistoriallista esineistöä. Tukikohtaa ei ennätetty tarkastuksen aikana yksityiskohtaisesti kartoittaa ja dokumentoida, vain korsujen jäännösten ja tähystyssuojien sijaintitiedot kirjattiin.</p>			
Kohteesta Iso-Jehkas 2 tavattujen sotahistoriallisten jäännösten sijaintitiedot			
Korsun jäännös 1			
Koordinaatit: X 7675992 / Y 3257371			
Korsun jäännös 2			
Koordinaatit: X 7676006 / Y 3257346			
Korsun jäännös 3			
Koordinaatit: X 7676000 / Y 3257308			
Korsun jäännös 4			
Koordinaatit X 7675997 / Y 3257249			

Korsun jäännös 5

Koordinaatit: X 7675959 / Y 3257290

Tähystyssuoja 1

Koordinaatit: X 7675922 / Y 3257344

Rakenne osin aaltopeltikaarista koostuva.

Tähystyssuoja 2

Koordinaatit: X 7675898 / Y 3257214

Rakenne osin aaltopeltikaarista koostuva.

Kohteen rajaus

Kohteen keskeiset osat rajautuvat korsujen jäännösten ja tähystyspaikkojen rajaamalle alueelle, halkaisijaltaan yli sadan metrin laajuiselle alalle Iso-Jehkasin eteläisimmän laen läheisyyteen.

Tulkinta

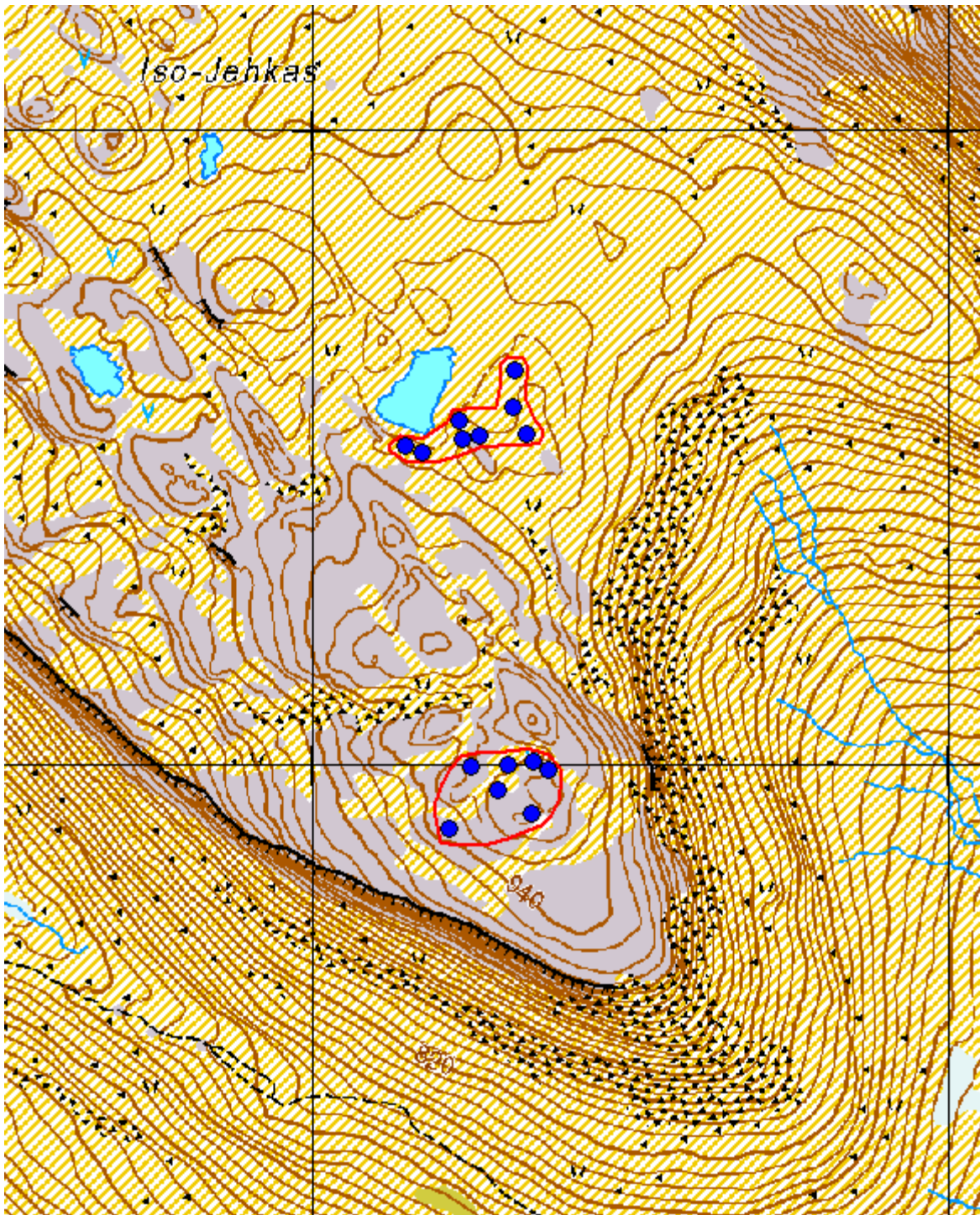
Iso-Jehkasin tukikohtakokonaisuudet ovat Kilpisjärven seudun toisen maailmansodan aikaisista saksalaisista tukikohdista ilmeisesti parhaiten säilyneitä, mitä on edesauttanut niiden melko syrjäinen sijainti. Ne näyttävät säilyneen sodan päättymisen jälkeen lähes koskemattomina. Kohde Iso-Jehkas 2 on myös visuaalisesti edustava tukikohtakokonaisuus, joka yhdessä läheisen tukikohta Iso-Jehkas 1:n kanssa sopisi erittäin hyvin alueen sotahistorian esittelyyn. Iso-Jehkasilla sijaitsevien rakenteiden kattava kartoitus sekä alueella olevan runsaan sotahistoriallisen esineistön dokumentointi lähitulevaisuudessa olisi suositeltavaa. Pienialaisia sotahistoriallisia kohteita on Iso-Jehkasilta toistaiseksi kartoitettujen kohteiden lisäksi alueelta paikallistettavissa ilmeisesti lisääkin.

Arvotus:

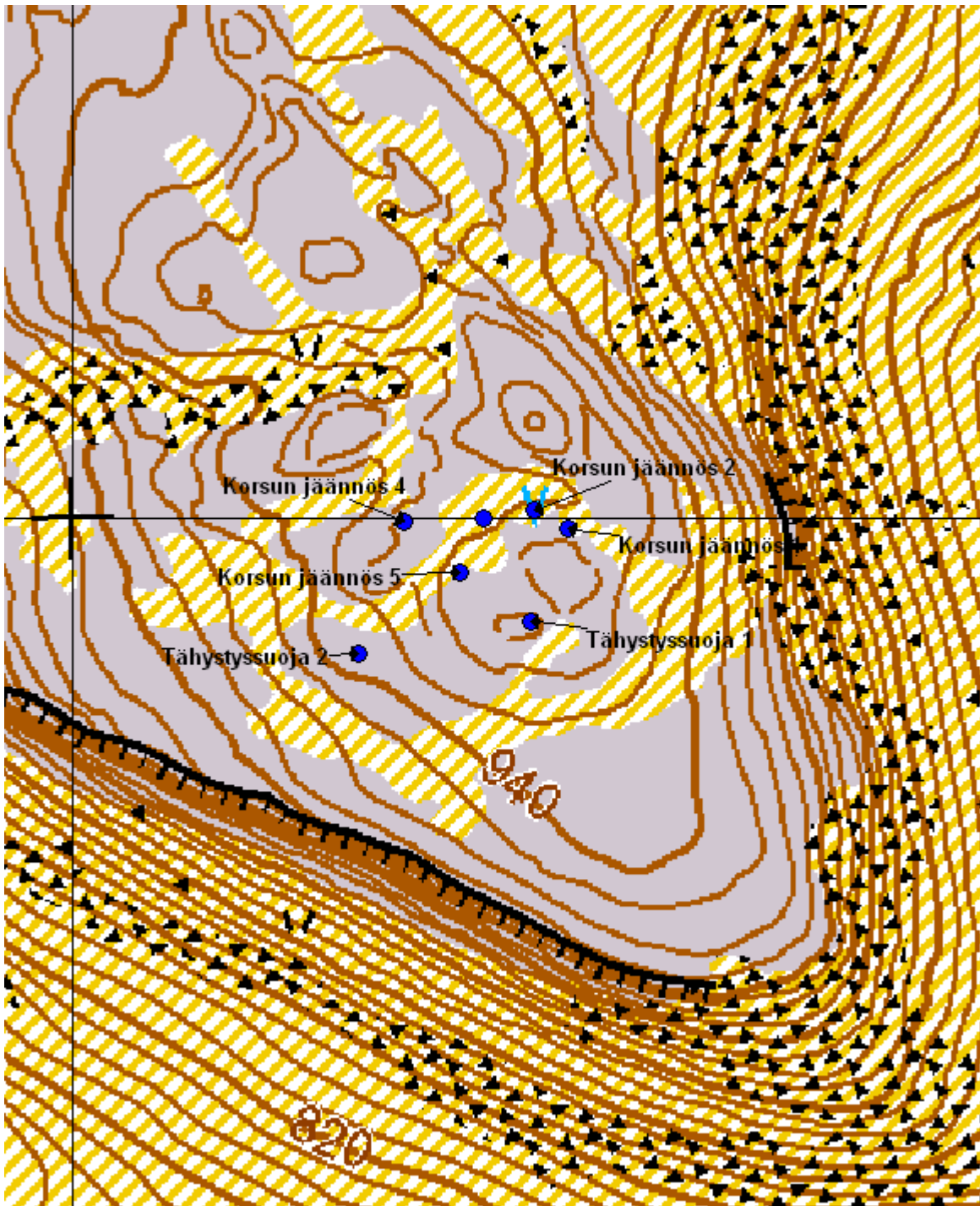
Ei määritelty

Kunto:

Hyvä

Kartta 25. Iso-Jehkas 2 (eteläisempi keskittymä) ja Iso-Jehkas 1 (pohjoisempi keskittymä), tukikohtia
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kartta 26. Iso-Jehkas 2, tukikohta
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kuva 43. Iso-Jehkas 2. Korsujen jäännökset 3-5 ja tähystyssuoja 2. Taustalla oikealla Saana. Kuvattu pohjoiskoillisesta.

Kuva 44. Iso-Jehkas 2. Tähystyssuoja 2. Rakenne osin aaltopeltikaarista koostuva. Vasemmalla taustalla Ala-Kilpisjärvi. Kuvattu pohjoisesta.

3.4.3 Korkea-Jehkas

Korkea-Jehkas, Tukikohta		MH-tunnus: 137628	
Kohdetyyppi:	Puolustusvarustukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Toinen maailmansota	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamivuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	29.5.2011
Koordinaattiselitys:	Teltanpaikan keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7679445, Y 3254802, Z 950 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
<p>Lapin sodan päätyttyä 1. divisioonan esikunnassa 1.5.1945 laaditussa saksalaisten perääntyessään osittain hävittämiä talviasemia kuvaavassa piirroksessa ja majoitusrakennelmista tehdyssä luettelossa ei Korkea-Jehkasin laelta mainita puolustusvarustuksia. Iso-Jehkasin päällä olevat asemat, samoin kuin osa Jehkas-tunturien välissä sijaitsevista, löytyvät puolestaan kyseisistä asiakirjoista varsin paikkansapitävästi.</p>			
Ympäristön kuvaus			
<p>Kohde sijaitsee Korkea-Jehkasin huipulla, puuttomalla kivikkoisella tunturipaljakalla. Paikalta on laaja näköala kaikkiin ilmansuuntiin.</p>			
Kohteen kuvaus			
<p>Kohteen muodostavat Korkea-Jehkasin kivikkoisella huipulla sijaitsevat toisen maailmasodan aikaisen saksalaisen tukikohdan jäännökset. Kohde koostuu kivivallilla suojatusta teltanpaikasta ja yhdestätoista kivistä ladotusta ampumapesäkkeestä. Ampumapesäkkeet muodostavat siilipuolustusasemat tunturin huipulta kaikkiin suuntiin. Ampuma-ala on määritelty sen mukaan, miltä suunnilta ampumapesäke tarjoaa eniten suojaa, millä suunnilla pesäkkeen kiveyksessä on mahdollisesti aukko ampumista varten ja mikä alue puolustuksellisesti maastonmuotojen perusteella vaikuttaa todennäköisimmältä ampumasuunnalta.</p>			
Korkea-Jehkasilta tavattujen sotahistoriallisten jäännösten sijaintitiedot ja tarkempi kuvaus			
Teltanpaikka			
Koordinaatit: X 7679445 / Y 3254802			
<p>Halkaisijaltaan kuusimetrinen teltanpaikka, jonka suojaksi on ladottu kivivalli. Kivivalliin käytettyjen kivien halkaisija on noin 20 cm - 30 cm, useimmat kivistä ovat laattamaisia, ja joukossa on muutamia kookkaampiakin kiviä. Vallin paksuus on vajaan metrin ja korkeus noin 0,5 m. Enimmillään vallissa on neljä kivikertaa. Teltanpaikan sisällä on kattohuoparulla. Teltanpaikan kaakkoispuolella, heti kivivallin ulkopuolella, on nelikulmainen, ulkomitoiltaan noin 0,8 m x 0,8 m laajuinen ja noin 0,5 m korkea komeromainen kivilatomus, joka on katettu muutamalla laattamaisella kivellä, ja jonka sisälle muodostuu halkaisijaltaan noin 0,4 m laajuinen tila.</p>			
Ampumapesäke 1			
Koordinaatit: X 7679439 / Y 3254804			
<p>Sijaitsee noin kolme metriä teltanpaikan reunalta eteläkaakkoon. Nelikulmainen, luoteissivu avoin, koko noin 2,0 m x 2,0 m, korkeus enimmillään noin metrin. Kivien halkaisija 20 cm - 50 cm, useat laattamaisia, kivikertoja enimmillään seitsemän. Ampuma-ala kaakosta länteen.</p>			

Ampumapesäke 2

Koordinaatit: X 7679442 / Y 3254790

Sijaitsee noin kymmenen metriä teltanpaikasta lounaaseen. Nelikulmainen, koillissivu avoin, koko noin 2,0 x 2,0 m, korkeus noin 0,3 metriä. Kivien halkaisija 20-40 cm, yhdestä kahteen kivikertaa. Ampuma-ala eteläkaakosta lounaaseen.

Ampumapesäke 3

Koordinaatit: X 7679596 / Y 3254728

Pyöreähkö, kaakkoissivu avoin, halkaisija noin kaksi metriä, korkeus noin puoli metriä. Kivien halkaisija 25-60 cm, useimmat laattamaisia, kivikertoja enimmillään kuusi. Laaja ampuma-ala etelästä lännen kautta pohjoiseen, ensisijainen ampumasuunta luoteeseen.

Ampumapesäke 4

Koordinaatit: X 7679514 / Y 3254738

Pyöreähkö, koillissivu avoin, halkaisija noin kaksi metriä, korkeus noin puoli metriä. Kivien halkaisija 20-30 cm, osa laattamaisia, kivikertoja enimmillään kolme. Ampuma-ala etelästä länteen.

Ampumapesäke 5

Koordinaatit: X 7679571 / Y 3254775

Nelikulmainen, eteläsivu avoin, koko noin 2,0 x 2,0 m, korkeus alle puoli metriä. Kivien halkaisija 25-60 cm, useimmat laattamaisia, kivikertoja enimmillään neljä. Ampuma-ala luoteesta koilliseen.

Ampumapesäke 6

Koordinaatit: X 7679618 / Y 3254826

Pyöreähkö, koillissivu avoin, halkaisija noin kaksi metriä, korkeus alle puoli metriä. Kivien halkaisija 20-40 cm, kivikertoja yhdestä kolmeen. Ampuma-ala luoteesta koilliseen.

Ampumapesäke 7

Koordinaatit: X 7679594 / Y 3254852

U-kirjaimen muotoinen, eteläsivu avoin, koko noin 2,5 x 2,0 m, korkeus noin puoli metriä. Kivien halkaisija 20-40 cm, kivikertoja enimmillään kolme. Ampuma-ala luoteesta koilliseen.

Ampumapesäke 8

Koordinaatit: X 7679536 / Y 3254887

U-kirjaimen muotoinen, eteläsivu avoin, koko noin 2,5 x 2,0 m, korkeus noin puoli metriä. Kivien halkaisija 25-40 cm, kivikertoja enimmillään kolme. Ampuma-ala pohjoisesta itään.

Ampumapesäke 9

Koordinaatit: X 7679466 / Y 3254890

Puoliympyrä, eteläsivu avoin, halkaisija noin kaksi metriä, korkeus noin puoli metriä. Kivien halkaisija 20-60 cm, kivikertoja enimmillään kolme. Vallissa hyödynnetty myös paikalla olevaa kookkaampaa maakiveä. Ampuma-ala pohjoisesta kaakkoon.

Ampumapesäke 10

Koordinaatit: X 7679414 / Y 3254873

Nelikulmainen, pohjoissivu avoin, koko noin 1,5 x 1,5 m, korkeus noin 0,4 m. Kivien halkaisija 30-50 cm, kivikertoja enimmillään kolme, osittain sortunut. Ampuma-ala kaakosta lounaaseen.

Ampumapesäke 11

Koordinaatit: X 7679420 / Y 3254793

Puoliympyrä, luoteissivu avoin, halkaisija noin kaksi metriä, korkeus noin puoli metriä. Kivien halkaisija

20-40 cm, kivikertoja enimmillään neljä. Ampuma-ala kaakosta lounaaseen. Pesäkkeessä on muutamia ruostuneita säilyketölkkejä.

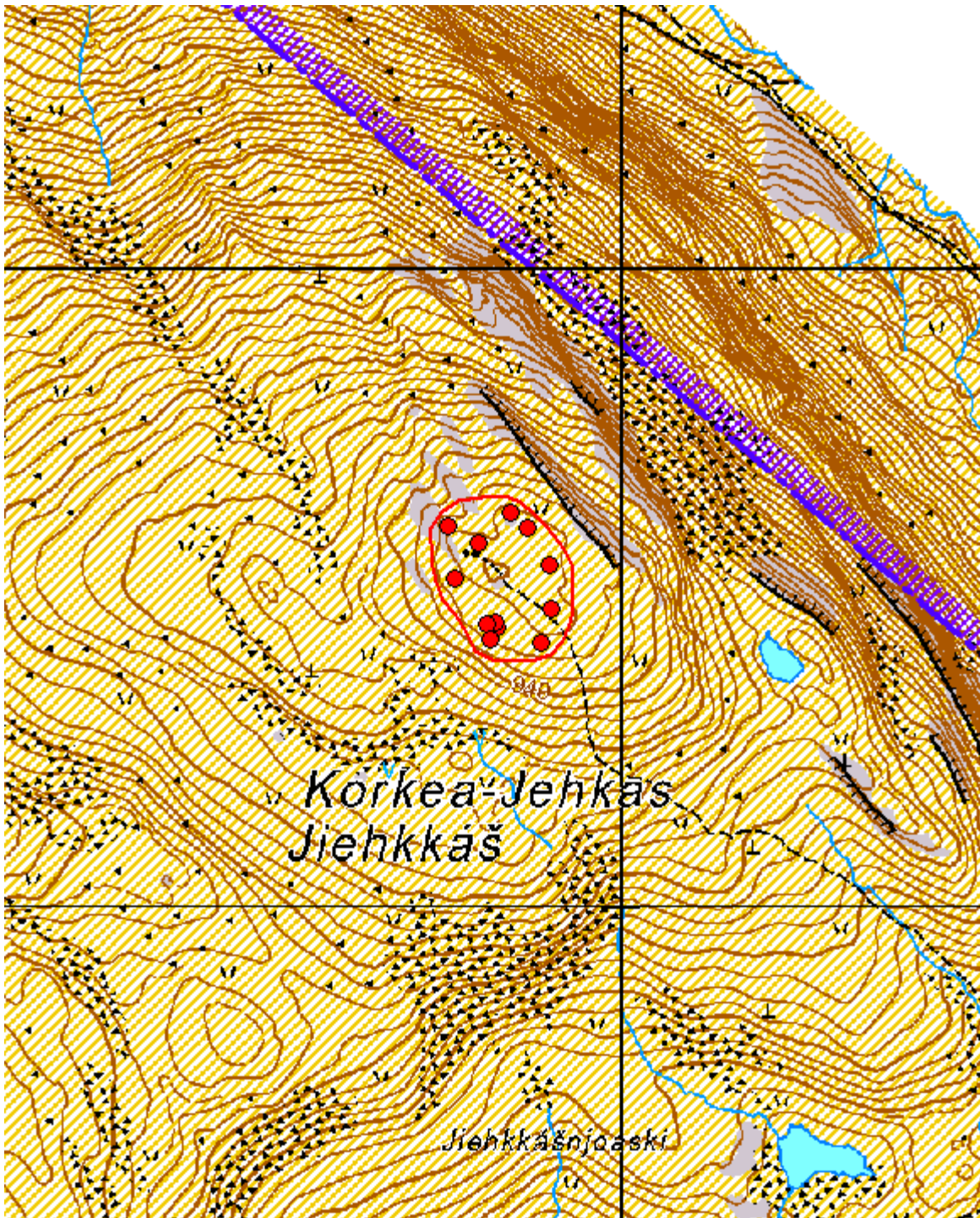
Kohteen rajaus

Kohde rajautuu Korkea-Jehkasin huipulle, ampumapesäkkeiden muodostaman kehän sisälle.

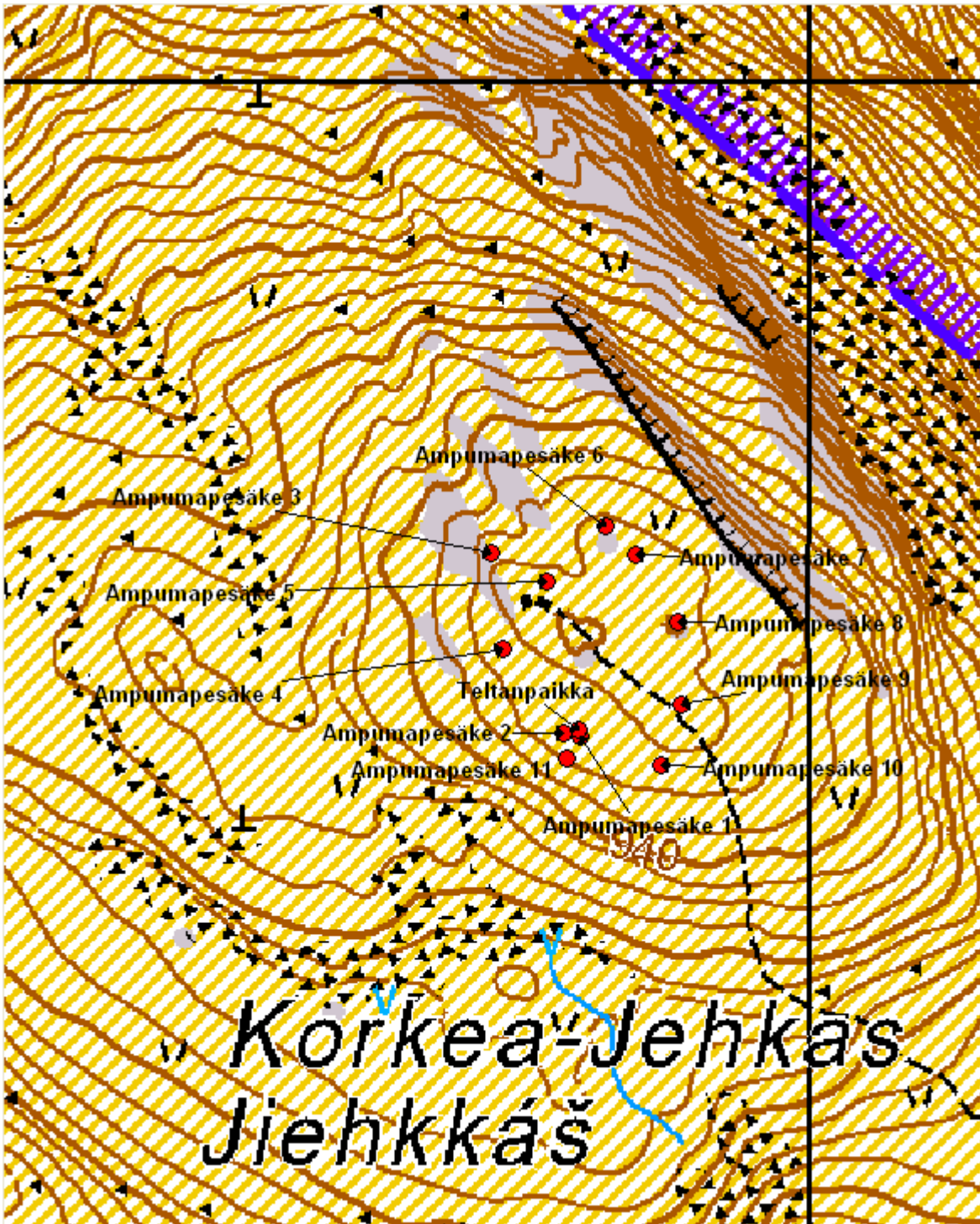
Tulkinta

Korkea-Jehkasin päällä sijaitsevat tukikohdan jäännökset muodostavat erittäin hyvin säilyneen ja myös visuaalisesti viehättävän sotahistoriallisen kohdekokonaisuuden, jonka säilyminen nykytilassaan tulee pyrkiä turvaamaan.

Arvotus: Ei määritelty **Kunto:** Hyvä

Kartta 27. Korkea-Jehkas, tukikohta
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kartta 28. Korkea-Jehkas, tukikohta
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kuva 45. Korkea-Jehkas. Kivivallilla suojattu teltanpaikka. Teltanpaikan eteläkaakkoispuolella ampumapesäke 1. Kuvattu länsiluoteesta.

Kuva 46. Korkea-Jehkas. Kivistä ladottu komeromainen tila teltanpaikan kaakkoispuolella. Katettu laattamaisilla kivillä. Kuvattu idästä.

Kuva 47. Korkea-Jehkas. Ampumapesäke 1. Kuvattu pohjoisluoteesta.

Kuva 48. Korkea-Jehkas. Ampumapesäke 2. Kuvattu koillisesta.

Kuva 49. Korkea-Jehkas. Ampumapesäke 3. Kuvattu kaakosta.

Kuva 50. Korkea-Jehkas. Ampumapesäke 4. Kuvattu koillisesta.

Kuva 51. Korkea-Jehkas. Ampumapesäke 5. Kuvattu luoteesta.

Kuva 52. Korkea-Jehkas. Ampumapesäke 6. Kuvattu koillisesta.

Kuva 53. Korkea-Jehkas. Ampumapesäke 7. Kuvattu etelästä.

Kuva 54. Korkea-Jehkas. Ampumapesäke 8. Kuvattu etelästä.

Kuva 55. Korkea-Jehkas. Ampumapesäke 9. Kuvattu etelästä.

Kuva 56. Korkea-Jehkas. Ampumapesäke 10. Kuvattu lounaasta.

Kuva 57. Korkea-Jehkas. Ampumapesäke 11. Kuvattu luoteesta.

3.4.4 Salmivaara 4

Salmivaara 4, Tukikohta		MH-tunnus: 137630, 137631	
Kohdetyyppi:	Puolustusvarustukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Toinen maailmansota	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	5.6.2011
Koordinaattiselitys:	Parakin jäännöksen numero 2 keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7670513, Y 3255177, Z 540 m mpy	Löydöt:	-
<i>Taustatiedot</i>			
<p>Lapin sodan päätyttyä 1. divisioonan esikunnassa 1.5.1945 laaditusta saksalaisten perääntyessään osittain hävittämiä talviasemia kuvaavasta piirroksesta ja majoitusrakennelmista tehdystä luettelosta voidaan todeta Salmivaaralla sijainneen kuusi teltanpaikkaa, piikkilankaesteitä sekä teltanpaikkojen läheisyyteen sijoittuneita lähipuolustusasemia. Rakenteet ovat piirroksen mukaan sijainneet vaaran keskimmaisella huipulla sekä keskimmäisen ja itäisimmän huipun välillä alavammassa maastossa (alueet C11 ja C12). Vuonna 2010 Pirjo Rautiainen on dokumentoinut Salmivaaran keskimmaiselta huipulta yksittäisen tähistyspaikan, kohteen Salmivaara 3.</p>			
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Salmivaaralla sijaitsevat puolustusvarustuksien ja majoitusrakennelmien jäännökset ovat tunturi-koivikossa vaaran rinteellä sekä vaaran keskimmäisen ja itäisimmän huipun välillä olevan avoimen, alavamman suoalueen reunamilla. Jäännöksistä itäisin sijaitsee Salmivaaran itäisimmälle huipulle johtavan retkeilypolun varrella, polun itäpuolella, muut jäännökset sijaitsevat lännempänä. Aiemmin dokumentoitu tähistyspaikka Salmivaara 3 on avoimella paikalla vaaran keskimmaisella huipulla, majoitusrakennelmien länsipuolella.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on melko laaja-alainen, useista erillisistä jäännöksistä koostuva tukikohta, joka lienee toiminut lähinnä majoitusalueena. Osa majoitusrakennelmista on ilmeisesti ollut vanerista rakennettuja teltoja, osa todennäköisemmin parakkimaisia rakennuksia. Rakennelmien jäännösten läheisyydessä on rikkonaisia kaminoita, peltisiä savupiippujen kappaleita, ruostuneita säilyketölkkejä, lasinsirpaleita, pellinkappaleita ja muuta sotahistoriallista esineistöä.</p>			
Salmivaaralta tavattujen sotahistoriallisten jäännösten sijaintitiedot ja tarkempi kuvaus			
Parakin jäännös 1			
Koordinaatit: X 7670372 / Y 3255371			
<p>Salmivaaran itäisimmän huipun rinteeseen terassoidulla tasanteella, itäkoillinen-länsilounassuuntainen, suorakaiteen muotoinen rakennuksen jäännös, kooltaan noin 7 x 4 m. Sijaitsee vaaralle nousevan retkeilypolun varrella, polun itäpuolella. Seinistä jäljellä vajaa yksi hirsikerta. Lattia-alalla ilmeisesti lattianiskat, jotka jakavat lattia-alan poikittaisesti viiteen tasalevyiseen vyöhykkeeseen. Oviaukko on ollut rakennuksen länsilounaisen päädyn pohjoispäässä. Rakennuksen pohjan pohjoispuoliskon keskivaiheilla, pohjoisseinästä vajaan metrin etäisyydellä, on pyöreä, halkaisijaltaan noin 70 cm laajuinen kehämäinen tulisijakiveys, joka voi olla rakennuksen jäännöstä nuorempikin. Rakennus on ilmeisesti</p>			

jossakin vaiheessa ainakin osittain purettu, palojälkiä rakenteissa ei ole. Esineistöä: peltisiä savupiipun kappaleita, ilmeisesti kaminan päällyslevy, ruostuneita säilyketölkkejä, pieniä kattuhuovan kappaleita.

Parakin jäännös 2

Koordinaatit: X 7670513 / Y 3255177

Edellistä alakohdetta selvästi alempana Salmivaaran itäisimmälle huipulle nousevalla rinteellä, lähellä suon reunaa. Itäkaakko-länsiluode-suuntaisen rakennuksen jäännös, koko noin 5 x 4 m. Tuhoutunut palamalla. Rakennuksessa vaikuttaa olleen kaksi ikkunaa, joissa on ollut teräsverkkovahvisteinen lasi. Kyseistä lasia on rakennuksen jäännösten itäpäädyn pohjoispuoliskon alueella, samoin eteläsivun keskivaiheilla. Muita yksityiskohtia paikalla sijainneesta rakennuksesta ei jäännösten perusteella pystynyt päättämään. Esineistöä: peltisen savupiipun kappaleita, mahdollisesti kaminan peltien kappaleita, lasipullon sirpaleita, mahdollisesti jonkin panssaroidun ajoneuvon panssarilevyn kappale. Parakin jäännöksen ja sen läheisyydessä mahdollisesti sijainneen toisen rakennuksen välisellä alueella ovat lisäksi kahden kaminan jäännökset, piipunhattu sekä muita pienehköjä pellinkappaleita.

Parakin jäännös 3

Koordinaatit: X 7670425 / Y 3255127

Pohjois-etelä-suuntainen, noin 4 x 5 m laajuinen alue, jolta kivet on pääosin raivattu pois, Salmivaaran keskimmäisen ja itäisimmän huipun välillä olevan suoalueen länsipuolella. Alueen pohjoispäässä on kahdensadan litran öljytynnyristä valmistettu kamina. Lisäksi paikalla on peltisiä savupiipun kappaleita ja ruostuneita säilyketölkkejä. Tunturikoivun oksaan alueen vierelle on ripustettu saksalaisen sotilaskypärän sisävuorin alumiininen vanne, leimojen mukaan vuonna 1939 Braunschweigissa valmistettu. Muutaman metrin päässä alueelta länteen on ollut kasa koivurankoja, ja noin neljäkymmentä metriä pohjoiseen on suolla rikkonainen kamina, peltisiä savupiipun kappaleita sekä peltinen piipunhattu.

Rakennuksen jäännös (?)

Koordinaatit: X 7670505 / Y 3255197

Halkaisijaltaan noin nelimetrisellä alueella, lähellä parakin jäännös 2:ta, on sekalaisia puunkappaleita, lähinnä lankkujen ja lautojen pätkiä, sekä peltinen piipunhattu. Lisäksi muutaman metrin päässä kaksi noin 1 x 2 m kokoista aaltopellin kappaletta sekä ruostuneita säilyketölkkejä ja rautalankaa. Paikalla on ilmeisesti sijainnut jonkinlainen majoitusrakennelma, jonka muoto ja koko eivät jäljellä olevista jäännöksistä enää ole pääteltävissä.

Teltanpaikka

Koordinaatit: X 7670524 / Y 3255149

Pyöreä tasanne suon pohjoislaidalla, halkaisija noin kuusi metriä. Noin kuusi metriä tasanteen reunalta lounaaseen virtaa suolta pohjoiseen laskeva puro. Tasanteen keskellä jäännökset sementistä valetusta lämmityslaitteesta, etäisesti pönttöuunia muistuttavasta, lisäksi puuhellan päällyslevy sekä hellanlevyn renkaita. Lähistöllä myös peltisiä savupiipun kappaleita, runsaslukuisia ruostuneita säilyketölkkejä sekä mahdollisesti jonkin panssaroidun ajoneuvon panssarilevyn kappale. Ilmeisimmin kyseessä on vaneriteltan paikka, ja telttaa on poikkeuksellisesti lämmitetty uunimaisella lämmityslaitteella.

Kehämäinen kivetty pyöreä tulisija

Koordinaatit: X 7670464 / Y 3255247

Parakin jäännös 1:n ja kohteen muiden rakennelmien välisellä rinteellä, suuren siirtolohkareen vieressä, on kehämäinen tulisija, jonka halkaisija on noin 70 cm. Tulisijakiveys on ladottu kivistä, joiden halkaisija vaihtelee välillä 15–20 cm.

Kohteen rajaus

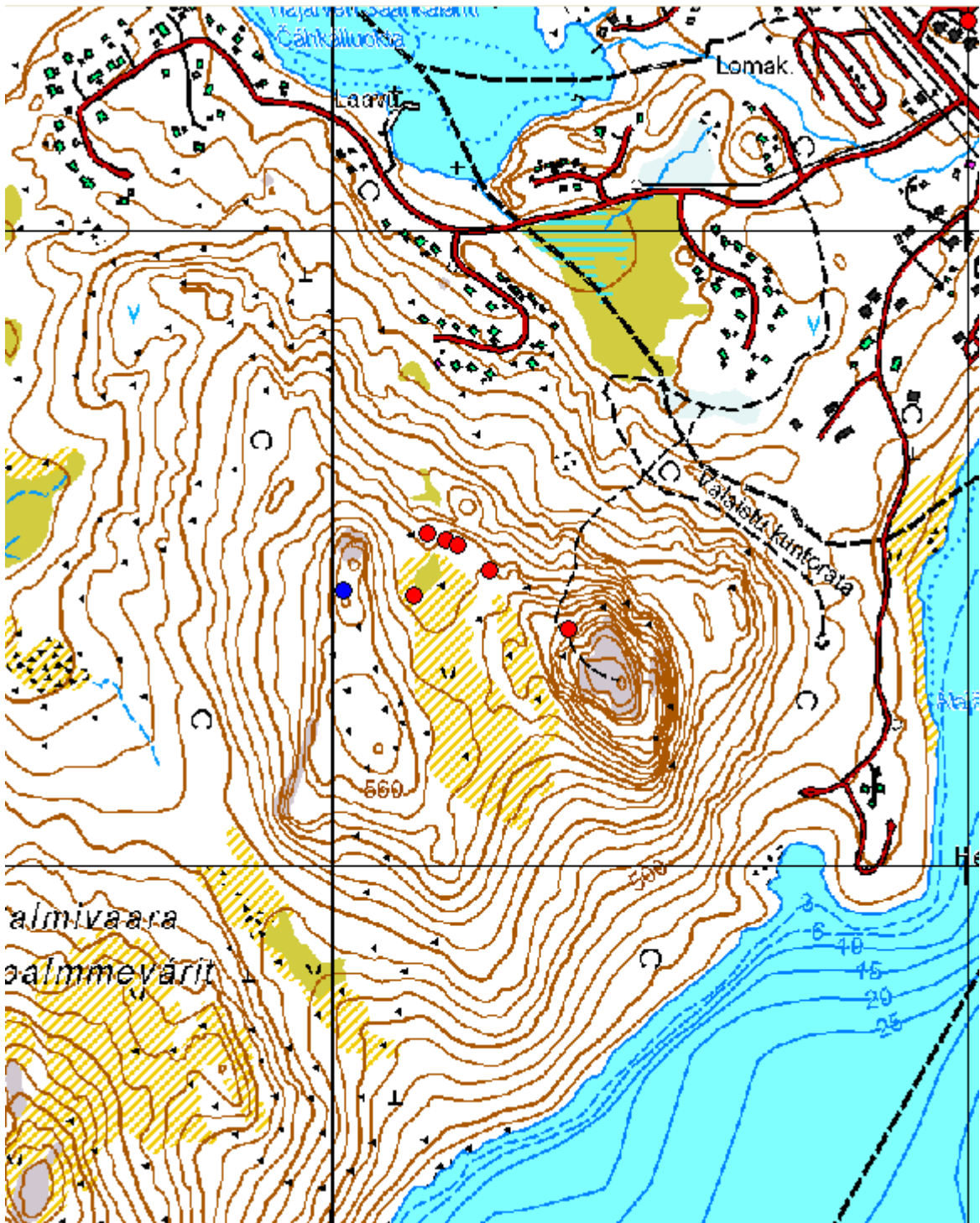
Kaikkiaan kohde muodostaa melko laajan kokonaisuuden, mutta yksittäisten alakohteen voidaan kuitenkin katsoa rajautuvan useiksi erillisiksi pesäkkeiksi. Kukin alakohde rajautuu halkaisijaltaan

enimmillään noin kymmenmetriselle alueelle.

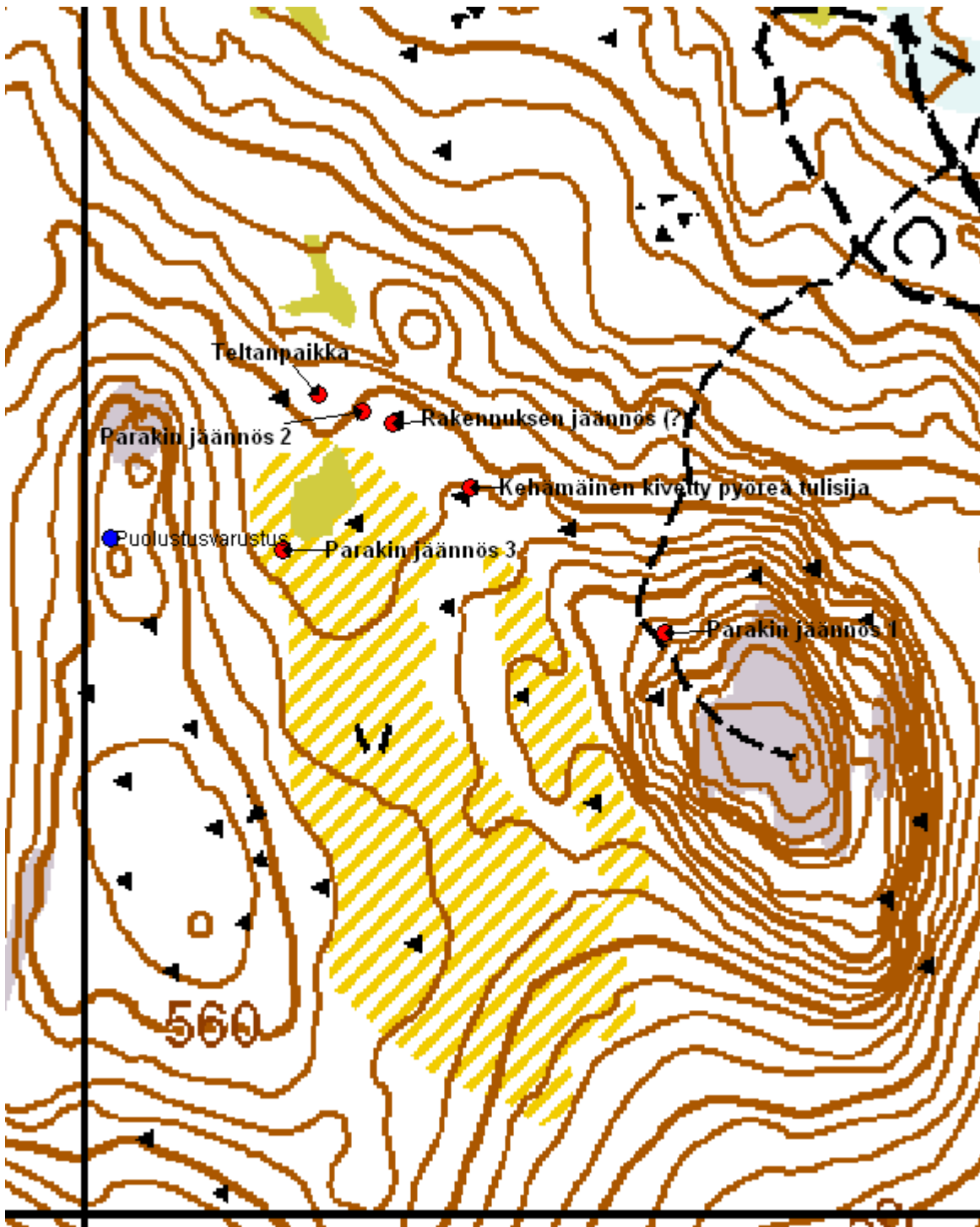
Tulkinta

Paikalla vaikuttaa olleen useiden majoitusrakennelmien muodostama tukikohtakokonaisuus, jossa on ollut lähinnä melko pitkäkestoiseen käyttöön tarkoitettuja parakkimaisia rakennuksia, mutta myös vaneriteltoja. Useimmat rakennukset ovat kuitenkin olleet kooltaan pieniä, minkä perusteella kyseessä tuskin on ollut tavanomainen miehistön majoitusalue. Ilmeisesti ainakin osa rakennuksista on alueelta vetäytymisen yhteydessä tuhottu polttamalla.

Arvotus: Ei määritelty **Kunto:** Hyvä

Kartta 29. Salmivaara 4, tukikohta
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kartta 30. Salmivaara 4, tukikohta (sininen pallo on merkkinä vuonna 2010 löydetystä kohteesta)
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kuva 58. Salmivaara 4. Parakin jäännös 1. Kuvattu länsilounaasta.

Kuva 59. Salmivaara 4. Parakin jäännös 2. Kuvattu lounaasta.

Kuva 60. Salmivaara 4. Kamina, piipunhattu ja muita pellinkappaleita parakin jäännöksen 2 ja sen lähellä mahdollisesti sijainneen toisen rakennuksen välisellä alueella. Kuvattu lounaasta.

Kuva 61. Salmivaara 4. Vieläkin lähes toimintakuntoinen kamina parakin jäännöksen 2 ja sen lähellä mahdollisesti sijainneen toisen rakennuksen välisellä alueella. Kuvattu lounaasta.

Kuva 63. Salmivaara 4. Parakin jäännös 3. Paikalla myös kahdensadan litran öljytynnyristä valmistettu kamina. Kuvattu lounaasta.

Kuva 63. Salmivaara 4. Saksalaisen sotilaskypärän sisävuorin alumiinivanne, joka roikkui tunturikoivussa parakin jäännös 3:n vieressä.

Kuva 64. Salmivaara 4. Saksalaisen sotilaskypärän sisävuorin alumiinivanteessa oleva tuotteen valmistajan leima. Valmistettu Braunschweigissa Schuberth-Werk K.G:n toimesta vuonna 1939.

Kuva 65. Salmivaara 4. Saksalaisen sotilaskypärän sisävuorin alumiinivanteessa oleva kypärän koon ilmaiseva leima. Kypärän käyttäjän lakin koko 56, kypärän koko 64.

Kuva 66. Salmivaara 4. Mahdollinen rakennuksen jäännös melko lähellä parakin jäännös 2:ta. Muoto ja koko eivät hahmotu. Kuvattu lounaasta.

Kuva 67. Salmivaara 4. Teltanpohja. Paikalla sementistä valetut ilmeisen lämmityslaitteen jäännökset. Taustalla Kilpisjärven kylää, vasemmalla Saana. Kuvattu etelästä.

3.4.5 Ala-Kilpisjärvi koillinen

Ala-Kilpisjärvi koillinen, Ampumapesäkkeitä		MH-tunnus: 127666	
Kohdetyyppi:	Puolustusvarustukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Toinen maailmansota	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	3	Tarkastus:	2.6.2010
Koordinaattiselitys:	Ampumapesäkkeen 3 keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7670745, Y 3256334, Z 495 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
Lapin sodan päätyttyä 1. divisioonan esikunnassa 1.5.1945 laadittu piirros saksalaisten perääntyessään osittain hävittämistä talviasemista osoittaa Ala-Kilpisjärven koillispuolella, järven ja Käsivarrentien välissä, sijainneen varsin laajan saksalaisjoukkojen majoitusalueen (alue C8). Tien itäpuolisilla mäillä ja harjanteilla on sijainnut taisteluhaidoin ja piikkilankaestein suojattuja tukikohtia.			
Ympäristön kuvaus			
Ala-Kilpisjärven koillisranta on Ailakkavaaraa kohti kohoavaa moreenipohjaista rinnemaastoa, jossa kasvaa tunturikoivikkoa. Käsivarrentien ja järven välisellä alueella sijaitsee muun muassa Kilpisjärven lentosatama.			
Kohteen kuvaus			
Vuonna 2010 suoritettussa inventoinnissa Ala-Kilpisjärven koillispuolella molemmin puolin Käsivarrentietä, kuitenkin enimmäkseen tien itäpuolella, havaittiin harvakseltaan toiseen maailmansodan aikaisia jäännöksiä. Tien länsipuolella sijainneen saksalaisjoukkojen majoitusalueen keskeiset osat ovat kuitenkin tuhoutuneet rakennustoiminnan seurauksena, eivätkä kyseisen alueen jäännökset enää muodosta yhtenäistä kokonaisuutta. Tien itäpuoleisten tukikohtien ampumapesäkkeet ja taisteluhaidat ovat säilyneet paremmin, joskin vain kyseisten puolustusasemien reuna-alueita päästiin havainnoimaan tarkastetulla kapealla vyöhykkeellä. Hyvin säilyneitä taisteluhautoja on ainakin vedenottamolle johtavan tien pohjois- ja koillispuolilla.			
Vuonna 2010 alueelta dokumentoitiin kaksi ampumapesäkettä, pesäke 1 tien itäpuolelta ja pesäke 2 tien ja Ala-Kilpisjärven rannan väliltä. Vuonna 2011 käytiin tarkemmin lävitse aluetta tien suunnassa Ala-Kilpisjärven koillispään tasalta Kukulajoen varrelle asti tien itäpuolella, jolloin dokumentoitiin ampumapesäke 3.			
Ampumapesäkkeiden sijaintitiedot ja tarkempi kuvaus			
Ampumapesäke 1			
Koordinaatit: X 7669 888 / Y 3256 506			
Pesäke sijaitsee melko jyrkässä rinteessä noin viisikymmentä metriä Käsivarrentiestä itään. Pesäkkeen muodostaa alaosaltaan maakiviin perustuva kivivalli, jonka yläosa on kasattu miehennostannaisista kivistä, ja jonka korkeus on noin 0,7 m. Valli suojaa pesäkettä lähinnä etelän suunnalta. Ampuma-ala pesäkkeestä on alarinteen suuntaan etelästä länteen, laaja-alaisesti kohti Käsivarrentietä. Pesäkkeestä johtaa noin kymmenen metrin mittainen ja noin metrin syvyinen taisteluhauta pohjoiskoilliseen, mahdollistaen suojatun vetäytymisen pesäkkeestä kyseisessä suunnassa olevaan notkoon.			

Ampumapesäke 2

Koordinaatit: X 7669 630 / Y 3256 477

Pesäke on muodoltaan pyöreä, maahan kaivettu, ja se sijaitsee moreeniharjanteella noin viidentoista metrin etäisyydellä Ala-Kilpisjärven rannasta. Pesäkkeen halkaisija on noin kaksi metriä ja syvyys noin metrin. Pesäkkeen ensisijainen ampuma-ala on kohti Käsivarrentietä, koillisesta kaakkoon. Ala-Kilpisjärven rannan puolelta pesäkkeeseen johtaa noin kahden metrin mittainen matala ryömintähauta, joka mahdollistaa varsin suojatun vetäytymisen pesäkkeestä järven rantaan.

Ampumapesäke 3

Koordinaatit: X 7670745 / 3256334

Pesäke on ladottu halkaisijaltaan noin 20-50 cm kokoisista kivistä, ja se sijaitsee tunturikoivikossa moreeniharjanteen länsireunalla, Käsivarrentieltä noin neljäkymmentä metriä itään. Pesäke on puoli-suunnikkaan muotoinen, ja sen kaakonpuoleinen pisin sivu on avoin. Pesäkkeen kivivallin korkeus on noin puoli metriä. Pesäkkeestä on laaja ampuma-ala lounaasta luoteeseen, kohti Käsivarrentietä.

Kohteen rajaus

Kohde kattaa hajanaisesti melko laajan alueen Käsivarrentien molemmin puolin. Tien länsipuolella keskeisin säilynyt jäännös on ampumapesäke 2. Tien itäpuolen taisteluhaudat ja ampumapesäke 1 ovat läntisimpiä osia laajemmista tukikohdista, joiden jäännökset sijaitsevat tien itäpuoleisilla mäillä ja harjanteilla, joita ei ole kattavasti kartoitettu. Vuonna 2011 tarkemmin läpikäydylä Ala-Kilpisjärven koillispuolella ja Kukkulajoen välillä olevalla tiensuuntaisella, noin kahdensadan metrin levyisellä vyöhykkeellä ei kuitenkaan tavattu muita sotahistoriallisia rakenteita kuin ampumapesäke 3.

Tulkinta

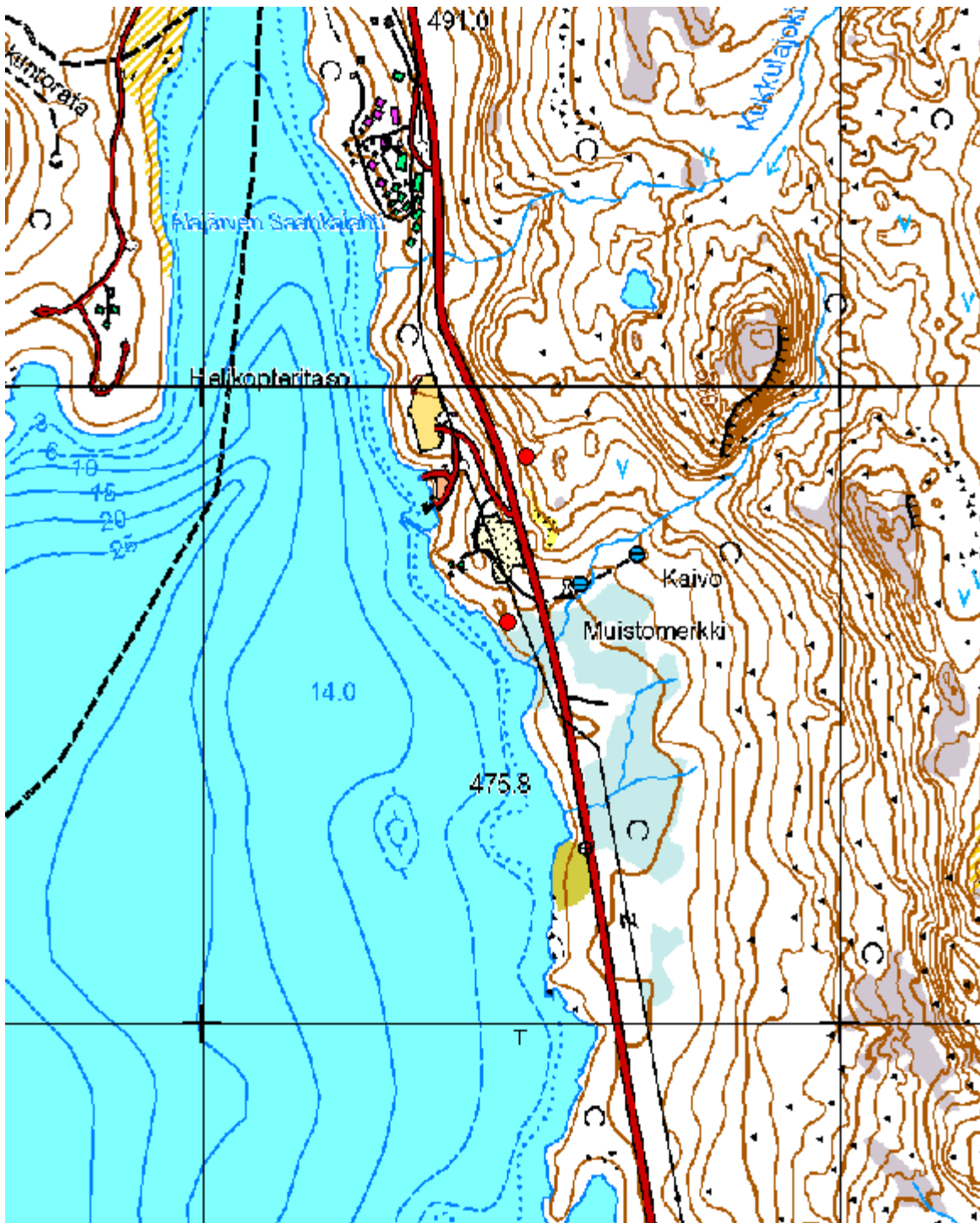
Käsivarrentien länsipuolella sijainneen majoitusalueen jäännökset ovat pääosin tuhoutuneet. Majoitusrakenteet ovat alueella ilmeisesti muodostuneet ainoastaan teltoista, joten mahdollisesti kovin paljoo havaittavaa ei ole ollut ennen ranta-alueen nykyisen rakennuskannan ja lentosataman rakentamistakaan. Tien ja rannan välistä dokumentoitu ampumapesäke lienee ollut majoitusalueen eteläisin puolustusasema. Sijaintinsa ja yleisolemuksensa perusteella kyseessä todennäköisesti konekivääripesäke (Jari Leskinen, suullinen tiedonanto 19.10.2010). Tien itäpuolella sijainneiden tukikohtien yhteydestä on Kukkulajoen eteläpuolelle sijoittuvalla alueella mahdollisesti paikallistettavissa varsin laaja-alaisesti melko hyvin säilyneitä puolustusvarustuksia.

Arvotus:

Ei määritelty

Kunto:

Tien länsipuoli: huono
Tien itäpuoli: hyvä

Kartta 31. Ala-kilpisjärvi koillinen, ampumapesäkkeitä.
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kuva 68. Ala-Kilpisjärvi koillinen. Ampumapesäke 3. Taustalla näkyy Käsivarrentie ja Ala-Kilpisjärven koillispään lahdelmaa. Kuvattu idästä.

Kuva 69. Ala-Kilpisjärvi koillinen. Ampumapesäke 3. Kuvattu lounaasta.

3.4.6 Jiehkkašnjoaskkejávri

Jiehkkašnjoaskkejávri, Teltanpaikkoja ja suojavalleja		MH-tunnus: 137632	
Kohdetyyppi:	Puolustusvarustukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Toinen maailmansota	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	4	Tarkastus:	20.6.2011
Koordinaattiselitys:	Teltanpaikan numero 1 keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7678072, Y 3255782, Z 810 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
<p>Lapin sodan päätyttyä 1. divisioonan esikunnassa 1.5.1945 laaditusta saksalaisten perääntyessään osittain hävittämiä talviasemia kuvaavasta piirroksesta ja majoitusrakennelmista tehdystä luettelosta käy ilmi, että Jehkas-tunturien välillä Veajetgohpin alueella ovat sijainneet korsu ja teltanpaikka sekä niitä ympäröineet lähipuolustusasemat (alue B4). Kyseiseltä alueelta, Jiehkkašnjoaskkejávrin pohjoispuolelta, todettiin kesällä 2011 laajan tukikohdan jäännökset (kohde Veajetgohpi). Järven eteläpuolelle ei edellä mainitussa piirroksessa ollut saksalaisten asemia merkitty.</p>			
Ympäristön kuvaus			
<p>Kohde sijaitsee Iso-Jehkaksen luoteisrinteeltä alkunsa saavan, Jiehkkašnjoaskkejávriin etelästä laskevan puron varrella. Alue on avointa, puutonta, melko kivikkoista paljakkaa. Jiehkkašnjoaskkejávrin pohjoispuolella sijaitsee kohde Veajetgohpi, saksalaisen tukikohdan jäännökset.</p>			
Kohteen kuvaus			
<p>Kohteen muodostavat kaksi teltanpaikkaa ja kaksi kivistä ladottua suojavallia. Teltanpaikat ja pohjoisempi suojavalli sijaitsevat melko tiiviinä ryhmänä noin sadan metrin päässä Jiehkkašnjoaskkejávrin etelärannasta, eteläisempi suojavalli on hieman korkeammalla puron varrella, edellisistä noin kaksisataa metriä eteläkaakkoon.</p>			
Jiehkkašnjoaskkejávriin etelästä laskevan puron varrelta tavattujen sotahistoriallisten kohteiden sijaintitiedot ja tarkempi kuvaus			
Teltanpaikka 1			
Koordinaatit: X 7678072 / Y 3255782			
<p>Halkaisijaltaan noin kuusimetrinen tasanne, joka on reunustettu kivikehällä. Kivet miehennostannaisia, halkaisijaltaan noin 20–50 cm. Tasanteen keskellä on muutamia kiviä, jotka ovat ilmeisesti toimineet kaminan alustana. Esineistöä: säilyketölkkejä, rautalankaa.</p>			
Teltanpaikka 2			
Koordinaatit: X 7678057 / Y 3255786			
<p>Halkaisijaltaan noin kuusimetrinen tasanne, joka on reunustettu kivikehällä. Kivet miehennostannaisia, halkaisijaltaan noin 20–50 cm. Oli kohdetta tarkastettaessa vielä pääosin lumen peitossa. Teltanpaikan vierellä havaittiin kivihiiltä. Esineistöä: lasipullojen sirpaleita, säilyketölkkejä.</p>			

Suojavalli 1

Koordinaatit: X 7678041 / Y 3255790

Nelikulmainen, avoin itäkoillinen-länsilounassuuntainen, avoin länsilounaaseen. Ladottu halkaisijaltaan noin 15–35 cm kokoisista kivistä, kivivallit noin metrin paksuiset ja noin 1,2 m korkeat, alkujaan olleet ilmeisesti korkeudeltaan noin 1,5 m. Kivivallien rajaaman sisätilan laajuus on noin 3,0 x 3,0 m. Esineistöä: lapion terä, lasipullojen sirpaleita, rautalankaa, säilyketölkkejä.

Suojavalli 2 / rakennuksen jäännös

Koordinaatit: X 7677837 / Y 3255898

Osittain sortunut kivivalli, joka sijaitsee puron itäpuolella, aivan puron vieressä, puron suuntaisesti. Vallin korkeus on ollut noin 1,4 m ja paksuus lähes metrin. Se on ladottu halkaisijaltaan noin 20–40 cm kokoisista kivistä, joista monet ovat muodoltaan laattamaisia. Valli vaikuttaa muodostaneen kaksi luode-kaakko-suuntaista huonetilaa, joista luoteisemman koko on ollut noin 5 m x 3 m ja kaakkoisemman koko noin 3 m x 3 m. Puron puoleinen osa rakennetta on sortunut lähes täysin. Kulku huoneisiin vaikuttaa olleen rakenteen luoteispäästä. Rakenne on voinut olla katettu, vaikei katemateriaalia enää tavattukaan. Esineistöä: justeerin terä, lapion terä, valurautaisia puuhellan päällyyslevyn renkaita, maihinnousukengän jäännökset, keraamisen pullon sirpaleita, lasipullojen sirpaleita, kiväärin hylsy, pultteja, rautalankaa.

Kohteen rajaus

Kohde rajautuu havaittujen rakenteiden lähiympäristöön kahdeksi alueeksi, joista eteläisempi rajoittuu suojavalli 2:n rakenteisiin. Pohjoisempi alue on pitkänomainen ja kooltaan noin 40 x 10 m.

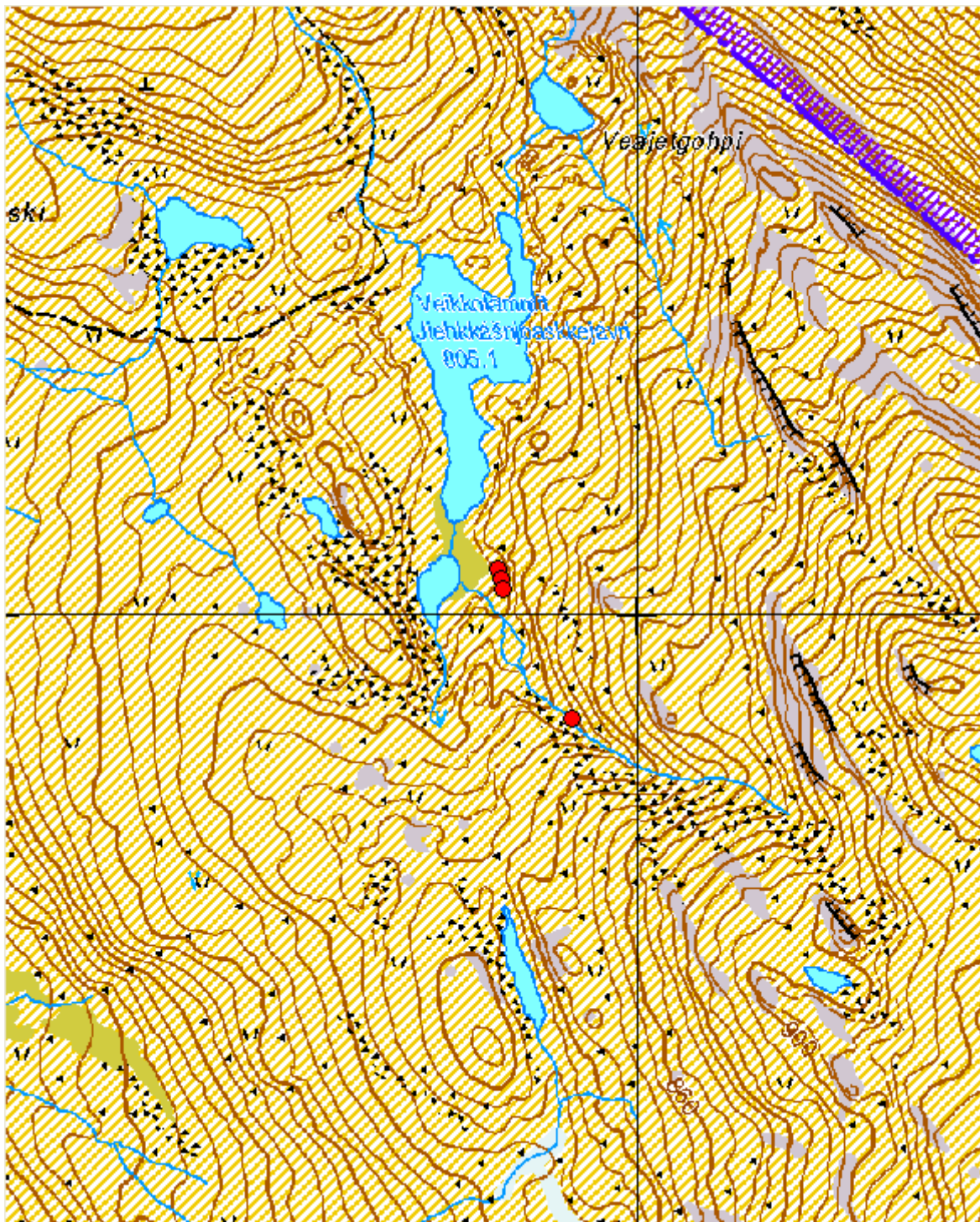
Tulkinta

Kohteesta tavatut rakenteet liittyvät selvästi toisen maailmansodan aikaiseen saksalaistoimintaan alueella. Kohteen pohjoisimmat rakenteet ovat näköetäisyydellä Veajetgohpin tukikohdasta ja ovat voineet olla toiminnallisesti siihen läheisesti liittyviä. Suojavalli 2 on rakenteena alueen muiden sotahistoriallisten jäännösten joukossa epätavallinen, ja sen yhteydestä tavatut löydöt ovat melko monipuoliset. Rakenteen käyttötarkoitus jää kuitenkin tuntemattomaksi.

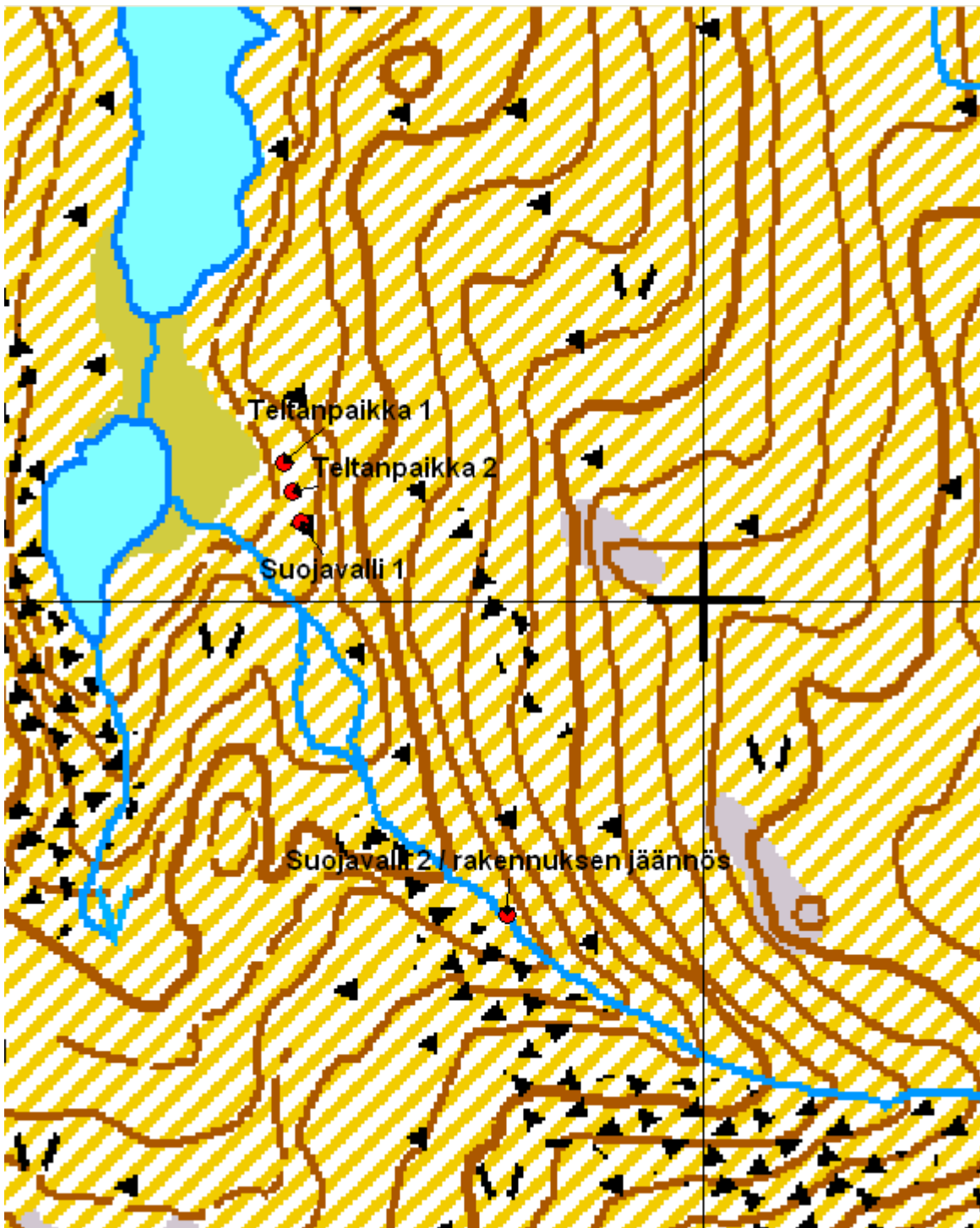
Arvotus:

Ei määritely

Kunto:Yleisvaikutelma: Hyvä
Suojavalli 2: Kohtalainen

Kartta 32. Jiehkkašnjeaskejavri, teltanpaikkoja ja suojavalleja
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kartta 33. Jiekkäšnoaskejávri, teltanpaikkoja ja suojavalleja
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kuva 70. Jiekkkäšnjeaskejevri. Teltanpaikka 1. Taustalla teltanpaikka 2 osittain lumen peittämänä sekä suojavalli 1. Kuvattu luoteesta.

Kuva 71. Jiekkkäšnjeaskejevri. Suojavalli 1. Sisäosa lumen peitossa. Kuvattu etelälounaasta.

Kuva 72. Jiekkkäšnjeaskejávri. Suojavalli 2. Etualalla Iso-Jehkaksen rinteeltä alkava puro, johon osa on vallista sortunut. Kuvattu etelästä.

Kuva 73. Jiekkkäšnjeaskejávri. Suojavalli 2. Esineistöä suojavallin luona. Keraamisen pullon pohjaosa ja maihinnousukengän jäännökset.

3.4.7 Veajetgohpi

Veajetgohpi, Tukikohta		MH-tunnus: 137633	
Kohdetyyppi:	Puolustusvarustukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Toinen maailmansota	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamivuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	20.6.2011
Koordinaattiselitys:	Korsun jäännöksen numero 1 keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7678640, Y 3255695, Z 810 m mpy	Löydöt:	-
		Kartat:	
Taustatiedot			
<p>Lapin sodan päätyttyä 1. divisioonan esikunnassa 1.5.1945 laaditusta saksalaisten perääntyessään osittain hävittämiä talviasemia kuvaavasta piirroksesta ja majoitusrakennelmista tehdystä luettelosta käy ilmi, että Jehkas-tunturien välillä Veajetgohpin alueella ovat sijainneet korsu ja telttanpaikka sekä niitä ympäröineet lähipuolustusasemat (alue B4).</p>			
Ympäristön kuvaus			
<p>Kohde sijaitsee puuttomalla paljakalla, lähellä Norjan rajaa, Veajetgohpin alueella, Korkea-Jehkasin ja Iso-Jehkasin välillä olevan Jiehkkašnjoaskkejávrin pohjoispuolella. Alue on karua, kumpuilevaa ja kivistä, ja aluskasvillisuus on hyvin vähäistä.</p>			
Kohteen kuvaus			
<p>Kohde on toisen maailmansodan aikainen saksalainen tukikohta, joka muodostuu kallioon louhittujen hirsirakenteisten korsujen räjäytetyistä ja / tai poltetuista jäännöksistä, parakin jäännöksistä, telttanpaikoista ja ampumapesäkkeistä sekä lukuisista muista vähäisemmistä rakenteista, jotka ovat liittyneet tukikohdan toimintaan. Ensisijainen hyökkäysten torjuntasuunta tukikohdalla vaikuttaa ampumapesäkkeiden suuntautuneisuudesta päätellen olleen etelästä länteen. Kiinteiden rakenteiden jäännösten lisäksi alueella on runsaasti sotahistoriallista esineistöä. Jäännösten monilukuisuuden vuoksi tarkastuskäynnillä alueen dokumentointiin käytettävissä olleen ajan puitteissa ei ollut mahdollista kuvailla tukikohtaa yksityiskohtaisesti. Ainoastaan merkittävimpien rakenteiden sijaintitiedot kirjattiin.</p>			
Veajetgohpin alueelta tavattujen sotahistoriallisten jäännösten sijaintitiedot			
Parakin jäännös			
Koordinaatit: X 7678674 / Y 3255758			
Korsun jäännös 1			
Koordinaatit: X 7678640 / Y 3255695			
Korsun jäännös 2			
Koordinaatit: X 7678651 / Y 3255664			
Telttanpaikka 1			
Koordinaatit: X 7678770 / Y 3255805			

Teltanpaikka 2

Koordinaatit: X 7678673 / Y 3255733

Teltanpaikka 3

Koordinaatit: X 7678661 / Y 3255682

Ampumapesäke 1

Koordinaatit: X 7678814 / Y 3255817

Ampumapesäke 2

Koordinaatit: X 7678743 / Y 3255796

Ampumapesäke 3

Koordinaatit: X 7678638 / Y 3255735

Ampumapesäke 4

Koordinaatit: X 7678633 / Y 3255728

Ampumapesäke 5

Koordinaatit: X 7678624 / Y 3255705

Ampumapesäke 6

Koordinaatit: X 7678619 / Y 3255697

Ampumapesäke 7

Koordinaatit: X 7678618 / Y 3255683

Ampumapesäke 8

Koordinaatit: X 7678619 / Y 3255660

Ampumapesäke 9

Koordinaatit: X 7678619 / Y 3255648

Kohteen rajaus

Kohde kattaa melko laajan alueen Jehkas-tunturien välisessä laaksossa Jiehkkašnjoaskkejávrin pohjoispuolella. Kohteen keskeiset osat rajautuvat paikallistettujen rakenteiden väliselle alueelle.

Tulkinta

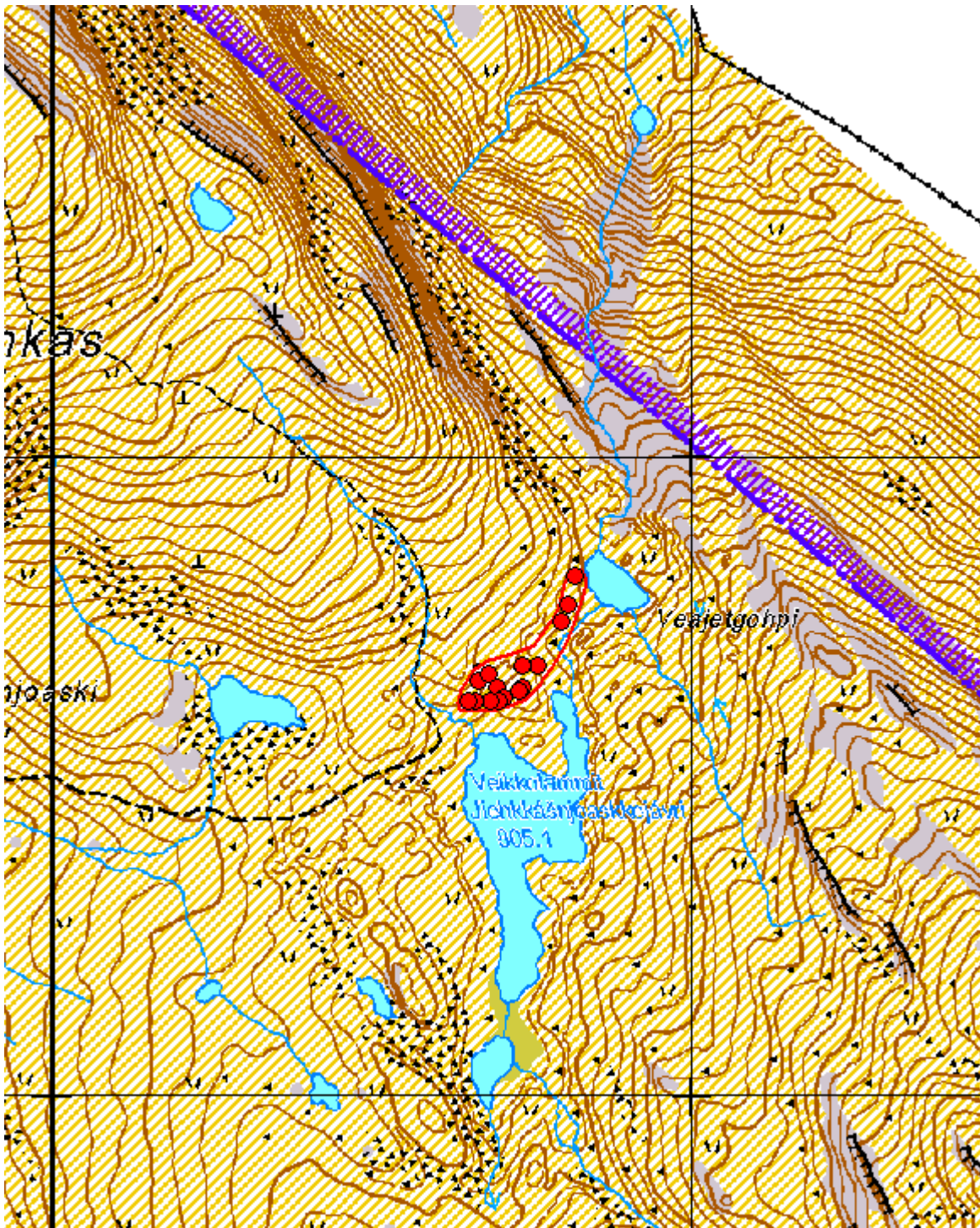
Veajetgohpin alueella sijainnut tukikohta vaikuttaa olleen aktiivisesti käytetty ja alueen useat majoitusrakennelmien jäännökset viittaavat sen olleen vahvasti miehitetty. Tukikohdan jäännökset ovat varsin hyvin säilyneet, ja kohteen kattava kartoitus ja sekä rakenteiden että alueella olevan melko runsaan sotahistoriallisen esineistön dokumentointi olisi suositeltavaa.

Arvotus:

Ei määritelty

Kunto:

Hyvä

Kartta 34. Veajetgohpi, tukikohta
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kartta 35. Veajetgohpi, tukikohta
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

3.4.8 Puoliväliniemi

Puoliväliniemi, Tukikohta			
Kohdetyyppi:	Puolustusvarustukset	Haltija:	Yksityinen
Ajoitus:	Toinen maailmansota	Ylläpitäjä:	Yksityinen
Rakentamivuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	1.6.2011
Koordinaattiselitys:	Teltanpaikan numero 7 keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7674368, Y 3253485, Z 483 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
<p>Lapin sodan päätyttyä 1. divisioonan esikunnassa 1.5.1945 laaditun saksalaisten perääntyessään osittain hävittämiä talviasemia kuvaavan piirroksen ja majoitusrakennelmista tehdyn luettelon mukaan Kilpisjärven koillisrannan läheisyydessä, Puoliväliniemestä pohjoiseen, on sijainnut lukuisia talleja (alue D8). Vuonna 2010 alueella suoritetussa inventoinnissa kyseiseltä alueelta dokumentoitiin yksi parakin pohja, kuusi teltanpaikkaa, kymmenen kaivantoa sekä neljä suojavallia.</p>			
Ympäristön kuvaus			
<p>Kohde sijaitsee tunturikoivikossa Kilpisjärven ja Käsivarrentien välisellä loivasti kohti järveä viettävällä rinteellä, kumpuilevien loivapiirteisten moreeniharjanteiden välisillä tasanteilla, jätevedenpuhdistamon ja Helsingin yliopiston Kilpisjärven biologisen aseman välisellä rakentamattomalla alueella. Kohteen jakaa kahtia kosteampi itä-länsisuuntainen heinikkoinen notkelma. Aluskasvillisuutta kohteen alueella hallitsevat varvut, heinäkasvit ja sammaleet.</p>			
Kohteen kuvaus			
<p>Vuonna 2010 dokumentoidut jäännökset olivat kohdetta tarkastettaessa ennallaan. Tarkastuksessa löytyi yksi aiemmin tuntematon teltanpohja sekä kaksi kaivantoa. Lisäksi havaittiin useita halkaisijaltaan alle metrisiä kuoppia, samanlaisia kuin kohteen aiemmin kartoitetuissa osissa. Pieniä kuoppia ei tarkemmin dokumentoitu. Jäännökset sijaitsevat aivan jätevedenpuhdistamolle vievän tien varrella, aiemmin dokumentoiduista jäännöksistä vajaa sata metriä eteläkaakkoon.</p>			
<p>Vuonna 2011 kohteesta Puoliväliniemi tavattujen aiemmin tuntemattomien sotahistoriallisten jäännösten sijaintitiedot ja tarkempi kuvaus (numerointi jatkoa aiemmin tunnetuille jäännöksille)</p>			
Teltanpaikka 7			
<p>Koordinaatit: X 7674368 / Y 3253485 Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrisen tasainen alue, jota osittain kiertää matala suojavalli sekä ojamainen kaivanto, leveydeltään noin puoli metriä ja syvyydeltään noin 0,3 m. Teltanpaikan keskellä on laattamainen kivi, ilmeisesti toiminut kaminan alustana. Oviaukko vaikuttaa olleen kohti etelälounasta.</p>			
Kaivanto 11			
<p>Koordinaatit: X 7674368 / Y 3253492 Luode-kaakko-suuntainen, suorakaiteen muotoinen, mitoiltaan noin 1,2 x 0,7 m. Syvyys noin puoli metriä, pohjalla sammalen peittämiä ruostuneita säilyketölkkejä. Ilmeisesti jätekuoppa.</p>			

Kaivanto 12

Koordinaatit: X 7674343 / Y 3253513

Moreeniharjannetta vasten kaivettu itä-länsi-suuntainen noin 2,0 x 1,0 m laajuinen kaivanto, länsipää avoin, itäpään syvyys noin 0,8 m.

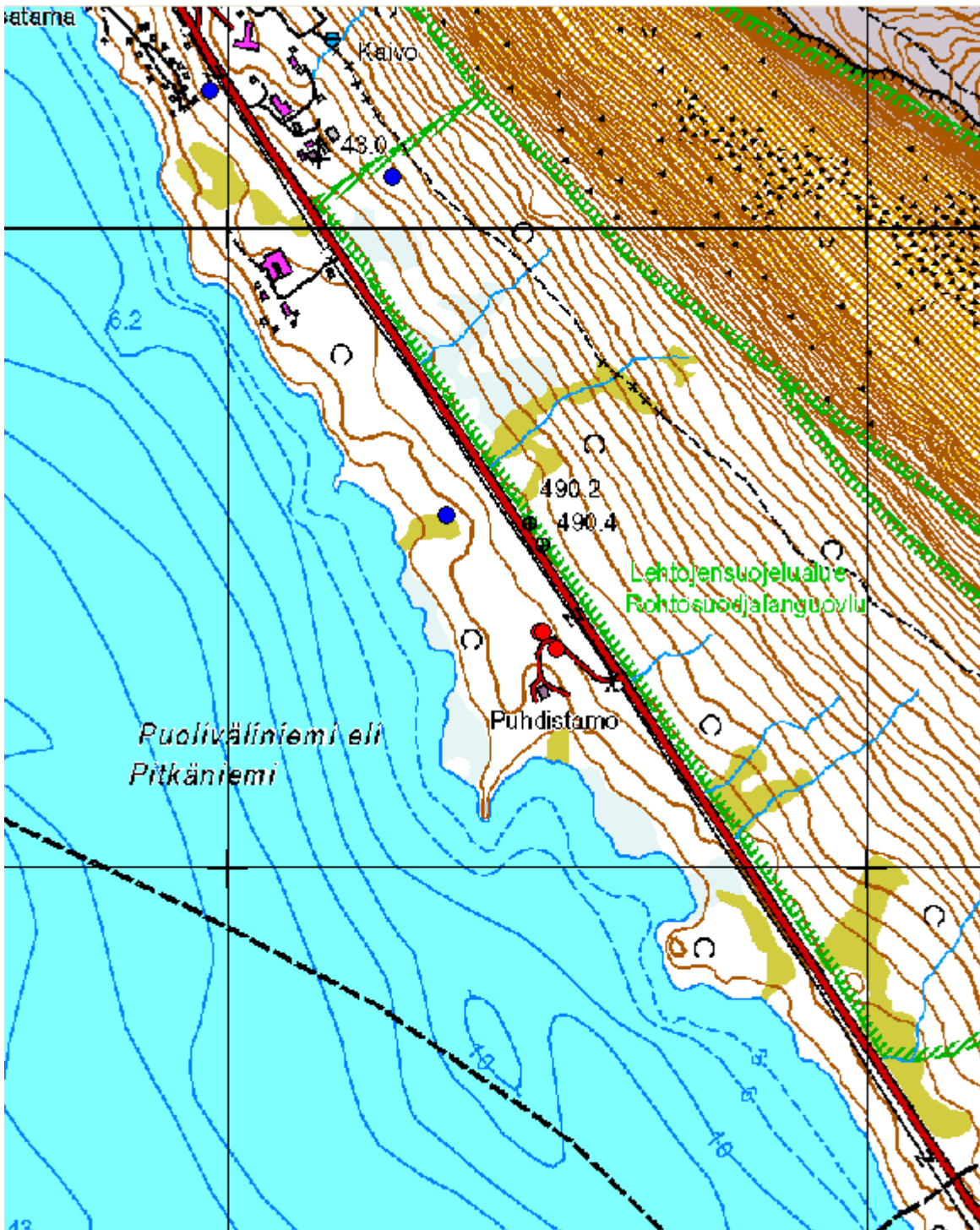
Kohteen rajaus

Kohde kattaa noin 150 metrin levyisen ja noin 500 metrin mittaisen pohjoiskoillinen-etelälounassuuntaisen vyöhykkeen Käsivarrentien länsipuolella, jätevedenpuhdistamon ja Helsingin yliopiston Kilpisjärven biologisen aseman välillä. Kohteeseen liittyviä jäännöksiä voisi olla paikallistettavissa myös Käsivarrentien itäpuolella, mutta kyseistä aluetta ei ole sotahistoriallisten jäännösten osalta kattavasti kartoitettu. Vuonna 2011 paikallistetut jäännökset laajensivat kohteen aluerajausta noin sata metriä etelälounaaseen. Eteläisin todettu jäännös, kaivanto 12, sijaitsee jätevedenpuhdistamolle johtavan tien eteläpuolella, muut jäännökset ovat kyseisen tien pohjoispuolella.

Tulkinta

Kohteen alueella on toisen maailmansodan aikana ollut laajaa ja monipuolista toimintaa. Juuri ennen saksalaisjoukkojen vetäytymistä alueella on sijainnut useita talleja; näistä ei kuitenkaan ole alueella suoritetuissa inventoinneissa tavattu jäännöksiä, ainakaan sellaisia, jotka olisi osattu talleihin liittyviksi tunnistaa. Sitä vastoin jäljet erilaisista majoitusrakennelmista ovat alueella runsaslukuisia. Telttojen-paikat, kaminoiden jäännökset ja parakin pohja osoittavat alueella sijainneen laajan ja ilmeisesti myös kohtalaisen pitkäkestoisesti käytetyn majoitusalueen. Alueen pohjoisosasta tavatut kookkaat kaivannot voivat myös olla jäännöksiä korsuista, ehkä keskeneräisiksi jääneistä. Kohde vaikuttaa säilyneen sodan jälkeen jokseenkin koskemattomana, lukuun ottamatta kohteen pohjoisen pesäkkeen yhden kaivannon käyttämistä TVH:n räjähdysainevarastona toimineen vajan rakennuspaikkana. Vuonna 2011 paikallistetut jäännökset tukevat alueesta jo aiemmin muodostunutta kokonaiskäsitystä, mutta kaikkiaan kyseisten kolmen jäännöksen merkitys tukikohtakokonaisuudessa lienee ollut vain vähäinen, ja ne muodostavatkin kohteen huonoimmin säilyneen reuna-alueen, joka on jätevedenpuhdistamolle vievän tien rakentamisen myötä jo osittain tuhoutunut.

Arvotus:	Ei määritelty	Kunto:	Tukikohdan yleisolemus: Hyvä v. 2011 löydetyt kohteet: Kohtalainen
-----------------	---------------	---------------	---

Kartta 36. Puoliväliniemi, tukikohta
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kartta 37. Puoliväliniemi, tukikohta
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kuva 74. Puoliväliniemi. Teltanpaikka 7. Kuvattu pohjoiskoillisesta.

Kuva 75. Puoliväliniemi. Kaivanto 11. Kuvattu länsilounaasta.

3.4.9 Sánajohka

Sánajohka, Tukikohta		MH-tunnus: 137634	
Kohdetyyppi:	Puolustusvarustukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Toinen maailmansota	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamivuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	1.6.2011
Koordinaattiselitys:	Teltanpaikan numero 1 keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7672441, Y 3255309, Z 510 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee tunturikoivikossa Sánajohkan pohjoispuolella, kivikkoisten moreeniharjanteiden katveessa olevissa suojaisissa notkelmissa. Aluskasvillisuutta kohteen alueella hallitsevat varvut, heinäkasvit ja sammalet.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on pieni saksalaisten tukikohta, joka koostuu kahden majoitusrakennelman jäännöksistä. Ilmeisesti kyseessä ovat olleet 8-kulmaiset vaneriteltat. Rakenteet lienee osittain purettu ja jäljelle jääneiltä osiltaan ne ovat lahonneet paikalleen. Palojälkiä rakenteissa ei ole. Teltanpaikkojen luota noin kolmekymmentä metriä luoteeseen päin sijaitsee pieni lampi.</p>			
Kohteesta Sánajohka tavattujen sotahistoriallisten jäännösten sijaintitiedot ja tarkempi kuvaus			
Teltanpaikka 1			
Koordinaatit: X 7672441 / Y 3255309			
<p>Kahdeksankulmaisen rakennelman jäännös, todennäköisesti vaneriteltan paikka, halkaisijaltaan noin viisi metriä, lattia-ala kaakkoisreunaltaan upotettu moreeniharjanteen rinteeseen. Lattia-ala on myös raivattu ympäristöään vähäkivisemmäksi, poistetut kivet ovat rakenteiden jäännösten vierellä. Rakennelmassa vaikuttaa olleen matala hirsiperusta, ilmeisesti vain yksi hirsikerta. Lattia-alan jakavat sektoreihin maahan romahtaneet noin kolmimetriset kattoruoteet, jotka ovat neljätuumaista lankkua. Rakenne on ollut kasattu vankoilta kuusituumaisilla pulteilla. Oviaukko vaikuttaa olleen kohti etelälounasta, josta suunnasta muutaman metrin päässä teltanpaikasta aukeaa näkymä kohti Kilpisjärven kylää ja Salmivaaraa. Keskellä lattia-alaa on laattamainen kivi, joka lienee toiminut kaminan alustana. Paikalla on myös ruostunut peltinen piipunhattu. Rakennelman koillisseinustalla on ollut noin 30 x 50 cm kokoinen ikkuna, jonka puitteet ovat lahonneina, mutta vielä tunnistettavina maassa muiden jäännösten vierellä; samaisella seinustalla on muutamia sirpaleita noin puolen senttimetrin paksuisesta teräsverkko-vahvisteisesta ikkunalasista.</p>			
Teltanpaikka 2			
Koordinaatit: X 7672448 / Y 3255323			
<p>Teltanpaikka 1:stä noin viisitoista metriä luoteeseen. Paikalla on ollut vastaavanlainen rakennelma kuin teltanpaikka 1:ssä, mutta rakenteet ovat jonkin verran huonommin säilyneet. Lattia-ala on ainakin osittain koostunut tasaisesti asetelluista kivistä, ja lattia-alan keskellä on kivikasa, joka on todennäköisesti toiminut kaminan alustana. Etelä- ja kaakkoisreunoiltaan lattia-ala on upotettu moreeniharjanteen rinteeseen, ja teltanpaikan kaakkoispuolelle on raivattu kiviä lattia-alalta. Oviaukko lienee ollut kohti länttä. Myös tällä paikalla on tulisijaan tai savupiippuun liittyvä peltinen, lieriönmuotoinen esine.</p>			

Kohteen rajaus

Kohde rajautuu teltanpaikkojen välittömään läheisyyteen, noin 20 x 30 m laajuiselle alueelle.

Tulkinta

Kohde vaikuttaa olleen toisen maailmansodan aikana pieni saksalainen tukikohta. Lapin sodan päätyttyä 1. divisioonan esikunnassa 1.5.1945 laaditussa saksalaisten perääntyessään osittain hävittämiä talvi-aseimia kuvaavassa piirroksessa ja majoitusrakennelmista tehdyssä luettelossa ei mainita kyseisellä paikalla saksalaisjoukkoihin liittyviä rakenteita, mikä voi viitata siihen, että tukikohta olisi tyhjennetty jo ennen sodan päättymistä, ja jäännökset olisivat olleet kyseisen kartoituksen aikana vielä lumen peittämät.

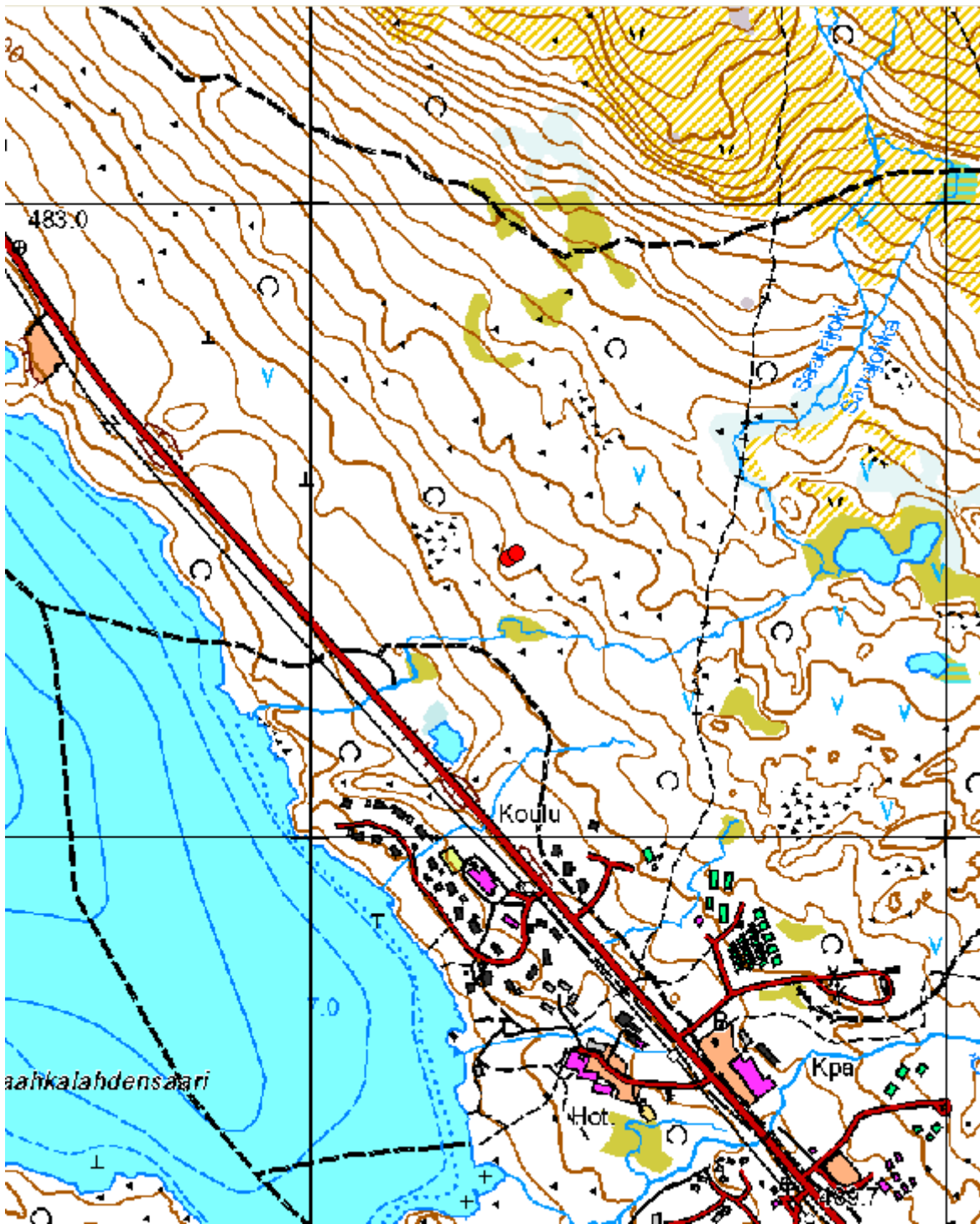
Kohde on varsin hyvin säilynyt ja sen säilyttämiseen nykytilassaan tulee pyrkiä. Suhteessa muihin alueen sotahistoriallisiin jäännöksiin kohteen merkitys lienee kuitenkin melko vähäinen.

Arvotus:

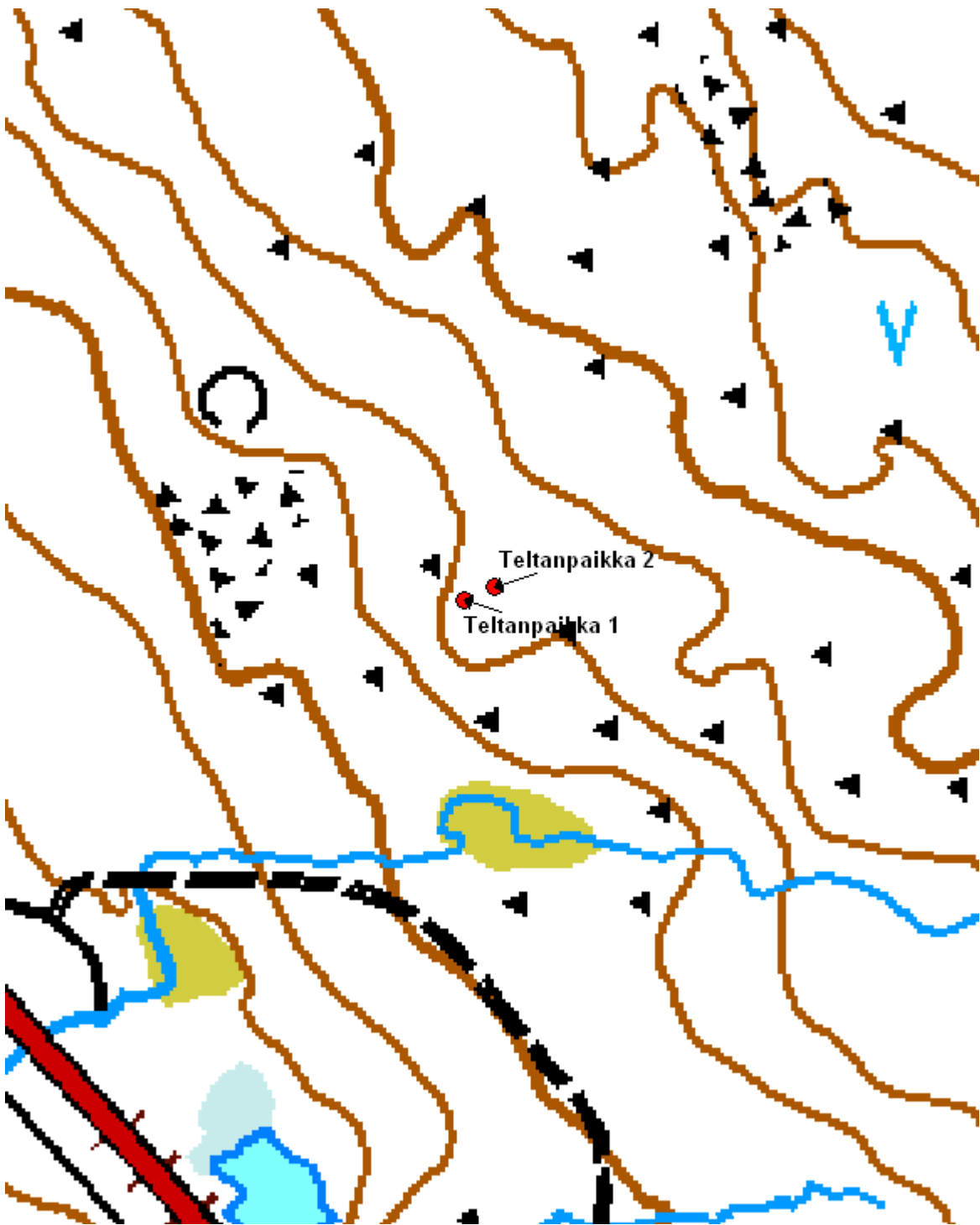
Ei määritelty

Kunto:

Hyvä

Kartta 38. Sánajohka, tukikohta
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kartta 39. Sánajohka, tukikohta
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kuva 76. Sánajohka. Teltanpaikka 1. Kuvattu lännestä.

Kuva 77. Sánajohka. Teltanpaikka 1. Piipunhattu. Kuvattu luoteesta.

Kuva 78. Sánajohka. Teltanpaikka 2. Kuvattu lounaasta.

Kuva 79. Sánajohka. Teltanpaikka 2. Kuvattu lännestä.

3.4.10. Skirhasjohkan vankileiri

Skirhasjohkan vankileiri		MH-tunnus: 137635, 137673, 137674	
Kohdetyyppi:	Puolustusvarustukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Toinen maailmansota	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	8.6., 19.6. ja 22.6.2011
Koordinaattiselitys:	Parakin jäännös 1:n keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7676795, Y 3253226, Z 600 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
<p>Skirhasjohkan laaksossa, Saana-tunturin pohjoispuolella, pääosin puurajan yläpuolella, on sijainnut toisen maailmansodan aikana saksalaisten sotavankileiri, jossa on ollut vangittuina itärintamalta tuotuja venäläisiä sotavankeja. Lapin sodan päätyttyä 1. divisioonan esikunnassa 1.5.1945 laaditusta saksalaisten perääntyessään osittain hävittämiä talviasemia kuvaavassa piirroksessa ja majoitusrakennelmista tehdyssä luettelossa kyseiselle alueelle ei kuitenkaan ole merkitty mitään rakenteita. Vuonna 2008 Pirjo Rautiainen on dokumentoinut Skirhasjohkan eteläpuolelta kaksi ampumapesäkettä, jotka vaikuttavat olevan osa vankileiriin liittyvien rakenteiden muodostamaa kokonaisuutta (kohde Saana 1).</p>			
Ympäristön kuvaus			
<p>Kohteen keskeiset osat sijaitsevat Skirhasjohkan laaksossa, laaksoa ympäröivillä moreeniharjanteilla sekä harjanteiden välisissä notkelmissa, lähes kokonaisuudessaan joen eteläpuolella. Jehkas-tuntureille johtava saksalaisten huoltotie kulkee jokivartta myötäillen vankileirin jäännösten halki, ja myös Saanan pohjoispuolen merkitty luontopolku sivuaa vankileiriä. Luontopolun varrella on vankileiristä kertova opastustaulu. Aivan joen lähellä maasto on melko tasaista, heinikkoista, ja joen varrella kasvaa katajia sekä muutamia tunturikoivuja. Jokilaaksoa ympäröivät harjanteet ovat karuja ja kivisiä, puutonta tunturipaljakkaa, jolla aluskasvillisuus on vähäistä, koostuen lähinnä varvuista, sammalista ja jäkälistä.</p>			
Kohteen kuvaus			
<p>Kohde koostuu kymmenistä vankileiriin liittyvistä rakenteista, joista useimmat ovat erilaisten majoitusrakennelmien jäännöksiä, lähinnä telttanpaikkoja, mutta myös korsujen ja parakkien jäännöksiä. Suurin osa telttanpaikkojen jäännöksistä on keskittynyt lähelle Skirhasjohkaa melko tiiviiksi ryhmäksi, alueen suurimman parakkimaisen rakennuksen jäännöksen läheisyyteen. Monet telttanpaikat ovat osittain kaivetut moreeniharjanteiden rinteisiin.</p> <p>Majoitusrakennelmien lisäksi vankileirin alueella on lukuisia erikokoisia kaivantoja, joista osassa on mahdollisesti voinut sijaita rakenteitakin, mutta joista useimmat lienevät syntyneet lähinnä maa-ainesten ottamisen seurauksena, ilmeisesti vankileirin halki kulkevaa huoltotietä tehtäessä. Kaksi kaivantoa todettiin olemuksensa perusteella todennäköisiksi kenttäkäymälöiden paikoiksi. Vankileirin rakenteiden läheisyydessä on myös piikkilankaa, ruostuneitten säilyketölkkiä jäännöksiä ja muuta sotahistoriallista esineistöä. Ilmeisesti aluetta kuitenkin on sodan päättymisen jälkeisinä vuosikymmeninä jonkin verran siistitty, koska säilynyt esineistö alueen keskeisissä osissa on vähäisempää kuin syrjemällä sijaitsevien tukikohtien jäännösten yhteydessä. Moreeniharjanteilla vankileirin läheisyydessä sijaitsevien ampumapesäkkeiden ampuma-alat ovat pesäkkeiden suuntautuneisuuden ja maastonmuotojen perusteella sellaiset, että pesäkkeistä on ollut mahdollista kattavasti valvoa koko vankileiriä sekä sen lähialuetta.</p>			

Skirhasjohkan vankileirisin sotahistoriallisten jäännösten sijaintitiedot ja tarkempi kuvaus

Korsun jäännös 1

Koordinaatit: X 7676835 / Y 3253232

Laajuudeltaan noin 10,0 x 7,0 m kokoinen etelälounas-pohjoiskoillissuuntainen kaivanto, jossa on ilmeisesti sijainnut hirsirakenteinen korsu. Korsu on räjäytetty, mutta kaivannon pohjalla on vielä hirsirakenteiden lahonneita jäännöksiä. Korsun jäännösten läheisyydessä on kahdensadan litran öljytynnyristä valmistetun kaminan jäännöksiä, kaminan päällysy levy, tiiliä sekä ruostuneita säilyketölkkejä.

Korsun jäännös 2

Koordinaatit: X 7676585 / Y 3253233

Luode-kaakko-suuntaisen, moreeniharjanteen rinteeseen kaivetun, ilmeisesti hirsirakenteisen korsun jäännös. Ilmeisesti räjäyttämällä tuhottu. Sisämitat ovat olleet noin 6,0 x 4,0 m. Korsun oviaukko on ollut pohjoiskulmassa ja lisäksi korsussa on ollut ikkuna koillissivun keskellä. Korsun jäännösten läheisyydessä on aaltopellin kappaleita ja peltisen savupiipun osia. Korsun jäännöksestä noin 25 metriä lounaaseen sijaitsee kaivanto 13. Korsun jäännöksen sekä sen lähellä sijaitsevien korsun jäännöksen 3 ja teltanpaikan 13 lähiympäristössä on myös muutamia halkaisijaltaan noin metrin kokoisia ja noin 0,6 metrin syvyisiä kuoppia, mahdollisesti lähipuolustusasemia.

Korsun jäännös 3

Koordinaatit: X 7676622 / Y 3253190

Luode-kaakko-suuntaisen, moreeniharjanteen rinteeseen kaivetun, ilmeisesti hirsirakenteisen korsun jäännös. Ilmeisesti räjäyttämällä tuhottu. Sisämitat ovat olleet noin 6,0 x 4,0 m. Korsun oviaukko on ollut pohjoiskulmassa ja sisälle korsuun on johtanut noin kolmimetrinen käytävä, joka on ilmeisesti koostunut aaltopeltikaarista, samanlaisista, joista useat lähituntureiden tähystyssuojat on rakennettu. Korsun koilliseen keskellä on ollut ikkuna. Korsun jäännöksen sekä sen lähellä sijaitsevien korsun jäännöksen 2 ja teltanpaikan 13 lähiympäristössä on myös muutamia halkaisijaltaan noin metrin kokoisia ja noin 0,6 metrin syvyisiä kuoppia, mahdollisesti lähipuolustusasemia.

Parakin jäännös 1

Koordinaatit: X 7676795 / Y 3253226

Suorakaiteen muotoinen, luode-kaakko-suuntainen, koillissivultaan moreeniharjanteen rinteeseen upotettu noin 6,0 x 5,0 m laajuinen tasanne, joka on kaakkois- ja lounaisreunoiltaan suojattu noin metrin korkuisella maavallilla. Kulku parakkiin lienee ollut parakin luoteispäästä, jossa maavallia ei ole. Parakin lämmityslaitteena on ollut kahdensadan litran öljytynnyristä valmistettu tulisija, rakenteeltaan pönttöuunia muistuttava. Esineistöä paikalla lämmityslaitteen jäännösten lisäksi: tiiliä, peltisen savupiipun kappaleita, ruostuneita säilyketölkkejä, sekalaisia metallinkappaleita, lahonnutta puuta. Tästä noin viisitoista metriä luoteeseen sijaitsee parakin jäännös 2.

Parakin jäännös 2

Koordinaatit: X 7676812 / Y 3253221

Suorakaiteen muotoinen, luode-kaakko-suuntainen, koillissivultaan moreeniharjanteen rinteeseen upotettu noin 4,0 x 3,0 m laajuinen tasanne, jolla vaikuttaa sijainneen ainakin osittain hirsistä koostunut rakennus. Paikalla on lahonneiden hirsien lisäksi kaminan jäännökset, ruostuneita säilyke-tölkkejä, pellinkappaleita, lasipullojen sirpaleita sekä kivihiiltä. Tästä noin viisitoista metriä kaakkoon sijaitsee parakin jäännös 1 ja noin viisi metriä koilliseen moreeniharjanteen päällä kaivanto 10.

Parakin jäännös 3

Koordinaatit: X 7676836 / Y 3253208

Suorakaiteen muotoisen, itäkoillinen-länsilounassuuntaisen, ilmeisesti polttamalla tuhotun parakin jäännös, mitoiltaan noin 3,0 x 6,0 m. Parakin jäännös sijaitsee moreeniharjanteiden välisessä notkossa, notkoon nähden poikittaisesti suuntautuneena. Esineistöä: kahdensadan litran öljytynnyristä valmistetun kaminan kappaleita, tiiliä, ruostuneita säilyketölkkejä, rautalankaa, kivihiiltä. Parakin jäännöksen kaakkoiskulman vieressä sijaitsee jätekuoppa, joka on käsitelty erillisenä alakohtena.

Parakin jäännös 4

Koordinaatit: X 7676679 / Y 3253439

Kookkaan itäkaakko-länsiluode-suuntaisen rakennuksen jäännös, mitoiltaan noin 18 x 6 m. Sijaitsee noin kymmenen metriä Skirhasjohkan rannasta etelään. Tasanne, jolla rakennuksen jäännös sijaitsee, on kaivettu etelä- ja länsireunoiltaan moreeniharjanteen rinteeseen noin metrin syvyyteen. Muut seinänvierustat ovat reunustetut kivivallilla, jonka leveys on noin metrin ja korkeus noin 0,4 metriä. Rakennuksen oviaukko on ollut kohti jokea, pohjoisluoteeseen; mahdollisesti rakennuksen kyseisellä sivulla on voinut olla kaksikin ovea. Esineistönä parakin jäännöksen yhteydestä tavattiin rautalankaa.

Teltanpaikka 1

Koordinaatit: X 7676869 / Y 3253295

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kahdeksanmetrinen tasanne, jonka pohja-ala on noin 0,2 m ympäröivää maanpintaa syvemmällä. Teltanpaikan eteläosassa on jonkin raskaan ajoneuvon lumiketju.

Teltanpaikka 2

Koordinaatit: X 7676866 / Y 3253266

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kahdeksanmetrinen tasanne, kaivettu eteläreunaltaan noin 0,4 m ja pohjois-reunaltaan noin 0,2 m ympäröivää maanpintaa syvemmälle. Eteläpuolelta teltanpaikkaa kiertää noin puolen metrin korkuinen valli. Teltan oviaukko lienee ollut kohti luodetta, jolla suunnalla noin metrin etäisyydellä teltanpaikan reunalta sijaitsee kaivanto 3.

Teltanpaikka 3

Koordinaatit: X 7676871 / Y 3253252

Pyöreä, halkaisijaltaan noin seitsemänmetrinen tasanne, jonka pohja-ala on noin 0,3 m ympäröivää maanpintaa syvemmällä. Teltanpaikkaa kiertää suojavalli, joka on keskimäärin noin 0,3 m korkuinen. Vallin katkaisevat teltanpaikan etelä- ja kaakkoisreunoilla noin neliömetrin laajuiset teltanpaikan pohjan tasalle kaivetut eteistilamaiset kuopanteet, joista ainakin toinen ilmentäneet teltan oviaukon paikkaa. Teltanpaikan pohjoispuolella sijaitsee kaivanto 4.

Teltanpaikka 4

Koordinaatit: X 7676836 / Y 3253208

Pyöreä, tasoitettu halkaisijaltaan noin kuusimetrinen tasanne, jonka luona kahdensadan litran tynnyristä valmistetun kaminan jäännöksiä, lasipullojen kappaleita, peltisen sangon jäännökset sekä kivihiiltä.

Teltanpaikka 5

Koordinaatit: X 7676589 / Y 3253435

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrinen tasanne, jonka kaakkoisreuna on kaivettu noin metrin syvyyteen moreeniharjanteen rinteeseen. Esineistö: ruostuneita säilyketölkkejä.

Teltanpaikka 6

Koordinaatit: X 7676596 / Y 3253425

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrinen tasanne, jonka pohja-ala on noin puoli metriä ympäröivää maanpintaa syvemmällä. Keskelle tasannetta on kasattu kivistä halkaisijaltaan noin 0,6 metrin laajuinen latomus, joka lienee toiminut kaminan alustana. Esineistö: ruostuneita säilyketölkkejä.

Teltanpaikka 7

Koordinaatit: X 7676608 / Y 3253435

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kahdeksanmetrinen tasanne, jonka pohja-ala on noin puoli metriä ympäröivää maanpintaa syvemmällä. Teltanpaikan luoteisreunalle on kasattu halkaisijaltaan noin 1,5 m laajuinen, noin 0,3 m korkuinen kiviröykkiö halkaisijaltaan noin 15–30 cm kokoisista kivistä. Esineistö: kaminan kansipelti, ruostuneita säilyketölkkejä.

Teltanpaikka 8

Koordinaatit: X 7676629 / Y 3253432

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrinen tasanne, jonka eteläreuna on upotettu noin metrin syvyyteen moreeniharjanteen rinteeseen. Esineistö: ruostuneita säilyketölkkejä.

Teltanpaikka 9

Koordinaatit: X 7676642 / Y 3253471

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrinen tasanne, jonka kaakkoisreuna on kaivettu noin metrin syvyyteen moreeniharjanteen rinteeseen. Keskivaiheilla on halkaisijaltaan noin 15–20 cm kokoisista kivistä kasattu neliömäinen, noin neliömetrin laajuinen latomus, joka lienee toiminut kaminan alustana.

Teltanpaikka 10

Koordinaatit: X 7676648 / Y 3253490

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrinen tasanne, jonka kaakkoisreuna on kaivettu noin 0,7 metrin syvyyteen moreeniharjanteen rinteeseen. Esineistö: rautalankaa.

Teltanpaikka 11

Koordinaatit: X 7676657 / Y 3253450

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrinen tasanne, jonka eteläreuna on kaivettu noin puolen metrin syvyyteen moreeniharjanteen rinteeseen.

Teltanpaikka 12

Koordinaatit: X 7676663 / Y 3253476

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrinen tasanne. Tasanne on osittain reunustettu kivillä, joiden halkaisija on noin 20 cm.

Teltanpaikka 13

Koordinaatit: X 7676638 / Y 3253207

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrinen tasanne, jonka eteläreuna on kaivettu noin 0,3 metrin syvyyteen moreeniharjanteen rinteeseen. Teltanpaikka on osittain reunustettu kivillä, ja kulku teltaan on ollut kaakon suunnalta. Kyseisen teltanpaikan sekä sen lähellä sijaitsevien korsujen jäännösten 2 ja 3 lähiympäristössä on myös muutamia halkaisijaltaan noin metrin kokoisia ja noin 0,6 metrin syvyisiä kuoppia, mahdollisesti lähipuolustusasemia. Esineistö: aaltopellin kappaleita, jotka voivat olla peräisin myös läheisistä korsuista tai jostakin maan pinnalla sijainneesta rakenteesta, kaminan jäännöksiä.

Ampumapesäke 1

Koordinaatit: X 7677374 / Y 3252998

Kivistä ladottu rakenne, joka on todennäköisesti alkujaan ollut ampumapesäke, jonka ampuma-ala on maastonmuotojen perusteella suuntautunut lännestä pohjoiseen. Pesäkkeen kiviä on kuitenkin myöhemmässä vaiheessa liikuteltu ja paikkaa on käytetty nuotiopaikkana, joten alkuperäisen rakenteen muoto ja koko eivät enää ole täysin hahmotettavissa. Pesäkkeestä noin neljä metriä koilliseen sijaitsee kaivanto 7 ja noin kaksi metriä etelään kaivanto 8.

Ampumapesäke 2

Koordinaatit: X 7676583 / Y 3253141

Kookkaan maakiven molemmin puolin osin maahan kaivetut ampumapaikat. Ampumapaikkojen suojaksi nostettu muutamia miehennostannaisia kiviä. Ampuma-ala lounaasta luoteeseen.

Ampumapesäke 3

Koordinaatit: X 7676593 / Y 3253149

Puoliympyrän muotoinen, maasta ja kivistä kasattu pesäke, halkaisija noin kolme metriä ja vallin korkeus noin 0,7 metriä. Laaja ampuma-ala lounaasta luoteeseen. Todennäköisesti konekivääripesäke.

Ampumapesäke 4

Koordinaatit: X 7676602 / Y 3253159

Kolmeen isoon maakiveen tukeutuva, maalla sekä muutamalla miehennostannaisella kivellä täydennetty, vallissa yksi kivikerta. Ampuma-ala lounaasta luoteeseen. Mahdollisesti konekivääripesäke.

Ampumapesäke 5

Koordinaatit: X 7676623 / Y 3253166

U-kirjaimen muotoinen, yhdestä kivikerrasta koostuva matala pesäke, pitkänomainen, pituus 1,5 m ja leveys 1,0 m. Vallin korkeus noin 0,2 m. Ampuma-ala lännestä pohjoiseen.

Ampumapesäke 6

Koordinaatit: X 7676659 / Y 3253185

Maasta ja kivistä kasattu kahden metrin mittainen ja metrin levyinen pesäke, jonka vallin korkeus on noin 0,2–0,3 m. Ampuma-ala lounaasta pohjoiseen.

Ampumapesäke 7

Koordinaatit: X 7676659 / Y 3253185

Pyöreä, osittain maahan kaivettu pesäke, halkaisija noin metri, syvyys noin 0,3 m. Vallissa yhdestä kahteen kivikertaa miehennostannaisista kivistä, vallin korkeus noin 0,2 m. Ampuma-ala lännestä koilliseen. Noin metrin päässä pesäkkeestä pohjoiseen sijaitsee moreeniharjanteen pohjoisrinteeseen kaivettu halkaisijaltaan noin kolmimetrinen kaivanto, jonka etelälaidan syvyys on noin 2,0 m ja pohjoislaidan syvyys noin 0,4 m. Kaivannon käyttötarkoitus jäi epäselväksi.

Ampumapesäke 8

Koordinaatit: X 7676661 / Y 3253273

Puoliympyrän muotoinen, halkaisija noin 1,5 metriä. Kasattu miehennostannaisista kivistä, yhdestä kahteen kivikertaa, vallin korkeus noin 0,3 m. Ampuma-ala lännestä itään pohjoisen kautta, ensisijaiset ampumasuunnat lännestä luoteeseen ja koillisesta itään.

Ampumapesäke 9

Koordinaatit: X 7676555 / Y 3253215

Laaja puoliympyrän muotoinen pesäke, halkaisija noin kahdeksan metriä. Pesäkkeen muodostavan kivivallin korkeus on noin 0,3–0,7 m ja valli koostuu miehennostannaisista kivistä, joita on vallissa yhdestä kolmeen kivikertaa. Ampuma-ala luoteesta kaakkoon. Ilmeisesti kyseessä konekivääripesäke.

Ampumapesäke 10

Koordinaatit: X 7676563 / Y 3253223

Muodoltaan neliömäinen, halkaisija noin 1,5 metriä. Yksi kivikerta, pesäkkeen suojaisuus perustuu lähinnä kahteen kookkaampaan maakiveen. Ampuma-ala luoteesta kaakkoon.

Ampumapesäke 11

Koordinaatit: X 7676787 / Y 3253069

Pyöreä, osittain maahan kaivettu pesäke, halkaisija noin metri, syvyys noin 0,4 metriä. Yksi kivikerta, ampuma-ala lännestä itään pohjoisen kautta.

Ampumapesäke 12

Koordinaatit: X 7676793 / Y 3253080

Muodoltaan neliömäinen, avoin eteläkaakkoon, halkaisija noin 1,2 metriä. Pesäkkeen etureunan muodostaa maakivi, sivuvalleina ovat miehennostannaisista kivistä koostuvat yhden kivikerran kivivallit. Ampuma-ala pohjoisesta itään.

Ampumapesäke 13

Koordinaatit: X 7676804 / Y 3253078

Muodoltaan neliömäinen, avoin eteläkaakkoon, halkaisija noin 1,5 metriä, syvyys noin 0,2 metriä. Pesäkkeen etureunan muodostavat kaksi maakiveä, sivuvalleina ovat miehennostannaisista kivistä koostuvat yhden kivikerran kivivallit. Ampuma-ala pohjoisesta itään.

Ampumapesäke 14

Koordinaatit: X 7676818 / Y 3253075

Suorakaiteen muotoinen, pohjoisluode-eteläkaakko-suuntainen, mitoiltaan noin 1,5 x 1,0 m. Syvyys noin 0,2 metriä. Pesäkettä suojaavat sivuilta maakivet, ja pohjoisluoteisessa päässä on noin 0,1 m korkuinen pesäkkeestä kaivetusta maasta koostuva valli. Ampuma-ala lännestä pohjoisen kautta itään.

Suojavalli

Koordinaatit: X 7676549 / Y 3255185

Suora kivivalli, itä-länsi-suuntainen, noin kuuden metrin mittainen. Vallin leveys on hieman vajaan metrin, korkeus noin puoli metriä. Ei vaikuta ainakaan ampumapesäkkeeltä, koska ampuma-ala vallin suojasta olisi varsin suppea, vain nelisenkymmentä metriä. Vallin käyttötarkoitus jäi tuntemattomaksi.

Kaivanto 1

Koordinaatit: X 7676876 / Y 3253297

Pyöreä, halkaisijaltaan noin 1,5 metriä, syvyys noin metri. Teltanpaikka 1:n pohjoispuolella, noin kahden metrin etäisyydellä teltanpaikan reunalta.

Kaivanto 2

Koordinaatit: X 7676864 / Y 3253288

Pyöreä, halkaisijaltaan noin 2,0 metriä, syvyys 0,8 metriä. Teltanpaikka 1:n lounaispuolella, noin kahden metrin etäisyydellä teltanpaikan reunalta.

Kaivanto 3

Koordinaatit: X 7676874 / Y 3253262

Pitkänomainen ja loivapiirteinen, kulmistaan pyörityneen suorakaiteen muotoinen, luode-kaakko-suuntainen, mitoiltaan noin 2,0 x 1,0 m. Syvyys noin 0,3 metriä. Ilmeisesti johtanut teltanpaikka 2:ssa sijainneen teltan oviaukolle.

Kaivanto 4

Koordinaatit: X 7676878 / Y 3253255

Soikea, pohjois-etelä-suuntainen, mitoiltaan noin 2,0 x 1,0 m. Syvyys noin metri. Kaivannon vieressä kasvaa ympäristöstään selvästi erottuva kookas tunturikoivu.

Kaivanto 5

Koordinaatit: X 7676879 / Y 3253247

Suorakaiteen muotoinen, pohjois-etelä-suuntainen, mitoiltaan noin 2,0 x 1,0 m. Syvyys noin metri.

Kaivanto 6

Koordinaatit: X 7676829 / Y 3253273

Jokseenkin suorakaiteen muotoinen, pohjois-eteläsuuntainen, mitoiltaan noin 6,0 x 4,0 m. Kaivettu moreeniharjanteen rinteeseen, itälaidaltaan noin kahden metrin syvyinen, länsilaidaltaan noin metrin syvyinen. Vaikuttaa ilmeisimmin maa-ainesten ottamiseksi kaivetulta, kaivettu mahdollisesti saksalaisten huoltotien tekemistä varten, koska tieura kulkee aivan kaivannon vierestä.

Kaivanto 7

Koordinaatit: X 7677372 / Y 3253001

Suorakaiteen muotoinen, pohjois-eteläsuuntainen, mitoiltaan noin 3,0 x 2,0 m. Syvyys noin puoli metriä. Mahdollisesti poteron jäännös. Tästä noin neljä metriä lounaaseen sijaitsee ampumapesäke 1.

Kaivanto 8

Koordinaatit: X 7677370 / Y 3252996

Suorakaiteen muotoinen, koillis-lounaissuuntainen, mitoiltaan noin 2,5 x 1,5 m. Syvyys noin puoli metriä. Mahdollisesti poteron jäännös. Tästä noin kaksi metriä pohjoiseen sijaitsee ampumapesäke 1.

Kaivanto 9

Koordinaatit: X 7676890 / Y 3253221

Pyöreä, tasapohjainen, halkaisija noin neljä metriä. Kaivettu moreeniharjanteen rinteeseen, etelälaidaltaan noin metrin syvyinen, pohjoislaidalla syvyys noin 0,3 metriä. Kaivannon vieressä kasa kookkaita kiviä, ilmeisesti kyseisestä kaivannosta poistettuja.

Kaivanto 10

Koordinaatit: X 7676814 / Y 3253225

Soikea, lounais-koillisuuntainen, mitoiltaan noin 1,5 x 1,0 m. Syvyys noin 0,6 metriä. Ilmeisimmin kaivanto on ampumapesäke, jonka ampuma-ala suuntautuu Skirhasjohkan laaksoon, sektorille luoteesta koilliseen. Kaivannon koillisreunaan on upotettu hirsi, mahdollisesti aseiden tukemista varten. Kaivannon vieressä on kasa kivihiiltä. Tästä noin kymmenen metriä luoteeseen sijaitsee vastaavanlainen kaivanto 11.

Kaivanto 11

Koordinaatit: X 7676825 / Y 3253220

Soikea, lounais-koillisuuntainen, mitoiltaan noin 1,5 x 1,0 m. Syvyys noin 0,6 metriä. Ilmeisimmin kaivanto on ampumapesäke, jonka ampuma-ala suuntautuu Skirhasjohkan laaksoon, luoteesta koilliseen. Tästä noin kymmenen metriä kaakkoon sijaitsee vastaavanlainen kaivanto 10.

Kaivanto 12

Koordinaatit: X 7676637 / Y 3253225

Soikea, pohjois-eteläsuuntainen kaivanto, mitoiltaan noin 2,0 x 1,5 m. Syvyys noin 0,7 metriä.

Kaivanto 13

Koordinaatit: X 7676576 / Y 3253212

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kolmimetrinen kaivanto, syvyys noin metri.

Kenttäkäymälä 1

Koordinaatit: X 7676639 / Y 3253415

Suorakaiteen muotoinen, luode-kaakkosuuntainen kaivanto, pituus noin 4 metriä, leveys noin 1,5 metriä, syvyys noin metri. Kaivannon koillis- ja kaakkoissivuilla on kivensekaiset maavallit, lounaissivulla moreeniharjanteen rinne. Kaivannon päällä vaikuttaa olleen noin 4 x 2 m laajuinen rakennus.

Kenttäkäymälä 2

Koordinaatit: X 7676572 / Y 3253434

Suorakaiteen muotoinen, koillis-lounaissuuntainen kaivanto, pituus noin 4 metriä, leveys noin 1,5 metriä, syvyys noin metri. Kaivettu moreeniharjanteen rinteeseen suuntaisesti. Molemmissa päissä noin kahden metrin mittaiset, metrin levyiset ja noin puolen metrin korkuiset kivensekaiset maavallit. Kaakkoissivu upotettu moreeniharjanteen rinteeseen noin puolen metrin verran, luoteissivu avoin.

Jätekuoppa

Koordinaatit: X 7676833 / Y 3253212

Pyöreä, halkaisijaltaan noin metrin laajuinen, noin puolen metrin syvyinen kaivanto, jonka pohjalla on lukuisia ruostuneita säilyketölkkejä sekä runsaasti lasipullojen sirpaleita. Kuoppa sijaitsee parakin jäännös 3:n kaakkoiskulman vieressä.

Kehämäinen kivetty tulisija

Koordinaatit: X 7676837 / Y 3253275

Pyöreä, halkaisija noin 0,7 metriä. Kivien halkaisija noin 15–20 cm. Tulisijan keskelle kaivetusta lapionpistosta todettiin ohut pintaturve ja sen alla hiilikerros.

Polttopuukasa

Koordinaatit: X 7676836 / Y 3253208

Pino lahonneita koivurankoja.

Kohteen rajaus

Kohde rajautuu alueelta tavattujen rakenteiden rajaamalle alueelle, jonka halkaisija on useita satoja metrejä. Kohteen aluerajauksen sisälle sijoittuvat myös aiemmin dokumentoidut kaksi ampumapesäkettä kohteessa Saana 1, ja niiden voidaankin katsoa kuuluvan pikemminkin osaksi Skirhasjohkan vankileirin jäännöksiä kuin itsenäiseksi kohdekokonaisuudeksi. Erityyppiset alakohteet muodostavat vankileirin alueen sisällä pienialaisempia keskittymiä. Ampumapesäkkeet ovat keskittyneet enimmäkseen vankileirin jäännösten länsipuolelle, ja läntisimmät korsujen jäännökset sijaitsevat aivan ampumapesäkkeiden läheisyydessä. Parakin paikoista useimmat ovat lähekkäin moreeniharjanteiden välisessä suojaissa notkelmassa, ja teltanpaikoista pääosa sijaitsee kahtena keskittymänä Skirhasjohkan varrella. Skirhasjohkan pohjoispuolella kohteeseen liittyvät vain yksi huonosti säilynyt ampumapesäke sekä kaksi vähäistä kaivantoa, joten keskeisiltä osiltaan kohteen voidaan todeta sijaitsevan joen eteläpuolella.

Tulkinta

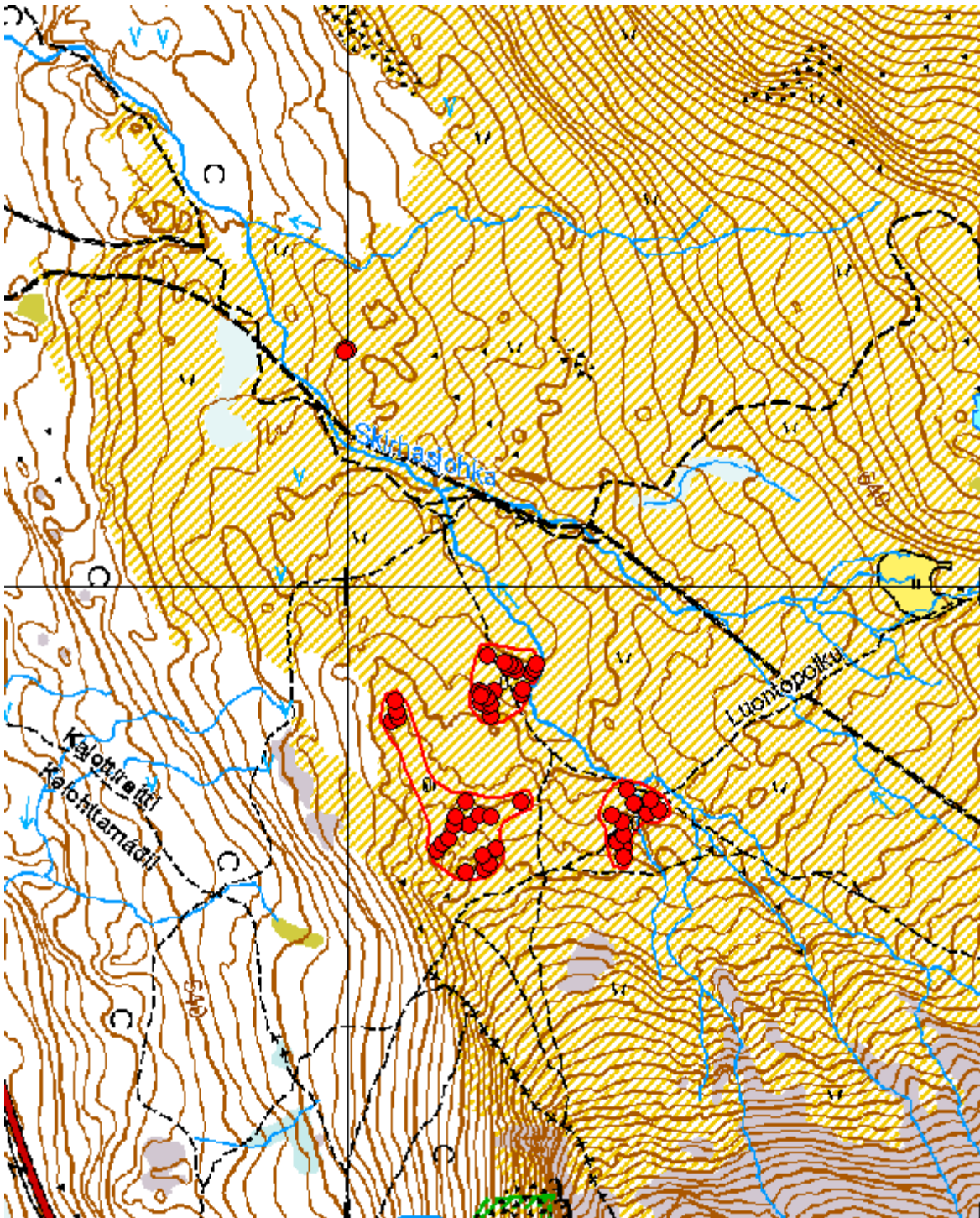
Skirhasjohkan vankileirin jäännökset muodostavat hyvin säilyneen, sotahistoriallisesti merkittävän kohdekokonaisuuden, jonka säilyminen nykytilassaan tulisi turvata. Vankileirin rakenteet ovat avoimessa tunturimaastossa hyvin nähtävillä, ja niiden sijainti melko lähellä Kilpisjärven matkailupalveluja ja merkityn luontopolun varrella mahdollistaa kohteen hyödyntämisen alueen sotahistorian esittelyssä. Vankileirin jäännökset kartoitettiin alueen tarkastuksen yhteydessä pääpiirteissään, mutta kohteen eri osissa tapahtuneiden toimintojen kattavampi selvittäminen vaatisi tarkempia tutkimuksia. Vaikuttaa kuitenkin todennäköiseltä, että vankileirin vartijat lienevät majoittuneet ampumapesäkkeiden lähellä sijainneissa korsuissa, kun puolestaan vangit lienevät sijoitetut teltoihin, joiden paikat todettiin tiiviinä ryhmänä Skirhasjohkan varrella kohteen itäosassa.

Arvotus:

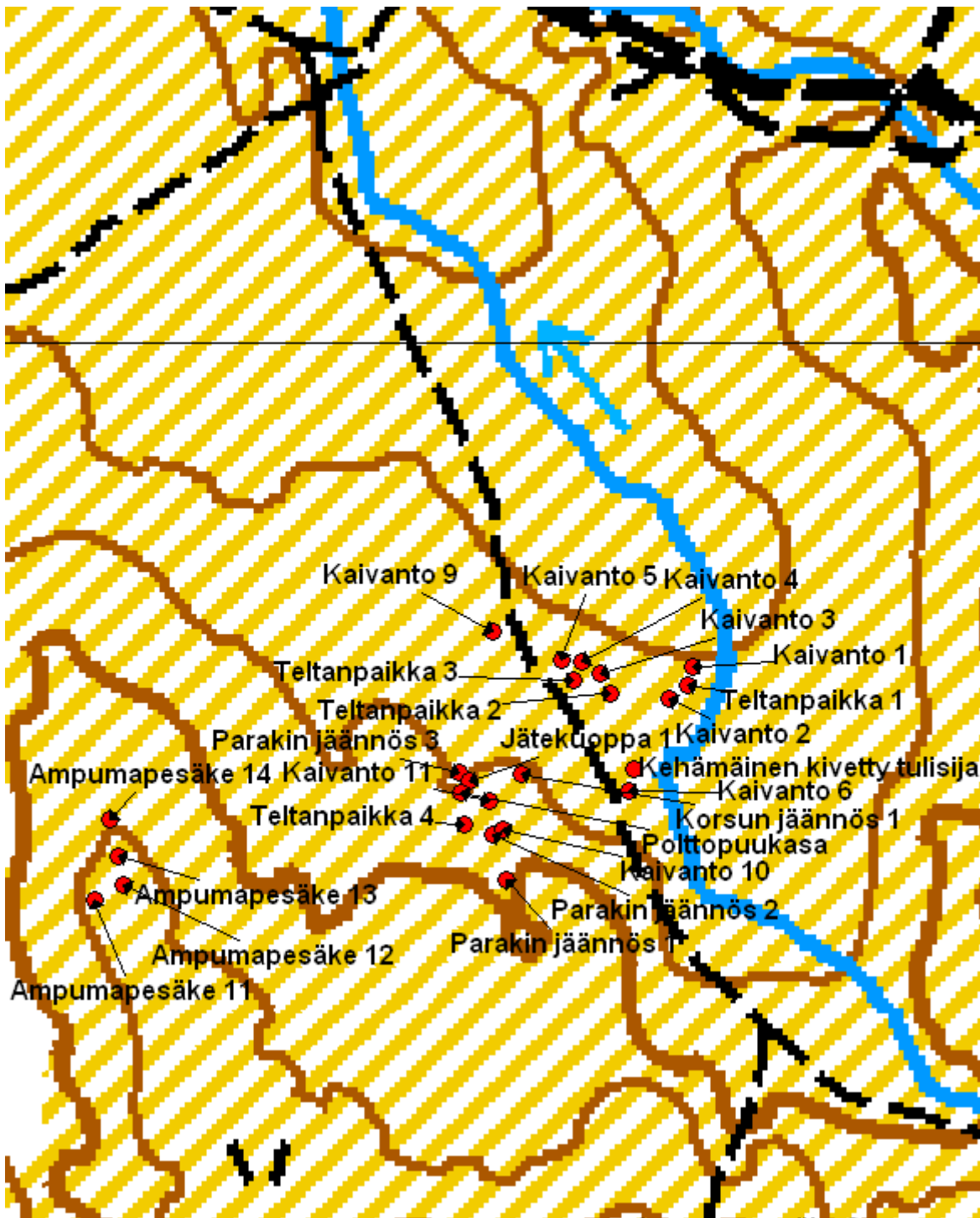
Ei määritelty

Kunto:

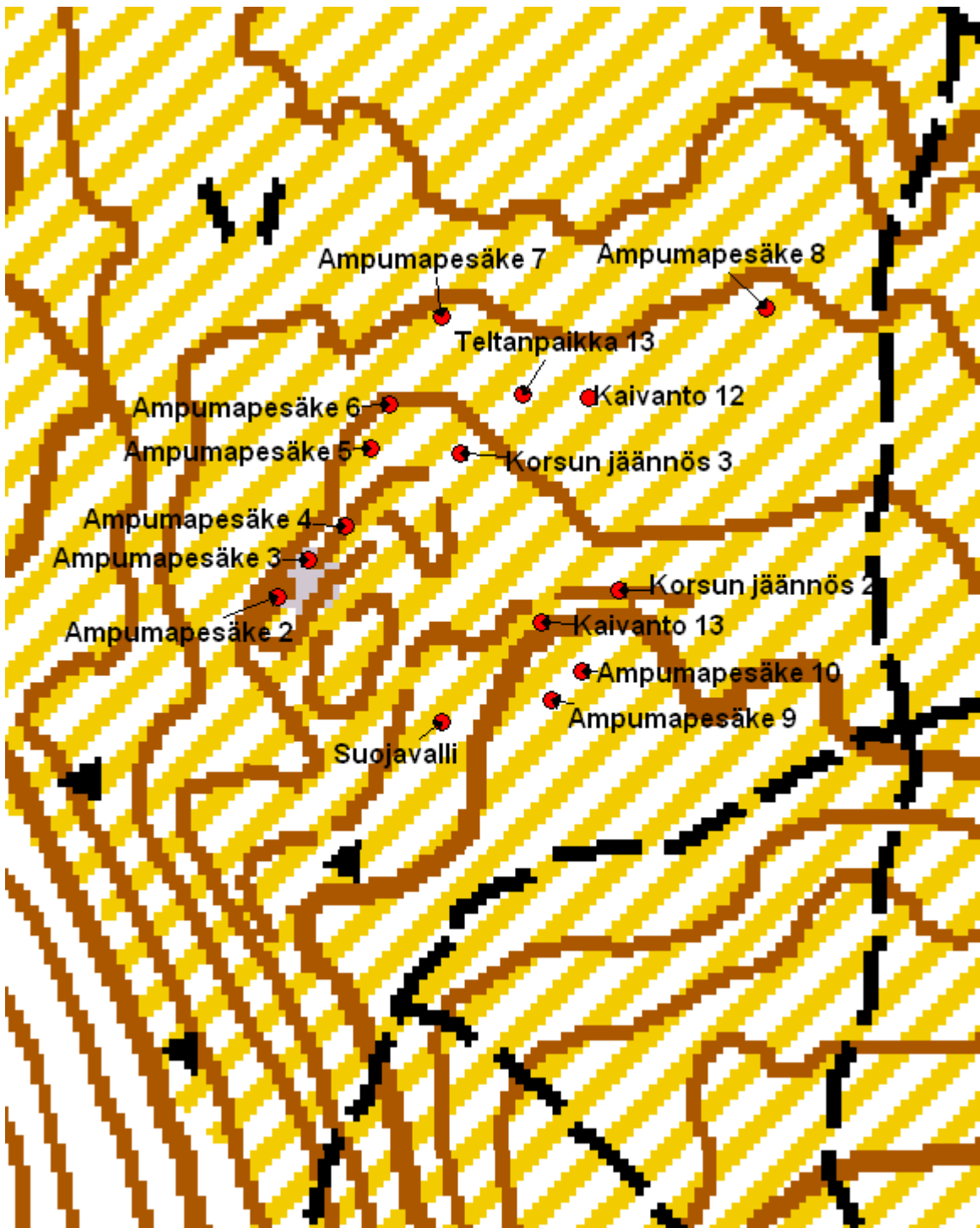
Hyvä

Kartta 40. Skirhasjohka, vankileiri
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

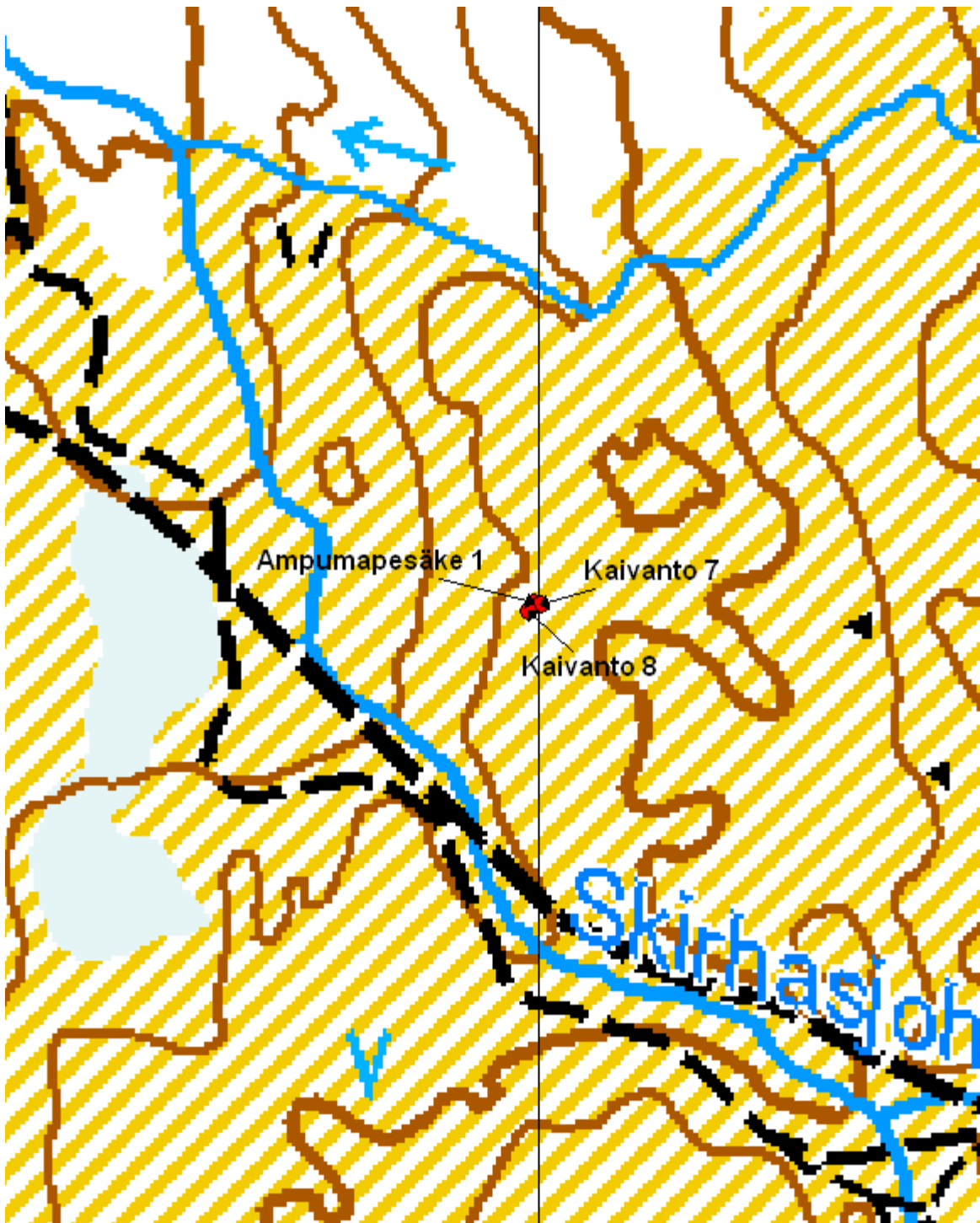
Kartta 41. Skirhasjohka, vankileiri
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kartta 42. Skirhasjohka, vankileiri
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kartta 43. Skirhasjohka, vankileiri
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kartta 44. Skirhasjohka, vankileiri
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kuva 80. Skirhasjohkan vankileiri. Korsun jäännös 1. Taustalla Skirhasjohkan heinikkoista laaksoa. Kuvattu etelälounaasta.

Kuva 81. Skirhasjohkan vankileiri. Korsun jäännös 2. Taustalla Saana, oikealla Saanalle nousevat portaat. Kuvattu pohjoisluoteesta.

Kuva 82. Skirhasjohkan vankileiri. Korsun jäännös 3. Taustalla Skirhasjohkan laaksoa, vasemmalla Siilasjärvi. Kuvattu eteläkaakosta.

Kuva 83. Skirhasjohkan vankileiri. Korsun jäännös 3. Eteiskäytävän ja ikkunan paikat erottuvat jäännöksistä selvästi. Kuvattu etelästä.

Kuva 84. Skirhasjohkan vankileiri. Parakin jäännös 1. Kuvattu idästä.

Kuva 85. Skirhasjohkan vankileiri. Parakin jäännös 2. Kuvattu koillisesta.

Kuva 86. Skirhasjohkan vankileiri. Parakin jäännös 3. Taaempänä jätekuoppa, taustalla Skirhasjohkan laaksoa. Kuvattu länsilounaasta.

Kuva 87. Skirhasjohkan vankileiri. Parakin jäännös 4. Taustalla Skirhasjohkan laaksoa ja tuntureita Siilasjärven takana. Kuvattu itäkaakosta.

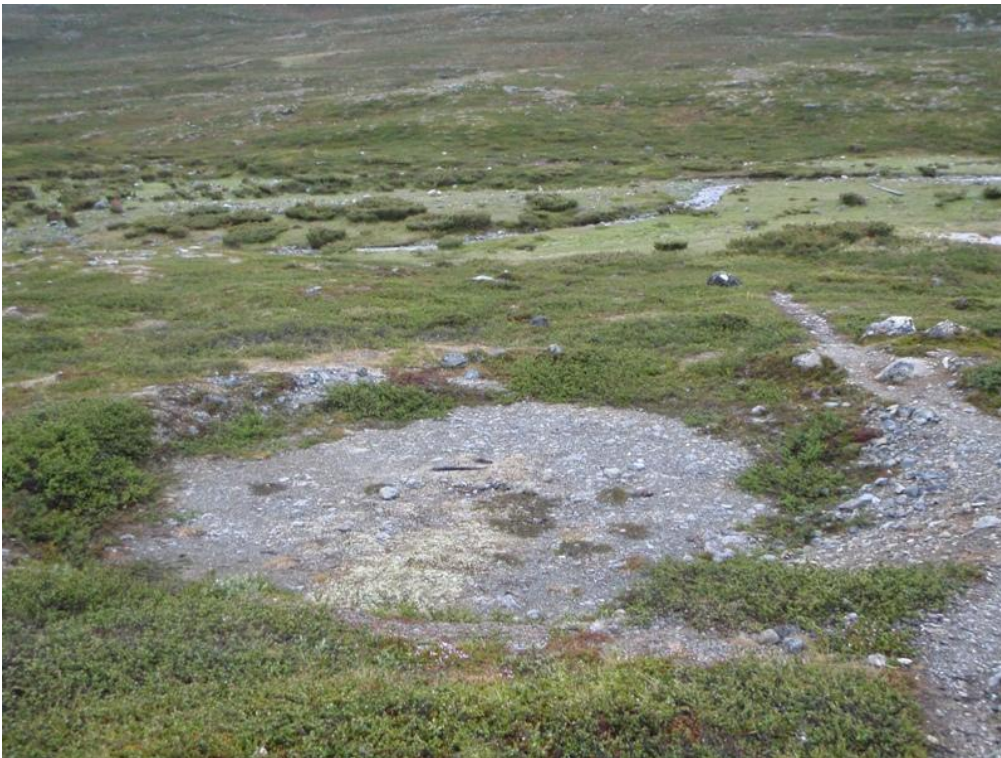
Kuva 88. Skirhasjohkan vankileiri. Teltanpaikka 1. Teltanpaikan pohjalla jonkin raskaan ajoneuvon lumiketju. Kuvattu lännestä.

Kuva 89. Skirhasjohkan vankileiri. Teltanpaikka 1. Jonkin raskaan ajoneuvon lumiketju teltanpaikan pohjalla. Kuvattu etelästä.

Kuva 90. Skirhasjohkan vankileiri. Teltanpaikka 2. Kuvattu pohjoisesta.

Kuva 91. Skirhasjohkan vankileiri. Teltanpaikka 8. Kuvattu etelästä.

Kuva 92. Skirhasjohkan vankileiri. Ampumapesäke 4, taaempana ampumapesäke 3, taustalla Kilpisjärvi. Kuvattu koillisesta.

Kuva 93. Skirhasjohkan vankileiri. Ampumapesäke 6, taustalla Skirhasjohkan laaksoa. Kuvattu eteläkaakosta.

Kuva 94. Skirhasjohkan vankileiri. Ampumapesäke 7, taustalla Skirhasjohkan laaksoa. Kuvattu eteläkaakosta.

Kuva 95. Skirhasjohkan vankileiri. Ampumapesäke 8, taustalla Skirhasjohkan laaksoa ja Korkea-Jehkas. Kuvattu etelälounaasta.

Kuva 96. Skirhasjohkan vankileiri. Kivistä ladottu suojavalli. Taustalla tuntureita Siilasjärven takana. Kuvattu kaakosta.

Kuva 97. Skirhasjohkan vankileiri. Kaivanto 1, taaempänä osittain teltanpaikka 1. Kuvattu pohjoisesta.

Kuva 98. Skirhasjohkan vankileiri. Kaivanto 3, taustalla teltanpaikka 2 ja laaksoa ympäröiviä moreeniharjanteita. Kuvattu pohjoisluoteesta.

Kuva 99. Skirhasjohkan vankileiri. Kaivanto 4, taustalla teltanpaikka 3 ja Skirhasjohkan laakson heinikkoista kenttää. Kuvattu luoteesta.

Kuva 100. Skirhasjohkan vankileiri. Kaivanto 8 ja nuotiopaikkana käytetty ampumapesäke 1 moreeniharjanteella. Kuvattu itäkaakosta.

Kuva 101. Skirhasjohkan vankileiri. Kaivanto 10, mahdollisesti ampumapesäke, taustalla Skirhasjohkan laaksoa ja Korkea-Jehkas.

Kuva 102. Skirhasjohkan vankileiri. Kaivanto 11, mahdollisesti ampumapesäke, taustalla Jehkas-tuntureille nouseva tieura. Kuvattu lounaasta.

Kuva 103. Skirhasjohkan vankileiri. Kenttäkäymälä 1. Kuvattu kaakosta.

3.4.11 Skirhasjohkan majoitusalue

Skirhasjohkan majoitusalue		MH-tunnus: 137676, 137677	
Kohdetyyppi:	Puolustusvarustukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Toinen maailmansota	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	ENONTEKIÖ
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	20.6. ja 22.6.2011
Koordinaattiselitys:	Teltanpaikan numero 10 keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7677975, Y 3252500, Z 535 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
<p>Lapin sodan päätyttyä 1. divisioonan esikunnassa 1.5.1945 laaditusta saksalaisten perääntyessään osittain hävittämiä talviasemia kuvaavasta piirroksesta ja majoitusrakennelmista tehdystä luettelosta käy ilmi, että Käsiarrentieltä Siilasjärven kohdalta alkavan, Jehkas-tuntureille nousevan saksalaisten huoltotien alkupäässä, tunturikoivikossa Skirhasjohkan varrella, on sijainnut laaja majoitusalue. Alueella on piirroksen mukaan ollut kymmenen parakkia, kaksi tallia, autosuoja, ilmatorjunta-asema sekä majoitusrakennelmiin liittyviä lähipuolustusasemia (alue E2). Myös Käsiarrentien länsipuolella, tien ja Siilasjärven rannan välillä, on runsaasti sotahistoriallisten rakenteiden jäännöksiä (alue E3), mutta niitä ei toistaiseksi ole kattavasti kartoitettu. Ylempänä joen varrella, metsänrajan yläpuolella, ovat sijainneet tykistön tuliasemat ja toinen ilmatorjunta-asema (alue E1). Vielä korkeammalla jokivarressa on ollut laaja sotavankileiri (kohde Skirhasjohkan vankileiri), jonka jäännöksiä kartoitettiin melko laajasti kesällä 2011.</p>			
Ympäristön kuvaus			
<p>Kohde sijaitsee Skirhasjohkan suuntaa noudattelevan saksalaisen huoltotien varrella, suurimmalta osin tunturikoivikossa joen pohjoispuolella. Alue on loivahkosti kohti itää ja koillista kohoavaa, moreeni-harjanteiden kirjavoimaa. Alueella on myös kaksi pientä lampea. Kasvillisuus on enimmäkseen tunturikoivikkoa, mutta muutamat korkeimmalla sijaitsevat jäännökset Skirhasjohkan eteläpuolella ovat puuttomalla tunturipaljakalla, jossa kasvillisuutta hallitsevat varvut, jäkälät ja sammaleet.</p>			
Kohteen kuvaus			
<p>Kohde koostuu kymmenistä rakenteista, joista useimmat ovat majoitusrakennelmien jäännöksiä, lähinnä teltanpaikkoja, mutta myös korsujen ja parakkien jäännöksiä. Jäännökset sijaitsevat löyhinä ryhminä alueen halki kulkevan tieuran varrella, alueen kahden lammen läheisyydessä sekä moreeniharjanteiden rinteillä ja niiden välisissä notkelmissa. Majoitusrakennelmien lisäksi alueelta tavattiin tallien jäännöksiä ja lukuisia kaivantoja, joista muutamien käyttötarkoitus voitiin kohtalaisella todennäköisyydellä määrittää; ainakin yksi ilmeinen kenttäkäymälä sekä kolme todennäköistä vartiopaikkaa tunnistettiin. Useimpien kaivantojen halkaisija on 0,5–1,5 m ja kaivannot ovat tyypillisesti noin puolen metrin syvyisiä, suurimmat kuitenkin halkaisijaltaan noin kolmimetrisiä ja noin metrin syvyisiä. Useimmat kaivannot lienevät lähipuolustusasemien ja jätekuoppien jäännöksiä. Kaivantoja ei kattavasti kartoitettu. Alueelta tavattiin myös runsaasti ja monipuolisesti sotahistoriallista esineistöä. Tavanomaisimpia esineitä olivat kaminoiden jäännökset, ruostuneet säilyketölkkit, rautalangan pätkät sekä lasipullojen sirpaleet, mutta muutakin pienesineistöä havaittiin. Runsainta esineistö oli niiden rakenteiden yhteydessä, jotka olivat kauimpana alueen halki kulkevalta tieuralta. Aluetta tarkastettiin lähinnä tieuran suuntaa noudattavalla noin sadan metrin levyisellä vyöhykkeellä, joten todennäköisesti kauempana tiestä sijaitsee vielä toistaiseksi kartoittamattomia jäännöksiä.</p>			

Skirhasjohkan majoitusalueen sotahistoriallisten kohteiden sijaintitiedot ja tarkempi kuvaus

Korsun jäännös 1

Koordinaatit: X 7678029 / Y 3252470

Moreeniharjanteen rinteeseen kaivetun kaakko-luodesuuntaisen hirsirakenteisen korsun jäännös. Hirsirakenteita on säilynyt lähinnä korsun eteistilan osalta. Kulku korsuun on ollut luoteesta, ja korsun sisätila on ollut suorakulmainen, halkaisijaltaan noin neljästä viiteen metriä. Korsu lienee tuhottu räjäyttämällä ja paikalla olevan kuopan halkaisija on noin seitsemän metriä. Esineistö: kaminan jäännöksiä, lasipullojen sirpaleita, ruostuneita säilyketölkkejä.

Korsun jäännös 2

Koordinaatit: X 7677947 / Y 3252523

Moreeniharjanteen laen pohjoisreunalle kaivetun pohjois-eteläsuuntaisen hirsirakenteisen korsun jäännös. Hirsirakenteita on säilynyt lähinnä korsun eteistilan osalta. Kulku korsuun on ollut pohjoisesta, ja korsun sisätila on ollut suorakulmainen, halkaisijaltaan noin neljästä viiteen metriä. Korsun länsisivulla on ollut ikkuna. Korsu lienee tuhottu räjäyttämällä ja paikalla olevan kuopan halkaisija on noin seitsemän metriä. Esineistö: kattohuovan kappaleita.

Korsun jäännös 3

Koordinaatit: X 7678088 / Y 3252343

Moreeniharjanteen rinteeseen, lähes harjanteen laelle kaivetun, pohjois-eteläsuuntaisen, ilmeisesti hirsirakenteisen korsun jäännös. Kulku korsuun on ollut pohjoisesta ja korsun sisätila on ollut suorakulmainen, kooltaan noin 6,0 x 4,0 m. Ei juurikaan säilyneitä rakenteita eikä lainkaan esineistöä. Korsun jäännöksen eteläpuolella noin kahden metrin etäisyydellä on halkaisijaltaan noin kaksimetrinen ja noin metrin syvyinen kaivanto, todennäköisesti vartiopaikka (vartiopaikka 3).

Korsun jäännös 4

Koordinaatit: X 7677821 / Y 3252491

Moreeniharjanteen rinteeseen kaivetun, pohjois-eteläsuuntaisen, hirsirakenteisen korsun jäännös. Kulku korsuun on ollut pohjoisesta ja korsun sisätila on ollut suorakulmainen, kooltaan noin 5,0 x 5,0 m. Korsun eteistilan hirsirakenteita on jonkin verran säilynyt. Ei esineistöä.

Korsun jäännös 5

Koordinaatit: X 7677815 / Y 3252501

Moreeniharjanteen rinteeseen kaivetun, pohjois-eteläsuuntaisen, hirsirakenteisen korsun jäännös. Kulku korsuun on ollut pohjoisesta ja korsun sisätila on ollut suorakulmainen, kooltaan noin 5,0 x 5,0 m. Korsun eteistilan hirsirakenteita on jonkin verran säilynyt. Ei esineistöä.

Korsun jäännös 6

Koordinaatit: X 7677822 / Y 3252516

Skirhasjohkan jyrkkään rantatörmään kaivetun, pohjois-eteläsuuntaisen, ilmeisesti hirsirakenteisen korsun jäännös. Törmästä vyörynyt hiekka on peittänyt jäännökset lähes täysin, mutta korsun ovelle johtaneen käytävän suuaukon rakenteet ovat kuitenkin näkyvissä ja tunnistettavissa.

Parakin jäännös 1

Koordinaatit: X 7678051 / Y 3252468

Suorakaiteen muotoinen, luode-kaakkosuuntaainen, noin 7,0 x 4,0 m kokoinen rakennuksen pohja. Rakenteita ei juurikaan jäljellä. Parakin jäännöksen luoteispäässä on miehennostannaisista kivistä ladottu noin puolen metrin korkuinen suojavalli. Esineistö: kahdensadan litran öljytynnyristä valmistetun kaminan jäännökset, ruostuneita säilyketölkkejä, lasipullojen sirpaleita.

Parakin jäännös 2

Koordinaatit: X 7678029 / Y 3252460

Suorakaiteen muotoinen, pohjoiskoillis-etelälounassuuntainen, noin 9,0 x 4,0 m kokoinen rakennuksen pohja korsun jäännös 1:n vieressä, aivan moreeniharjanteen juurella. Esineistö: rautalankaa, lasipullojen sirpaleita.

Parakin jäännös 3

Koordinaatit: X 7677911 / Y 3252478

Suorakaiteen muotoinen, luode-kaakkosuuntainen, noin 7,0 x 4,0 m kokoinen palaneen rakennuksen pohja. Rakennuksen pohjan lounaisreuna on kaivettu moreeniharjanteen rinteeseen noin metrin syvyydelle. Esineistö: peltisiä vanteita mahdollisesti tynnyristä tai muusta vastaavanlaisesta astiasta, peltisankojen jäännöksiä, rautalankaa, ruostuneita säilyketölkkejä, kattohuovan kappaleita.

Parakin jäännös 4

Koordinaatit: X 7677889 / Y 3252478

Suorakaiteen muotoinen, pohjoisluode-eteläkaakkosuuntainen, noin 5,0 x 3,0 m kokoinen rakennuksen pohja. Rakennuksen pohjan länsiosa on kaivettu noin puoli metriä ympäröivää maanpintaa syvemmälle, ja itäosaa reunustaa noin puolen metrin korkuinen kivistä ja maasta kasattu suojavalli. Kulku parakiin on ollut rakennuksen kaakkoiskulmasta. Esineistö: tiiliä.

Parakin jäännös 5

Koordinaatit: X 7678412 / Y 3251962

Suorakaiteen muotoinen, pohjoisluode-eteläkaakkosuuntainen, noin 9,0 x 5,0 m kokoinen palaneen rakennuksen pohja. Rakennuksen pohjan itäosa on kaivettu moreeniharjanteen rinteeseen noin metrin syvyydelle. Esineistö: kaminan jäännöksiä, pellinkappaleita, kattohuovan kappaleita, ruostuneita säilyketölkkejä. Parakin jäännöksen kaakkoiskulmalta lähtee moreeniharjanteen ylärinteen suuntaan noin seitsemän metrin mittainen, puoli metriä leveä ja noin 0,3 metrin syvyinen ojamainen kaivanto, joka johtaa laajempaan, vartiopaikaksi tulkittuun poteromaiseen kaivantoon (vartiopaikka 1).

Parakin jäännös 6

Koordinaatit: X 7678384 / Y 3252006

Suorakaiteen muotoinen, itä-länsisuuntainen, noin 7,0 x 5,0 m kokoinen rakennuksen pohja, aivan alueen halki kulkevan tieuran vieressä, tien eteläpuolella. Rakennuksen pohjan etelälaita on kaivettu moreeniharjanteen rinteeseen noin 1,5 metrin syvyydelle. Esineistö: kaminan jäännöksiä, peltisen savupiipun kappaleita, ruostuneita säilyketölkkejä. Parakin jäännöksen keskivaiheilla on muutamia vuosia sitten poltettu nuotiota, todennäköisimmin retkeilijöiden toimesta.

Parakin jäännös 7

Koordinaatit: X 7678425 / Y 3252150

Suorakaiteen muotoinen, luode-kaakkosuuntainen, noin 8,0 x 7,0 m kokoinen palaneen rakennuksen pohja. Sijaitsee kahden pienen lammen välisessä tasanteella, suojaisassa kohdassa. Lattiarakenteita on hiiltyneinä jonkin verran säilynyt. Rakennuksen pohjan keskellä on tiilistä ladottu, nelikulmainen kaminan alusta, jonka halkaisija on noin metri. Kamina on lähes toimintakuntoisena kyseisen latomuksen vieressä. Esineistö: kamina, pellinkappaleita. Myös lampien rantavedessä näkyy runsaasti lampiin upotettua sotahistoriallista esineistöä.

Parakin jäännös 8

Koordinaatit: X 7678377 / Y 3252090

Suorakaiteen muotoinen, pohjoisluode-eteläkaakkosuuntainen, noin 10,0 x 5,0 m kokoinen rakennuksen pohja, jonka itäreuna on kaivettu noin moreeniharjanteen rinteeseen noin 1,5 metrin syvyydelle.

Rakenteista on jäljellä vain lahoja puunkappaleita. Esineistö: pellinkappaleita, ruostuneita säilyketölkkejä. Parakin jäännöksen koilliskulmalta lähtee moreeniharjanteen ylärinteen suuntaan noin viiden metrin mittainen, metrin levyinen ja noin 0,5 metrin syvyinen ojamainen kaivanto, joka johtaa laajempaan, vartiopaikaksi tulkittuun poteromaiseen kaivantoon (vartiopaikka 2).

Parakin jäännös 9

Koordinaatit: X 7677821 / Y 3252491

Kookkaan, suorakaiteen muotoisen, pohjoisluode-eteläkaakkosuuntaisen, noin 18,0 x 8,0 m kokoisen, ilmeisesti puretun rakennuksen pohja. Rakenteista on jäljellä rakennuksen pituussuuntaan nähden poikittaisia lattianiskoja. Esineistö: pellinkappaleita, rautalankaa, ruostuneita säilyketölkkejä.

Parakin jäännös 10

Koordinaatit: X 7677748 / Y 3252644

Suorakaiteen muotoisen, koillis-lounaissyuntaisen, noin 8,0 x 5,0 m kokoisen palaneen rakennuksen pohja, notkelmassa moreeniharjanteiden välissä, metsänrajan yläpuolella. Sisäänkäynti parakkiin on mahdollisesti ollut molemmissa päädyissä. Esineistö: kattohuopaa, nahkahihna, lasipullojen sirpaleita, ruostuneita säilyketölkkejä. Parakin paikalta noin 30–50 m luoteeseen, moreeniharjanteen päällä, sijaitsee kuusi noin 2,0 x 1,0 m laajuista ja noin puolen metrin syvyyttä kaivantoa, jotka lienevät lähipuolustusasemien jäännöksiä. Yhdessä kaivannossa ovat myrskylyhdyn jäännökset.

Teltanpaikka 1

Koordinaatit: X 7677995 / Y 3252498

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrisen tasanne, etelään kohti Skirhasjohkaa viettävään rinteeseen kaivettu. Tasanteen eteläreunaa kiertää noin 0,8 metrin korkuinen maasta kasattu suojavalli. Keskellä tasannetta on neliönmuotoinen, halkaisijaltaan noin 0,7 metrin kokoinen tiilistä ja kivistä kasattu latomus, joka lienee toiminut kaminan alustana. Kulku tasanteella sijainneeseen teltaan on ollut länsiluoteesta.

Teltanpaikka 2

Koordinaatit: X 7678022 / Y 3252511

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrisen tasanne, jonka itäreuna on kaivettu moreeniharjanteen rinteeseen noin 0,7 metrin syvyydelle. Esineistö: ruostuneita säilyketölkkejä, teltanpaikan läheisyydessä myös kaminan jäännökset.

Teltanpaikka 3

Koordinaatit: X 7687060 / Y 3252482

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrisen tasanne, jonka luoteisreuna on kaivettu moreeniharjanteen rinteeseen noin 0,6 metrin syvyydelle. Esineistö: ruostuneita säilyketölkkejä.

Teltanpaikka 4

Koordinaatit: X 7678072 / Y 3252480

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrisen tasanne, jonka luoteisreuna on kaivettu moreeniharjanteen rinteeseen noin 0,6 metrin syvyydelle. Esineistö: lasipullojen sirpaleita.

Teltanpaikka 5

Koordinaatit: X 7678073 / Y 3252474

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrisen tasanne, jonka koillisreuna on kaivettu moreeniharjanteen rinteeseen noin 0,6 metrin syvyydelle. Kulku tasanteella sijainneeseen teltaan on ollut ilmeisesti luoteesta. Esineistö: ruostuneita säilyketölkkejä, lasipullojen sirpaleita.

Teltanpaikka 6

Koordinaatit: X 7678080 / Y 3252458

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrinen tasanne, jonka pohjoisreuna on kaivettu moreeniharjanteen rinteeseen noin 0,6 metrin syvyydelle. Kulku tasanteella sijainneeseen teltaan on ollut ilmeisesti luoteesta tai lännestä. Tasanteen eteläreunaa kiertää noin 0,2 metrin korkuinen maasta kasattu suojavalli. Teltanpaikan lattia-alalla ei esineistöä, mutta paikan läheisyydessä ovat emalivadin jäännökset, ruostuneita säilyketölkkejä sekä lasipullojen sirpaleita.

Teltanpaikka 7

Koordinaatit: X 7678050 / Y 3252480

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrinen tasanne, jonka koillisreuna on kaivettu moreeniharjanteen rinteeseen noin 0,6 metrin syvyydelle. Tasanteen etelä- ja kaakkoisreunaa kiertää noin 0,2 metrin korkuinen maasta kasattu suojavalli. Esineistö: kaminan arina.

Teltanpaikka 8

Koordinaatit: X 7678034 / Y 3252481

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrinen tasanne, jonka koillisreuna on kaivettu moreeniharjanteen rinteeseen noin 0,6 metrin syvyydelle. Tasanteen muita reunoja kiertää noin 0,3 metrin korkuinen maasta kasattu suojavalli. Esineistö: rautalankaa, ruostuneita säilyketölkkejä.

Teltanpaikka 9

Koordinaatit: X 7677998 / Y 3252477

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrinen tasanne, jonka kaakkoisreuna on kaivettu moreeniharjanteen rinteeseen noin 0,3 metrin syvyydelle. Teltanpaikka voi olla käyttämättömäksi jäänyt, koska paikalla ei ole havaittavissa mitään teltan rakenteisiin liittyviä jäännöksiä. Esineistö: ruostuneita säilyketölkkejä.

Teltanpaikka 10

Koordinaatit: X 7677975 / Y 3252500

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrinen tasanne, jonka koillisreuna on kaivettu moreeniharjanteen rinteeseen noin metrin syvyydelle. Tasanteen muita reunoja kiertää noin puolen metrin korkuinen maasta kasattu suojavalli. Kulku tasanteella sijainneeseen teltaan on ollut luoteen suunnalta. Esineistö: ruostuneita säilyketölkkejä, lasipullojen sirpaleita.

Teltanpaikka 11

Koordinaatit: X 7677922 / Y 3252521

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrinen tasanne, jonka koillisreuna on kaivettu moreeniharjanteen rinteeseen noin 0,6 metrin syvyydelle. Esineistö: keraamisen pullon sirpaleita.

Teltanpaikka 12

Koordinaatit: X 7677949 / Y 3252489

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrinen tasanne. Tasanteen lähistöllä ovat kahdensadan litran öljytynnyristä valmistetun kaminan jäännökset.

Teltanpaikka 13

Koordinaatit: X 7678475 / Y 3251873

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrinen tasanne, jonka itäreuna on kaivettu moreeniharjanteen rinteeseen noin 0,5 metrin syvyydelle. Kulku tasanteella sijainneeseen teltaan on ilmeisesti ollut lännestä. Teltanpaikan läheisyydessä ovat öljytynnyristä valmistetun kaminan jäännökset.

Teltanpaikka 14

Koordinaatit: X 7678425 / Y 3251989

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrinen tasanne. Ainakin teltan luoteisseinustalla ovat olleet seinän suuntaiset hirret lattia-alan reunoilla, ovat jo pitkälti lahonneet, mutta vielä paikoillaan. Esineistö:

kaminan jäännöksiä, ruostuneita säilyketölkkejä, lasipullojen sirpaleita, kivihiihtä.

Teltanpaikka 15

Koordinaatit: X 7678414 / Y 3252098

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrinen tasanne, jonka itäreuna on kaivettu moreeniharjanteen rinteeseen noin 1,5 metrin syvyydelle. Länsireunalle on kasattu itäreunalta kaivettua maata, jotta teltanpaikasta on saatu tasainen. Keskellä teltanpaikkaa on neliönmuotoinen tiilistä ladottu kaminan alusta, jonka halkaisija on noin metri. Esineistö: ruostuneita säilyketölkkejä.

Teltanpaikka 16

Koordinaatit: X 7678466 / Y 3252135

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrinen tasanne, jonka reunoja kiertää noin 0,2 metrin korkuinen maasta kasattu suojavalli. Teltanpaikan lattia-alan reunoilla ovat siniensuuntaiset liki tyystin lahonneet laudat. Esineistö: pellinkappaleita, metalliverkkoa, ruostuneita säilyketölkkejä, lahonneita lautoja.

Teltanpaikka 17

Koordinaatit: X 7677800 / Y 3252459

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrinen tasanne, joka on kaivettu moreeniharjanteen rinteeseen, eteläosaltaan noin puolentoista metrin syvyydelle, pohjoisosaltaan noin puolen metrin syvyydelle. Paikalla sijainnut teltta vaikuttaa palaneen. Kulku teltaan on ollut luoteesta. Esineistö: metsäsuksen side, metallisia vanteita mahdollisesti tynnyrimäisestä astiasta, öljylampun ja sangon jäännökset, pellinkappaleita, ruostuneita säilyketölkkejä. Teltanpaikan luoteispuolella noin 10–20 m etäisyydellä sijaitsee pitkänomaisia, vajaan kahden metrin mittaisia ja noin puolen metrin levyisiä kaivantoja, jotka lienevät lähipuolustusasemien jäännöksiä. Teltanpaikasta noin kymmenen metriä kaakkoon, notkelmassa moreeniharjanteiden välissä, sijaitsee tasanne, jota on mahdollisesti valmistelu parakin paikaksi.

Teltanpaikka 18

Koordinaatit: X 7677752 / Y 3252432

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kuusimetrinen tasanne, jonka kaakkoisreuna on kaivettu moreeniharjanteen rinteeseen noin puolentoista metrin syvyydelle. Muilta suunnilta teltanpaikkaa reunustaa kivistä kasattu suojavalli, jonka korkeus on noin 0,3–0,4 m. Paikalla sijainnut teltta vaikuttaa palaneen. Kulku teltaan on ollut pohjoisesta. Esineistö: kaminan jäännöksiä, lasipullojen sirpaleita, ruostuneita säilyketölkkejä. Teltanpaikan luoteis- ja pohjoispuolilla sijaitsee pitkänomaisia, vajaan kahden metrin mittaisia ja noin puolen metrin levyisiä kaivantoja, jotka lienevät lähipuolustusasemien jäännöksiä.

Teltanpaikka 19

Koordinaatit: X 7677748 / Y 3252451

Suorakaiteen muotoisella tasanteella sijaitsevat kahdeksankulmaisen, halkaisijaltaan noin kuusimetrisen majoitusrakennelman osittain palaneet jäännökset. Kattoruoteet ovat olleet lankkua ja rakenne on ollut kasattu vankoilta pulteilla. Lattia-alaa ovat reunustaneet hirret, jotka ovat jo pääosin lahonneet. Keskellä jäännöksiä on pyöreä, halkaisijaltaan noin puolitoistametrinen, noin 15 cm korkuinen maapenkka, joka lienee toiminut kaminan alustana. Ilmeisesti tasanteella on sijainnut samankaltainen vaneritelta, jollaisten jäännöksiä on dokumentoitu myös kohteista Sánajohka ja Salmivaara 4. Esineistö: peltinen piipunhattu, tiiliä, teräsverkkovahvisteisen ikkunalasin ja lasipullojen sirpaleita, ruostuneita säilyketölkkejä. Teltanpaikan koillis- ja pohjoispuolilla on pitkänomaisia, vajaan kahden metrin mittaisia ja noin puolen metrin levyisiä kaivantoja, jotka lienevät lähipuolustusasemien jäännöksiä.

Tallin jäännös 1

Koordinaatit: X 7678417 / Y 3252069

Suorakaiteen muotoinen, luode-kaakosuuntainen, noin 10,0 x 4,0 m kokoinen rakennuksen pohja. Rakenteista säilyneet siniensuuntaiset pohjahirret sekä ilmeiset pilttuitten reunapuut. Esineistö: rautalankaa ja kookas luunkappale, todennäköisesti naudan tai hevosen luu.

Tallin jäännös 2

Koordinaatit: X 7678460 / Y 3252193

Suorakaiteen muotoinen, koillis-lounaissauntainen, noin 10,0 x 4,0 m kokoinen rakennuksen pohja. Säilyneistä rakenteista ovat hahmotettavissa pilttuitten paikat, ilmeisesti talli on ollut viidelle hevoselle. Esineistö: metalliverkkoa.

Tallin jäännös 3

Koordinaatit: X 7678445 / Y 3252155

Suorakaiteen muotoinen, länsiluode-itäkaakkosuuntainen, noin 10,0 x 4,0 m kokoinen, ainakin osittain palaneen rakennuksen pohja. Rakenteista jäljellä ainoastaan pilttuiden lahonneita jäännöksiä.

Tallin jäännös 4

Koordinaatit: X 7678091 / Y 3252423

Suorakaiteen muotoinen, pohjoisluode-eteläkaakkosuuntainen, todella kookas rakennuksen pohja, kooltaan noin 35,0 m x 6,0 m. Sijaitsee samansuuntaisen matalahkon moreeniharjanteen itäpuolella, avoimen suon laidalla. Rakennuksen pohjaa reunustaa noin puolen metrin levyinen ja 0,3 metrin korkuinen maavalli, ja kulku rakennukseen vaikuttaa olleen sen molemmista päädyistä. Rakennuksen pitkällä sivuilla ovat olleet noin kahden metrin välein pystypaalut, joihin sen rakenne lienee perustunut. Rakennuksen pohjoisluoteisen pään jatkeena erottuu lisäksi noin 6,0 x 4,0 m laajuinen palanut alue, ehkä rakennukseen liittyneen jonkinlaisen eteistilan jäännös; kyseisellä paikalla on myös kivihiilen kappaleita. Rakennuksen jäännöksen läheisyydessä moreeniharjanteilla on piikkilankaa ja useita erikokoisia kaivantoja. Esineistö: pellinkappaleita, ruostuneita säilyketölkkejä.

Vartiopaikka 1 (?)

Koordinaatit: X 7678407 / Y 3251972

Suorakaiteen muotoinen, noin 2,0 x 1,0 m kokoinen kaivanto, syvyydeltään noin puoli metriä. Kaivanto on mahdollisesti ollut katettu, sillä kaivannon vieressä on aaltopellin kappale. Ilmeisimmin kaivanto on parakin jäännös 5:een liittyvä lähivartiomiehen vartiopaikka.

Vartiopaikka 2 (?)

Koordinaatit: X 7678382 / Y 3252095

Suorakaiteen muotoinen, noin 2,0 x 1,0 m kokoinen kaivanto, syvyydeltään noin puoli metriä. Ilmeisimmin kaivanto on parakin jäännös 8:aan liittyvä lähivartiomiehen vartiopaikka.

Vartiopaikka 3 (?)

Koordinaatit: X 7678082 / Y 3252340

Pyöreä, halkaisijaltaan noin kaksimetrinen kaivanto, syvyys noin metri. Kaivanto sijaitsee moreeniharjanteen laella, noin kaksi metriä etelään korsun jäännös 3:n luota. Ilmeisimmin kaivanto on kyseisen korsun lähivartiomiehen vartiopaikka.

Kenttäkäymälä

Koordinaatit: X 7678090 / Y 3252461

Suorakaiteen muotoisen rakennuksen jäännös, luode-kaakkosuuntainen, kooltaan noin 4,0 x 3,0 m. Koillisreunassa pitkittäiskaivanto, pituus noin neljä metriä, leveys noin metri, syvyys noin puoli metriä.

Tasanne, ehkä parakin paikka (?)

Koordinaatit: X 7677786 / Y 3252468

Suorakaiteen muotoinen, pohjoisluode-eteläkaakkosuuntainen tasanne, kooltaan noin 5,0 x 4,0 m, notkelmassa moreeniharjanteiden välissä, noin kymmenen metriä teltanpaikka 17:sta kaakkoon. Koillis- ja lounaisreunoiltaan tasanne on kaivettu harjanteiden rinteisiin noin metrin syvyydelle. Tasanteen

kaakkoispäässä on noin puolentoista metrin levyinen ja 0,6 metrin korkuinen kiviensekainen maavalli. Ilmeisesti kyseessä on parakin paikaksi valmisteltu kohta, johon parakkia ei kuitenkaan ole rakennettu.

Kasa kiväärinhylsyjä

Koordinaatit: X 7677721 / Y 3252664

Moreeniharjanteen päällä yli neljäkymmentä kiväärinhylsyä noin kahden neliömetrin alueella.

Kohteen rajaus

Kohde on pitkänomainen, yli kilometrin mittainen ja saksalaisen huoltotien suuntaa seuraava, vähintään sadan metrin levyinen vyöhyke, jolla sijaitsevat jäännökset esiintyvät löyhinä keskittyminä, mutta muodostavat kuitenkin samalla myös laaja-alaisen toiminnallisen kokonaisuuden. Kohdetta ei voida pitää kokonaan kartoitettuna, vaan kohteen aluerajausta laajentavia jäännöksiä sijaitsee todennäköisesti vielä varsin monilukuisesti kauempana tieuralta olevilla alueilla, joita ei ole kattavasti läpikäyty.

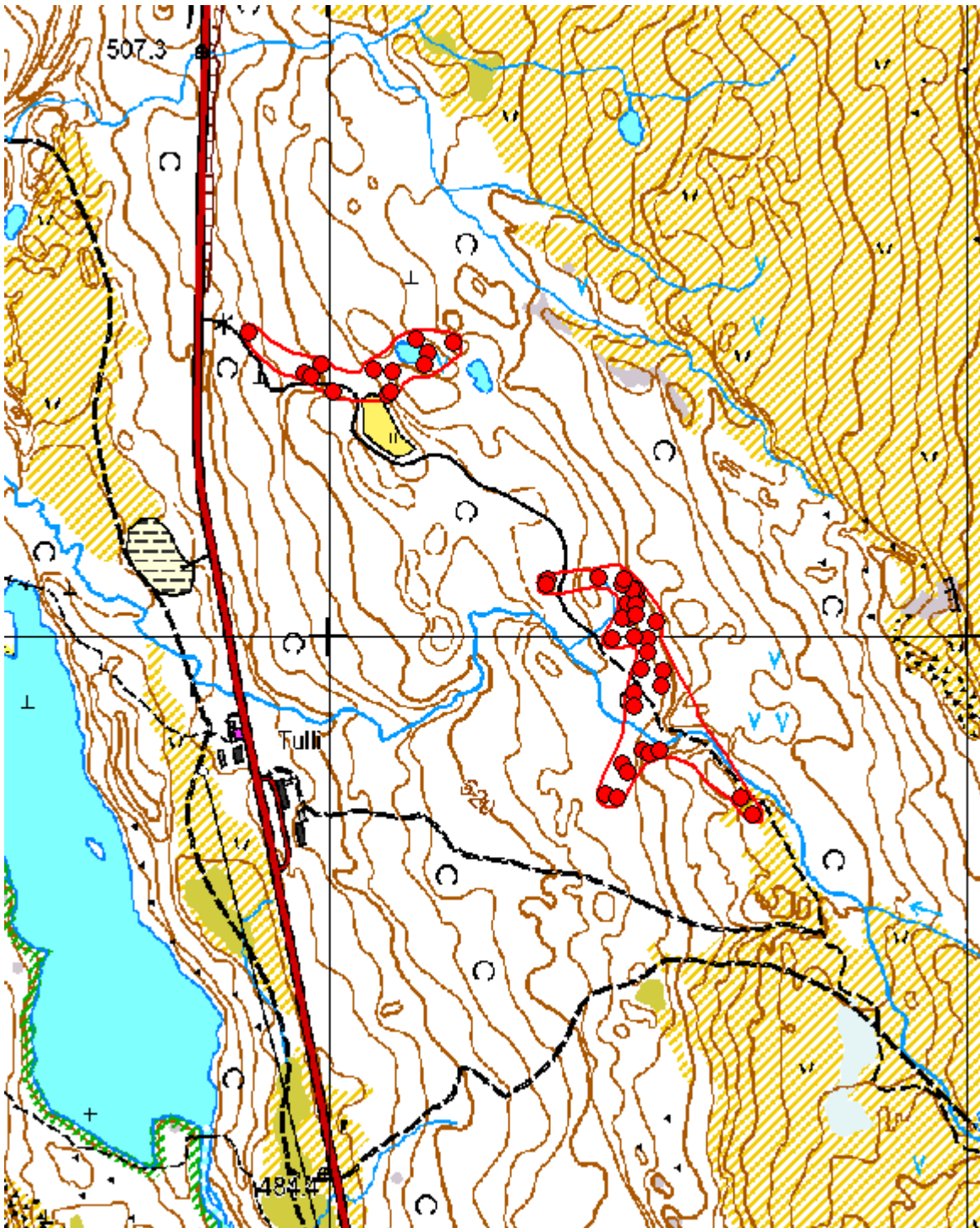
Tulkinta

Skirhasjohkan suuntaa myötäilevän saksalaisten huoltotien varrella on sijainnut laaja-alainen ja miehitykseltään vahva majoitusalue. Useimmat alueen rakenteiden jäännöksistä vaikuttavat säilyneen sodan päättymisen jälkeen jokseenkin koskemattomina. Ainakin sotahistoriallisilta jäännöksiltään keskeisimmät osat alueesta tulisi säilyttää nykytilassaan. Myös alueen halki kulkevan tien linjaus tulisi pitää ennallaan, koska tien merkitys kulkuväylänä tukikohtien, majoitusalueiden ja myös Skirhasjohkan vankileirin välillä on selvästi ollut erittäin merkittävä, ja sitä voidaankin pitää tärkeimpänä Käsivarrentien ja Jehkas-tuntureiden välisen alueen sotahistoriallisia kohteita toisiinsa sitovana tekijänä.

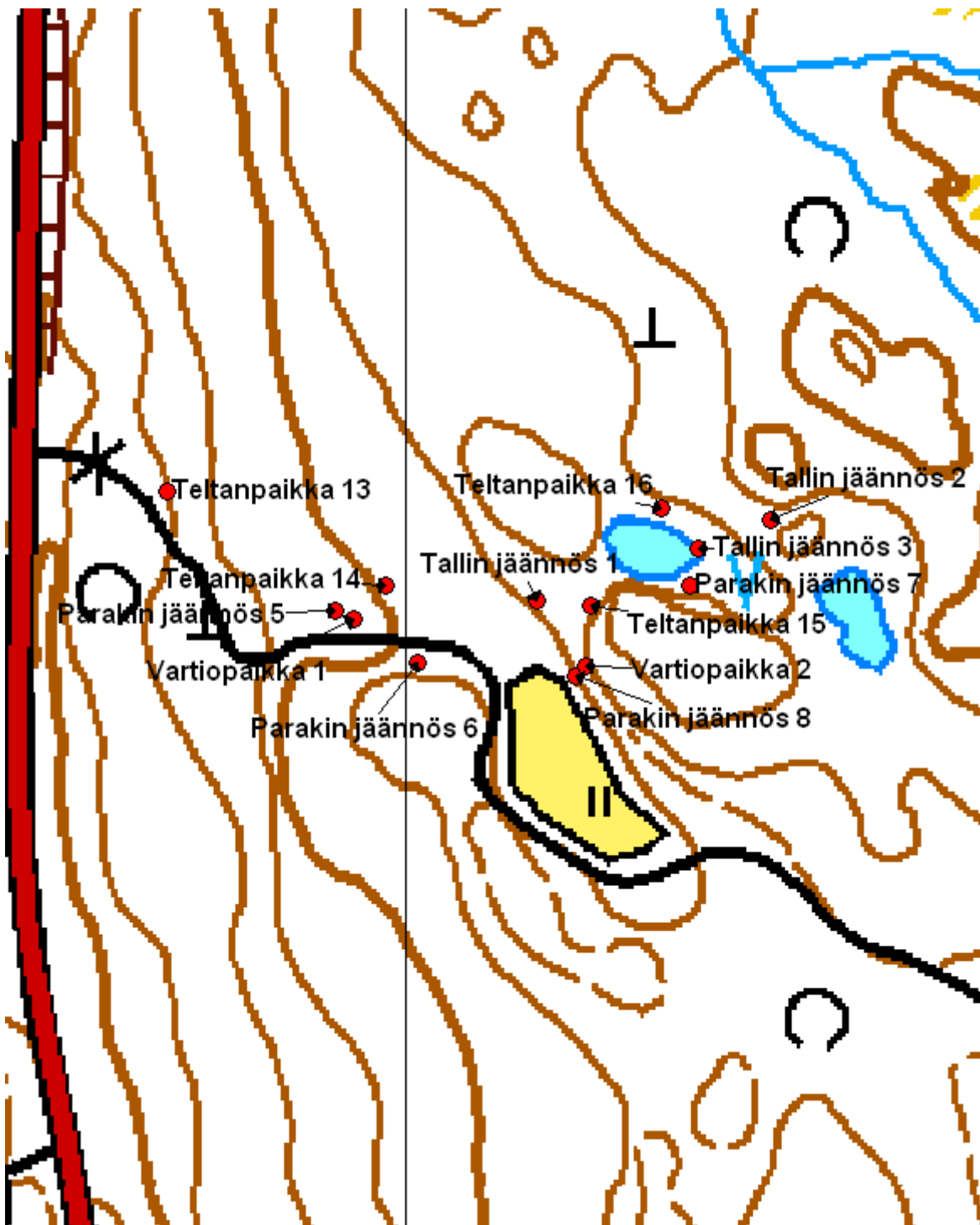
Arvotus:

Ei määritelty

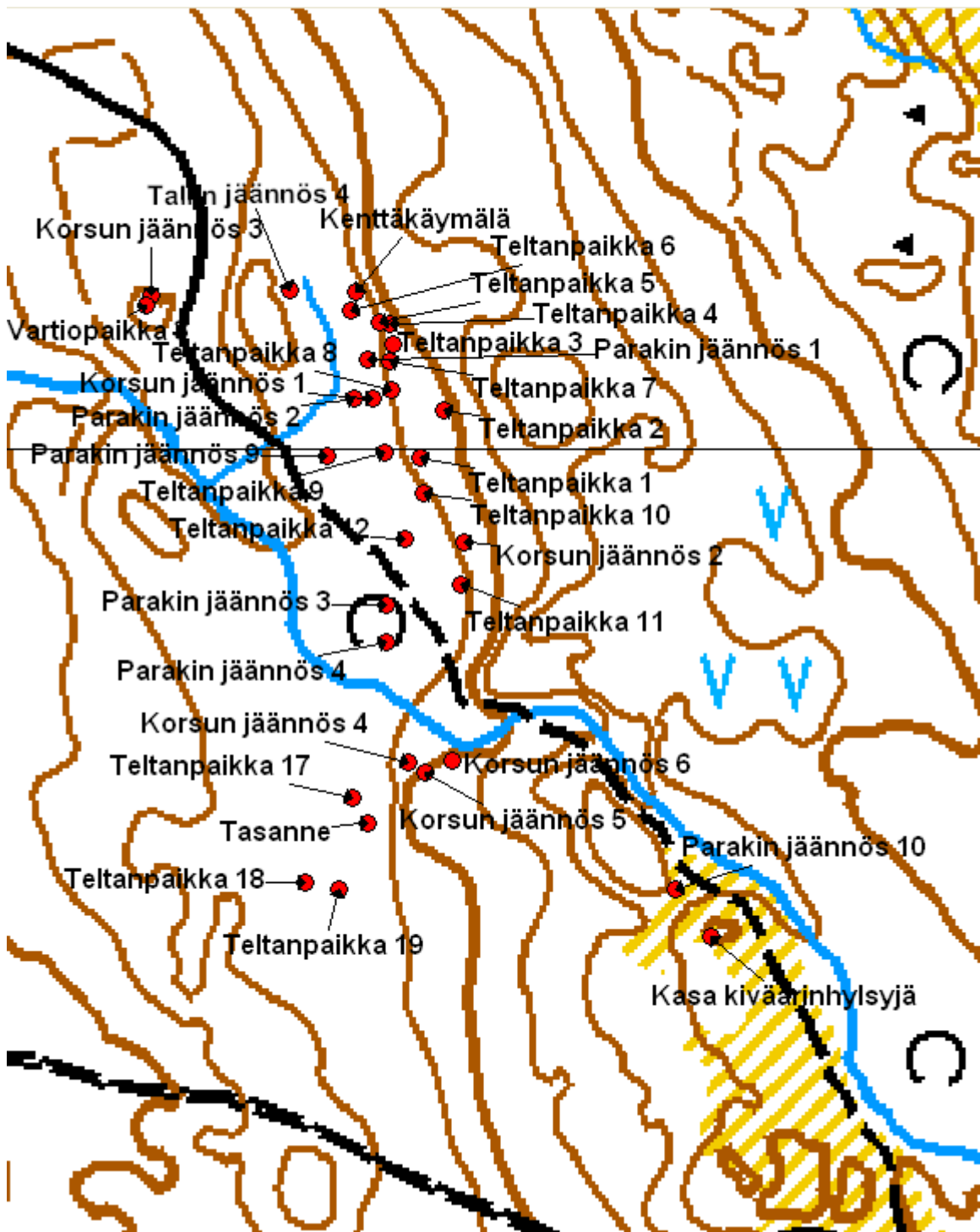
Kunto: Hyvä

Kartta 50. Skirhasjohka, majoitusalue
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kartta 51. Skirhasjohka, majoitusalue
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kartta 52. Skirhasjohka, majoitusalue
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/11.

Kuva 104. Skirhasjohkan majoitusalue. Korsun jäännös 1. Korsun eteiskäytävän hirsirakenteita on osittain säilynyt. Kuvattu kaakosta.

Kuva 105. Skirhasjohkan majoitusalue. Korsun jäännös 2. Korsun eteiskäytävän hirsirakenteita on osittain säilynyt. Kuvattu etelästä.

Kuva 106. Skirhasjohkan majoitusalue. Korsun jäännös 3. Kuvassa taustalla vasemmalla hämöttää Saana. Kuvattu pohjoisesta.

Kuva 107. Skirhasjohkan majoitusalue. Korsun jäännös 4. Kulku korsuun on ollut pohjoisen suunnalta. Kuvattu kaakosta.

Kuva 108. Skirhasjohkan majoitusalue. Korsun jäännös 5. Korsun eteis-
käytävän hirsirakenteita on osittain säilynyt. Kuvattu pohjoisesta.

Kuva 109. Skirhasjohkan majoitusalue. Korsun jäännös 6. Kaivettu
Skirhasjohkan jyrkkään rantatörmään. Kuvattu pohjoisesta.

Kuva 110. Skirhasjohkan majoitusalue. Parakin jäännös 3. Taustalla alueen halki kulkeva tie. Kuvattu kaakosta.

Kuva 111. Skirhasjohkan majoitusalue. Parakin jäännös 7. Parakki on sijainnut kahden lammen välisellä alueella ja tuhoutunut palamalla. Kamina on miltei toimintakuntoisena paikoillaan. Kuvattu kaakosta.

Kuva 112. Skirhasjohkan majoitusalue. Teltanpaikka 1. Kuvattu idästä.

Kuva 113. Skirhasjohkan majoitusalue. Teltanpaikka 8. Kuvattu pohjoisesta.

Kuva 114. Skirhasjohkan majoitusalue. Teltanpaikka 10. Kuvattu etelästä.

Kuva 115. Skirhasjohkan majoitusalue. Teltanpaikka 17. Kuvattu luoteesta.

Kuva 116. Skirhasjohkan majoitusalue. Tallin jäännös 2. Säilyneet rakenteet ilmeisesti pilttuitten jäännöksiä. Kuvattu koillisesta.

Kuva 117. Skirhasjohkan majoitusalue. Tallin jäännös 4. Rakennuksen pohjaa kiertää matala maavalli. Kuvattu pohjoisluoteesta.

Kuva 118. Skirhasjohkan majoitusalue. Vartiopaikka 2. Vartiopaikalle parakin jäännös 5:n luota johtava kaivanto. Kuvattu länsilounaasta.

Kuva 119. Skirhasjohkan majoitusalue. Vartiopaikka 3. Kaivanto korsun jäännös 3:n vieressä moreeniharjanteen laella. Kuvattu luoteesta.

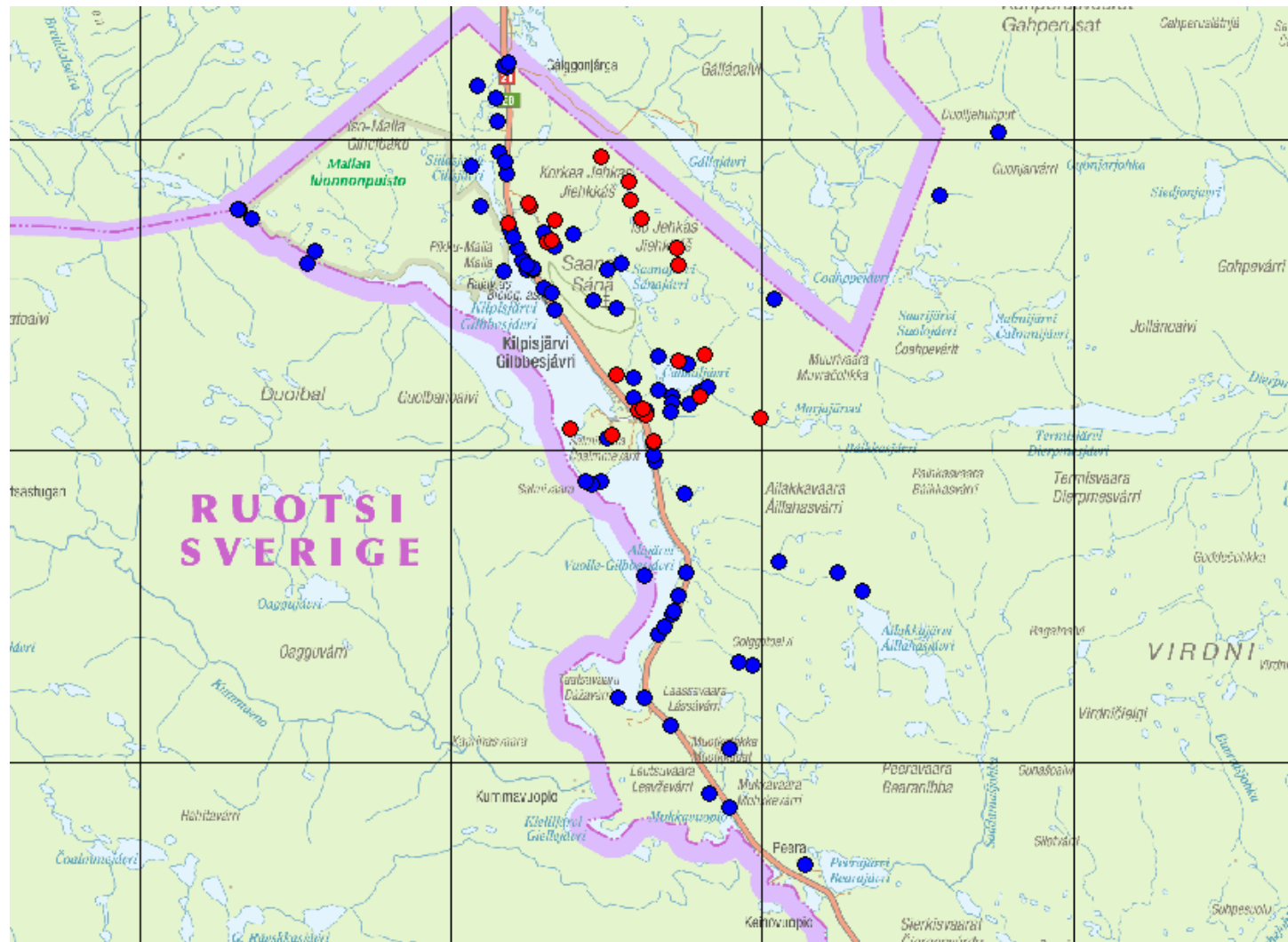

Kuva 110. Skirhasjohkan majoitusalue. Kenttäkäymälä. Rakennuksen pohja-ala erottuu kaivannon luona selvästi. Kuvattu kaakosta.

Kuva 111. Skirhasjohkan majoitusalue. Kasa kiväärinhylsyjä moreeni-harjanteen päällä Jehkastuntureille päin johtavan tieuran varrella.

Liitekartat

Liitekartta 1. Vuosina 2008, 2010 (siniset pallot) ja 2011 (punaiset pallot) Kilpisjärveltä kartoitetut kulttuuriperintökohteet.
©Metsähallitus, pohjakartta ©Karttakeskus lupa L5293.

Liitekartta 2. Vuosina 2008, 2010 (siniset pallot) ja 2011 (punaiset pallot) Kilpisjärveltä kartoitetut kulttuuriperintökohteet.
 ©Metsähallitus, pohjakartta ©Karttakeskus lupa L5293.

Liitekarta 3. Vuosina 2008, 2010 (siniset pallot) ja 2011 (punaiset pallot) Kilpisjärveltä kartoitetut kulttuuriperintökohteet.
 ©Metsähallitus, pohjakartta ©Karttakeskus lupa L5293.

Liitekarta 4. Vuosina 2008, 2010 (siniset pallot) ja 2011 (punaiset pallot) Kilpisjärveltä kartoitetut kulttuuriperintökohteet.
 ©Metsähallitus, pohjakartta ©Karttakeskus lupa L5293.

Liitekartta 5. Vuosina 2008, 2010 (siniset pallot) ja 2011 (punaiset pallot) Kilpisjärveltä kartoitetut kulttuuriperintökohteet.
 ©Metsähallitus, pohjakartta ©Karttakeskus lupa L5293.

Liitekartta 6. Vuosina 2008, 2010 (siniset pallot) ja 2011 (punaiset pallot) Kilpisjärveltä kartoitetut kulttuuriperintökohteet.
 ©Metsähallitus, pohjakartta ©Karttakeskus lupa L5293.

Löytöluettelot

KM 38875

Enontekiö Salmivaara 1

KM 38875

Liuskeriipus, jonka FM Sami Viljanmaa löysi kohteesta Enontekiö Salmivaara 1, suorittaessaan Metsähallituksen Lapin luontopalveluiden palveluksessa kulttuuriperintöinventointia Kilpisjärven alueella 30.5.2011.

Ks. Sami Viljanmaan ja Pirjo Rautiaisen inventointiraportti "Kulttuuriperintökohteiden inventoinnin tarkennus Kilpisjärvi 2011" Museoviraston arkeologisessa keskusarkistossa.

Luetteloinut ja piirtänyt: FM Sami Viljanmaa

Diariointipäivä: 22.9.2011

Löytö tavattiin rikkoutuneesta maanpinnasta, Ala-Kilpisjärveen Salmivaaran eteläisimpänä kärkenä työntyvän niemekkeen laen sortuvalta lounaisreunalta, noin metrin korkeudella järven pinnasta ja noin kolmen metrin etäisyydellä niemekkeen kärjestä.

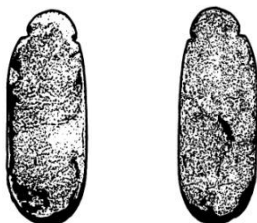
Liuskeriipus, 1 kpl, 1,2 g.

X=7668924 / Y=3254500 / Z=474 m mpy

Mitat: 27 mm x 11 mm x 2 mm

Liteä, pitkänomainen, soikeahko, vaaleanharmaa liuskeenkappale, jonka toiseen päähän on uurrettu lovet, ilmeisesti langan tai nyörin sitomista varten.

Riipus on liuskoittunut pitkittäisesti kahteen osaan liuskekappaleen lohkosuunnan mukaisesti; kappaleet olivat löytöhetkellä päällekkäin sijoittuneina.

KM 38876

Enontekiö Másetjohka

KM 38876

Kvartsi-iskoksia, jotka FM Sami Viljanmaa löysi kohteesta Enontekiö Másetjohka, kivi-kautiselta tai varhaismetallikautiselta asuinpaikalta, suorittaessaan Metsähallituksen Lapin luontopalveluiden palveluksessa kulttuuriperintöinventointia Kilpisjärven alueella 8.6.2011.

Ks. Sami Viljanmaan ja Pirjo Rautiaisen inventointiraportti "Kulttuuriperintökohteiden inventoinnin tarkennus Kilpisjärvi 2011" Museoviraston arkeologisessa keskusarkistossa.

Luetteloinut: FM Sami Viljanmaa

Diariointipäivä: 22.9.2011

Löydöt tavattiin rikkoutuneesta maanpinnasta sekä samalle paikalle kaivetusta noin 0,5 m x 0,5 m laajuisesta koekuopasta.

Kvartsi-iskoksia, 6 kpl, 7,1 g.

X=7673074 / Y=3258159, Z=600 m mpy

Iskokset vaikuttavat olevan peräisin ainakin kahdesta eri raaka-ainekappaleesta.

Palaneiden luiden kappaleita, jotka FM Sami Viljanmaa löysi kohteesta Enontekiö Cáhkáljávri koillinen 2, historiallisen ajan kiukaan rauniosta Cáhkáljávrin koillispuolelta, suorittaessaan Metsähallituksen Lapin luontopalveluiden palveluksessa kulttuuriperintöinventointia Kilpisjärven alueella 8.6.2011.

Ks. Sami Viljanmaan ja Pirjo Rautiaisen inventointiraportti "Kulttuuriperintökohteiden inventoinnin tarkennus Kilpisjärvi 2011" Museoviraston arkeologisessa keskusarkistossa.

Luetteloinut: FM Sami Viljanmaa

Diariointipäivä: 22.9.2011

Löydöt tavattiin käännettäessä kookasta kiveä kiukaan raunion pohjoisreunalla. Kiven alla tuhkansekaisessa maassa oli runsaasti palanutta luuta. Raunio on suorakaiteen muotoinen, länsiluode-itäkaako-suuntainen, noin 1,2 m x 1,2 m laajuinen, noin 0,3 m korkea, ja siinä on ainakin kaksi kivikertaa. Kiukaan kivien halkaisija vaihtelee välillä 15 cm - 30 cm.

Palanutta luuta, 47 kpl, 17,3 g.

X=7672909 / Y=3257325 / Z=561 m mpy

Luut vaikuttavat olevan peräisin keskikokoisesta tai suuresta nisäkkästä.

Palaneiden luiden kappaleita, jotka FM Sami Viljanmaa löysi kohteesta Enontekiö Tsahkaljohka etelä 3, suorittaessaan Metsähallituksen Lapin luontopalveluiden palveluksessa kulttuuriperintöinventointia Kilpisjärven alueella 30.5.2011.

Ks. Sami Viljanmaan ja Pirjo Rautiaisen inventointiraportti ”Kulttuuriperintökohteiden inventoinnin tarkennus Kilpisjärvi 2011” Museoviraston arkeologisessa keskusarkistossa.

Luetteloinut: FM Sami Viljanmaa

Diariointipäivä: 22.9.2011

Löydöt tavattiin pyöreään, vain reunoiltaan kivettyyn tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta. Tulisijan halkaisija on noin 0,8 m ja tulisijaan käytettyjen kivien halkaisija vaihtelee välillä 15 cm - 25 cm.

Palanutta luuta, 47 kpl, 0,9 g.

X=7671180 / Y=3256271 / Z=500 m mpy

Löydetyt luufragmentit ovat pieniä ja todennäköisesti peräisin nisäkkäistä.

Sami Viljanmaa
FM, arkeologi
Valjakkotie 10 A 1
90310 Oulu
sami.viljanmaa@dnainternet.net
040 8352134

Pirjo Rautiainen
Metsähallitus
Lapin luontopalvelut
PL 8016
96101 Rovaniemi
pirjo.rautiainen@metsa.fi
040 5081673